

ESPERO

GLASILO ESPERANTSKEGA DRUŠTVA MARIBOR
POLETJE · 2017 · SOMERO

ISSN 2463-8323

130 let esperanta

130 jaroj
de la lingvo
internacia

Iz vsebine te številke:

Delovanje društva v zadnjem obdobju
Zakaj Prežih? Ob izidu knjige Doberdo

Zakaj izginjajo jeziki?

Alma M. Karlin je bila tudi esperantistska

Nekaj o Londonskem esperantskem klubu

Usoda esperantista v Rusiji

Esperanto, skupni jezik Japonske
olimpijade

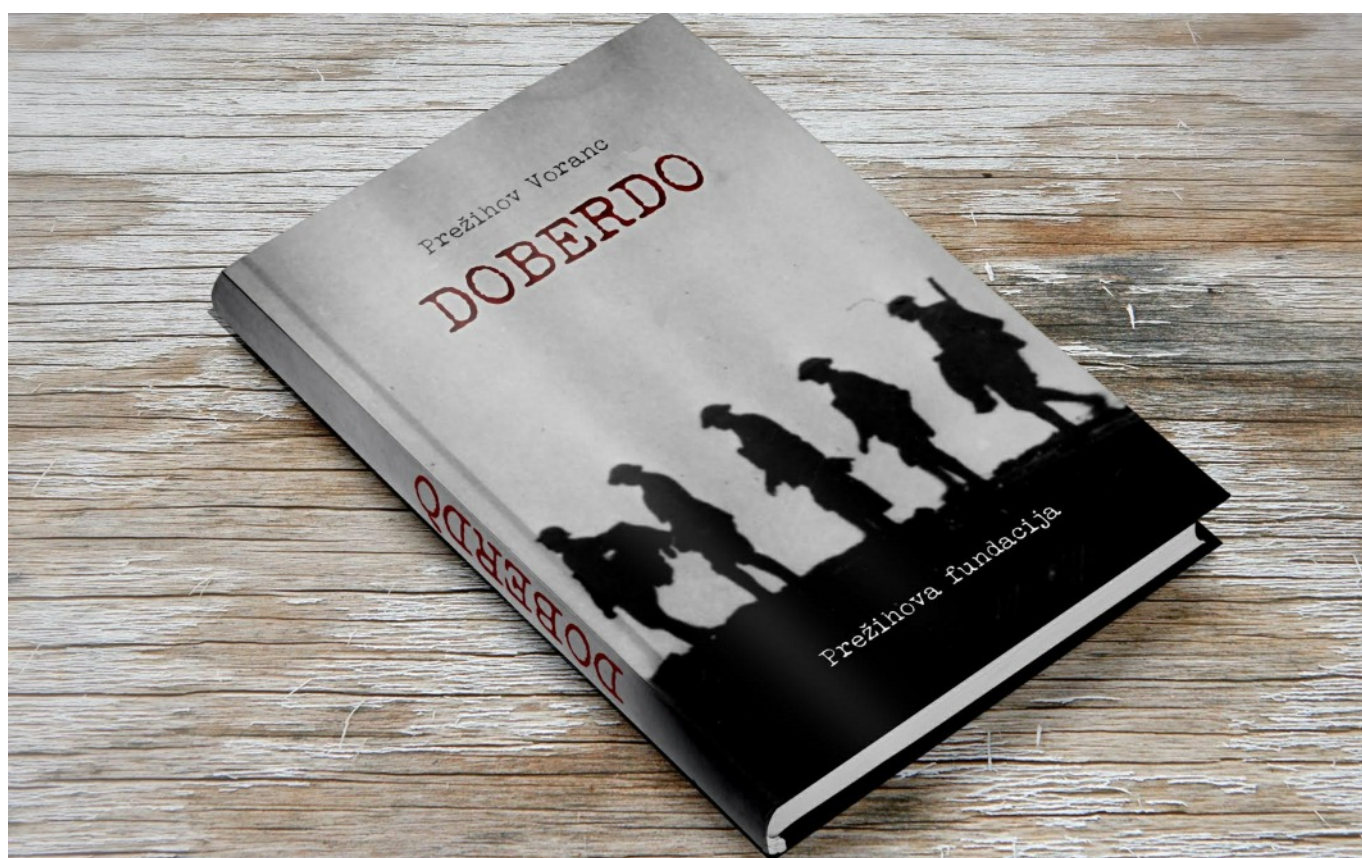
8. marec

Esperanto na Vzhodnem Timorju

Azijska karavana na 6. Afriški kongres
esperanta

Iz preteklosti...

Zakaj se ljudje ne učijo esperanta?

La vorto de la redaktoro

Komence de la Informilo ni informas vin pri la agado de nia societo en la lasta periodo kaj pri partopreno de niaj membroj en diversaj okazaĵoj.

La centra kontribuajo de la aŭtoro Vinko Ošlak rilatas al eldono de la traduko al Esperanto de romano *Doberdo* de Prežihov Voranc. La libron eldonis eldonejo Prežihova ustanova el Ravne na Koroškem kune kun la Esperanto-Societo de Maribor. La kompleta financa kosto estis kovrita de la eldonejo kaj la slovenaj esperantistoj estas taskigitaj ke ĉi tiun romanon ili distribu tra la mondo.

La sekva kontribuajo estas dediĉita al la 20-a datreveno de la ekzisto de Asocio por Europa Konscio, kiun fondis kaj plejmulte konsistigas la mariboraj esperantistoj.

Jernaja Jezernik atingis novajn konojn pri Alma M. Karlin, pri kio ŝi raportas en sia kontribuajo.

Virineja Kajzer tradukis el la rusa artikolon pri la sorto de rusa esperantisto.

Aliaj kontribuajoj atingis nin el eksterlando.

La unuan el ili sendis Anica Page el Londona E-klubo (LEK) kiu priskribas aktivadon de tiu klubo.

Sekvas kontribuo de la ĵurnalisto Amir Ferkri el Teherano kiu proponas Esperanton kiel oficialan lingvon dum la sekvaj Olimpikoj en Japanio. Plie troviĝas tradukoj al Esperanto de poemoj de ŝeiko Mosleh-od-din Sadia, unu el la plej gravaj poetoj en la persa lingvo (naskita en 1184 en Shiraz kaj mortinta en 1281 samurbe en Persio). Tradukis dr. Keyhan Zanjani el Teherano.

Nova redaktorino de Revuo Esperanto Anna Striganova (kiu redaktas la revuon kune kun sia edzo Dima Ŝevĉenko) verkis pri la 8-a de marto (Tago de Virinoj).

La akompano de Heidi Goes komenciĝas en nia Informilo per raporto pri la kongreso de tri najbaraj landoj, Indonezio, Australio kaj Novzelandio en Bandungo (Indonezio), kiun por ni verkis Ilia Sumilfila Devi, la indonezianino kiun Heidi instruis pri Esperanto. En tiu numero Heidi mem skribas pri sia instruado de Esperanto en Orienta Timoro.

Ni trovis kelkajn tekstojn el la pasinteco, kiujn ni publikigas por vi.

Mario Vetrĥ

Tradukis Zlatko Tišlar

Beseda urednika

Na zaĉetku glasila vas seznanjamo z delovanjem naŝega druŝtva v zadnjem obdobju ter udeleĝbe naŝih ĉlanov na drugih dogodkih.

Osrednji prispevek avtorja Vinka Oŝlaka se nanaŝa na izid prevoda v esperanto - romana *Doberdob* Prežihovega Voranca. Prevod je izdala Prežihova ustanova iz Raven na Koroŝkem skupaj z Esperantskim druŝtvom v Mariboru. Celotni finanĉni deleĝ je bil pokrit s strani Prežihove ustanove, slovenski esperantisti pa so zadolĝeni, da ta prevod posredujejo esperantistom ŝirom sveta.

Naslednji prispevek je posveĉen 20. obletnici obstoja Druŝtva za evropsko zavest, ki so ga ustanovili in ga veĉinoma sestavljajo mariborski esperantisti.

Jerneja Jezernik je priŝla do nekaterih novih spoznanj glede Alme M. Karlin, kar je zapisano v njenem prispevku.

Virineja Kajzer je iz ruŝĉine prevedla prispevek o usodi ruskega esperantista.

Ostali objavljeni prispevki so prispeli iz tujine.

Prvi prispevek iz tujine nam je poslala Anica Page iz londonskega esperantskega kluba (LEK), ki opisuje delo tega kluba.

Sledi prispevek novinarja Amirja Fekrija iz Teherana, ki predlaga, da bi naj sluĝbeni jezik na predstojeĉih olimpijskih igrah na Japonskem bil esperanto. Ob njegovem prispevku je ŝe prevod v esperanto pesmi ŝejka Mosleh-od-din Sadia, enega najveĉjih pesnikov perzijskega jezika (rojen leta 1184 v Ŝirazu, umrl leta 1281 v istem kraju - Perzija/Iran). Prevod je delo dr. Keyhana Zanjanija, esperantista prav tako iz Teherana.

Nova urednica revije Esperanto Anna Striganova (revijo urejata skupaj z moĝem Dimo Ŝevĉenko) je zapisala svoje spomine na 8. marec.

Sled o Heidi Goes se je zaĉela v naŝem glasilu s poroĉilom o Kongresu treh sosednjih deĝel: Indoneziji, Australiji in Novi Zelandiji v Bandungu v Indoneziji, ki ga je za naŝe glasilo napisala Ilia Sumilfila Devi, Indonezijka, ki jo je Heidi uĉila esperanta. V tej ŝtevilki Heidi piŝe o svojem pouĉevanju esperanta na Vzhodnem Timorju.

Naŝli smo nekaj zapisov iz preteklosti, ki smo jih za vas ponatisnili.

Mario Vetrĥ

Enhavo

Agado en la unua duono de la jaro	3
Kial Preĝih?	7
Kial malaperas la lingvoj?	13
Alma M. Karlin estis ankaŭ esperantistino	15
Kiom signifas 130 jaroj de lingvo internacia?	17
Iom pri Londona Esperanto-Klubo	21
La esperantista sorto en Sovetio	23
Esperanto la komuna lingvo de la Japana olimpiko	25
La 8-a de marto	27
Esperanto en Orienta Timoro	29
Azia karavano en la 6-a	
Afrika Kongreso de Esperanto,.....	31
El la pasinteco	34
Kial oni ne lernas Esperanton	36
En memoro de Zlatko Malek	37

Vsebina:

Delovanje druŝtva v zadnjem obdobju	3
Zakaj Preĝih?.....	7
Zakaj izginjajo jeziki?	13
Alma M. Karlin je bila tudi esperantistka	15
Kaj pomeni 130 let mednarodnega jezika?	17
Nekaj o Londonskem esperantskem klubu	21
Usoda esperantista v Rusiji	23
Esperanto, skupni jezik japanske olimpijade	25
8. marec	27
Esperanto na Vzhodnem Timorju	29
Azijska karavana na	
6. Afriŝki kongres esperanta	31
Iz preteklosti	34
Zakaj se lĝudje ne uĉijo esperanta?	36
V spomin Zlatko Maleku	37

Agado en la unua duono de la jaro

Dufoje monate okazas konversaciaj renkontiĝoj, kiujn gvidas Zdenka Rojc kaj fojfoje Izidor Golob. La renkontiĝojn partoprenas antaŭ ĉio membroj de daŭriga kurso, sed ankaŭ aliaj membroj de nia societo kaj eĉ du membroj de la »frata« fevojiosta E-societo. La celo de la renkontiĝoj estas ke la progresantaj kursanoj de la daŭriga kurso ankaŭ aktive uzu Esperanton – do por laŭeble paroli.

El inter kelkaj pasintaj sed ankoraŭ nepriskribitaj okazadoj necesas mencii viziton de la prezidanto de Eŭropa Esperanto-Unio, irlanda diplomato doktoro Seán Ó Riain en aŭtuno 2016 en nia societo. Li priskribis al ni kiel Irlandanoj perdis sian lingvon kaj atentigis nin ke io simila ne okazu ankaŭ al ni.

Gastprelego de Seán Ó Riain en ESM | Gostovanje dr. Seána Ó Riainana v EDM (Foto: Zdravko Kokanović)

Društveni dogodki v zadnjem času

Dvakrat mesečno potekajo konverzacijska sreĉanja, ki jih praviloma vodi Zdenka Rojc oz Izidor Golob. Sreĉanj se udeleĝu jejo predvsem sluaŝatelli nadaljevalnega teĉaja, kakor tudi drugi ĉlani naŝega druŝtva in dva ĉlana "sestrskega" druŝtva ŜED (Ŝelezniĉarsko esperantsko druŝtvo). Namen sreĉanj je, da bi napredujoĉi teĉajniki tudi aktivno uporabljali esperanto – torej, da bi ĉim veĉ govorili.

Od nekaterih minuluh ŝe ne zabeleĝenih dogodkov velja omeniti obisk predsednika Evropske esperantske zveze in med drugim irskega diplomata dr. Seána Ó Riaina v jeseni 2016 v naŝem druŝtvo. Slednji nam je opisal kako so Irci izgubili svoj jezik in nas opozoril, da se ne bi kaj podobnega zgodilo tudi nam .

Al sinjoro Seán Ó Riain ni donacis du librojn en Esperanto de Vinko Oŝlak. | Gospodu dr. Seánu Ó Riainanu smo podarili dve knjigi v esperantu avtorja Vinka Oŝlaka. (Foto: Zdravko Kokanović)

En novembro 2016 gegimnazianoj de la Unua Gimnazio en Maribor prezentis en Salono de modernaj Artoj sian projektlaboraĵon pri Mariboraj gravaj familioj inter du militoj. Inter aliaj la gimnazianoj esploris familion Haas. Pri la familio parolis filinoj de Herta Haas (kiu estas filino de Priska kaj Henriko Haas - fondintoj de la E-societo): Srmena kaj Cvetana Krstev

Meseca novembro 2016 so dijaki Prve gimnazije iz Maribora v Salonu sodobnih umetnosti pred ŝtevilnim obĉinstvom predstavili svoje projektno delo o Mariboru in druĝinah med obema vojnama. Med drugim so dijaki raziskali zgodovino slavne mariborske druĝine Haas. O druĝini sta tudi govorili hĉeri Herte Haas - sestri dr. Srmena in dr. Cvetana Krstev.

Fratinoj Srmena kaj Cvetana Krstev | Sestri Srmena in Cvetana Krstev

En decembro Literatura Societo de Maribor (Literarna hiŝa) gastigis gravan kroatian esperantistinon Spomenka Ŝtimec, kiu prezentis sian novan libron, ĉi-foje ne en Esperanto sed en la kroata lingvo »*La Domo en Mezeŭropo*«.

Božidar Brezinščak Bagola prezentas la verkon de Spomenka Ŝtimec | Božidar Brezinščak Bagola predstavlja delo Spomenke Ŝtimec (Foto: Zdravko Kokanović)

Meseca decembra 2016 je Literarna hiŝa imela v gaste vidno hrvaŝko esperantistko Spomenko Ŝtimec, ki je predstavila siovo novo knjigo, tokrat ne v esperantu ampak v hrvaŝkem jeziku *Dom u srednjoj Evropi*.

Obiskovalci v Literarni hiŝi | Vizitantoj en la Literatura Societo (Foto: Zdravko Kokanović)

La saman monaton sekvis prezento de la traduko de romano de Prežihov Voranc Doberdo en Esperanton eldonita per la mono de la eldonejo »Prežihova ustanova« kune kun la E-societo de Maribor. La romanon senpage tradukis Vinko Oŝlak, kiu ĉe la eldonejo Voranc en 1997 eldonis sian slovenlingvan libron *Klarigo al amiko pri Esperanto*.

La prezento okazis en la kastelo de la urbo Ravne na Koroŝkem. La ĉeestantojn salutis nome de la urba biblioteko direktorino mag. Irena Oder kaj la urbestro de Ravne na Koroŝkem kaj direktoro de Prežihova ustanova, doktoro Tomaž Rožen.

mag. Irena Oder kaj d-ro Tomaž Rožen salutis la ĉeestantojn | mag. Irena Oder in dr. Tomaž Rožen sta pozdravila prisotne

La centra evento fine de la pasinta jaro estis prifesto de Zamenhof-Tago la 10-an de decembro 2016. En la prifesto ĉeestis 34 esperantistoj el Maribor kaj proksima kaj malproksima ĉirkaŭaĵo.

Jerneja Jezernik prezentis al ni slovenan verkistinon Alma M. Karlin. Ĉi-foje ŝi klarigis siajn novajn eksciojn pri la verkistina kontaktoj kun Esperanto.

Vinko Oŝlak prezentis al ni sian tradukon de *Doberdo* milta romano de Prežihov Voranc en Esperanto, kiel oklasis, kial ĝuste ĉi tiu romano... ▶

Istega meseca je sledila predstavitev prevoda Prežihovega vojnega romana *Doberdob* v esperanto, ki sta ga izdali Prežihova ustanova in Esperantsko društvo iz Maribora. Roman je brezplaĉno prevedel esejist, pisatelj, filozof in prevajalec Vinko Oŝlak, ki je pri ĈZP Voranc že leta 1997 izdal knjigo *Pojasnilo prijatelju o esperantu*.

Predstavitev je potekala na gradu v Ravnah na Koroŝkem. Prisotne sta pozdravila v imenu Mestne knjižnice njena direktorica mag. Irena Oder ter župan občine Ravne na Koroŝkem ter predsednik Prežihove ustanove dr. Tomaž Rožen.

La prezenton garnis muzika grupo Hedera Vento kiu kantas ankaŭ en Esperanto | Predstavitev je popestrila glasbena skupina Hedera Vento, ki poje tudi v esperantu

Osrednji dogodek ob koncu minulega leta je bila proslava ob »Zamenhofovom dnevnu« 10. decembra 2016. Proslave se je udeleĝilo 34 esperantistoj iz Maribora ter iz bliĝe in daljnje okolice..

Jerneja Jezernik nam je predstavila slovensko pisateljico Almo M. Karlin. Tokrat je pojasnita nova spoznanja o pisateljĉini povezavi z esperantom.

Vinko Oŝlak nam je predstavil siovo prevod Prežihovega vojnega romana *Doberdob* v esperanto, kako je do njega priŝlo, zakaj prav tiu delo... ▶

Jerneja Jezernik pojasnuje, kako je Alma M. Karlin bila povezana z esperantom (Foto: Zdravko Kokanović)

Vinko Ošlak predstavlja knjigo "Doberdo" (Foto: Zdravko Kokanović)

Inter la ĉi-jaraj okazaĵoj indas mencii renkontiĝon kiun lige al 100-jariĝo de la morto de L.L.Zamenhof la 15-an de aprilo organizis Slovena Esperanto-Ligo sub la titolo *Tago por Esperanto*.

Od letošnjih dogodkov velja omeniti sreĉanje, ki ga je ob 100. obletnici smrti L. L. Zamenhofs 15. aprila organiziralo Združenje za esperanto Slovenije z nazivom *Dan za esperanto*.

Udeleženci dogodka "Dan za esperanto", Ljubljana, Štefanova 11

Ankaŭ ĉi-jare ni partoprenis en la centra evento »Semajno de tutviva lernado« - *Parado de lernado*, kiu okazis la 17-an de majo 2017 en Vetrinjski dvor.

Tudi letos smo se udeležili osrednjega dogodka "Tedna vseživljenjskega učenja" - *Parade učenja*, ki se je odvijala 17. majo 2017 v Vetrinjskem dvoru.

Prezento de nia Societo dum Parado de Lernado | Predstavitel društva na Paradi učenja (Foto: Zdravko Kokanović)

Samteme okazis »Semajno de amatora kulturo«. Ankaŭ en tiu okazo ni preparis (la 18-an de majo) prezenton de la Societo en la ejoj kie ni kutime renkontiĝas – ejo de la Kvartalo Center, Kacova 1

V istem ĉasu se je odvijal "Teden ljubiteljske kulture". Tudi tokrat smo (18. majo) pripravili predstavitev društva v prostorih kjer se običajno sreĉjemo - v prostorih Mestne ĉetrti Center, Kacova 1.

La ĉi-jara konsulta renkontiĝo de slovenaj esperantistoj okazis la 20-an de majo en Polževu. Partoprenis 23 esperantistoj. Dum la konsultiĝa kunveno ni traktis skriban materialon »Programaj evolu-direktoj«

Letošnje sreĉanje esperantistov s posvetom se je odvijalo 20. majo na Polževem. Sreĉanja in posveta se je udeležilo 23 esperantistov. Na posvetu smo obravnavali pisno gradivo "Programska usmeritev" v osnutku.

Ni interkonsentis akcepti la iniciaton de Peter Grbec ellabori logotipon de Slovena E-Ligo, kiu pligrandigos la rekonecon de la aktivadoj.

La diskuto pri la proponita dokumento kaj kolektado de proponoj por la logotipo estas daŭrigata ĝis aŭtuno.

En la dua parto ni pridiskutis proponon por Eŭropa Esperanto-Unio »Starpunktoj pri la uzo de Esperanto en Eŭropa Unio«. La proponon prezentis Tomaž Longyka. Kelkaj partoprenantoj donis siajn rimarkojn (labora – oficiala lingvo, transira periodo, precizeco de Esperanto, Esperanto en la negoca sfero).

Dogovorili smo se, da se sprememo pobudo za izdelavo logotipa ZES, ki bo povečal prepoznavnost dejavnosti.

Razpravo o dokumentu in zbiranje predlogov nadaljujemo do jeseni.

V drugim delu je bil obravnavan osnutek predloga Evropski esperantski zvezi »Stališča o uporabi esperanta v Evropski uniji«. Osnutek je predstavil Tomaž Longyka. Nekaj udeležencev je že podalo svoja gledanja (delovni - uradni jezik, prehodno obdobje, preciznost esperanta, esperanto na poslovnem področju).

Partoprenatoj en de la renkontiĝo en Polževo | Udeleženci srečanja na Polževem (Foto: Zdravko Kokanović)

Post la konsultiĝo la partoprenantoj vizitis kampanan bienon de Josip Jurčič kaj malgraŭ la pluva vetero daŭrigis agrablan amikumadon.

Jurčič en siaj verkoj fundamnetis slovenan literaturan prozan verkadon verkinte la unuan slovenlingvan romanon »La deka frato«, aron da longaj noveloj, la unuan slovenan tragediteatraĵon »Tugomer« kaj aron da malongaj prozaj rakontoj.

La bieno de Jurčič estas nuntempe etnografia muzeo surkampe. En la Domo troviĝas kvin ejoj kun ekspoziciaĵoj; Nigra kuirejo kun forno, »hiŝa« (domaĵo), »kamra« (kamero) kaj aliflanke de la kuireja spaco »ŝtibc« (...?) kaj »klet« (vinejo). ■

Po posvetu in kosilu smo se udeleženci srečanja in posveta odpravili na ogled domaĉije Josipa Jurčiča in kljub deŝevnemu vremenu nadaljevali prijetno druženje.

Jurčič je s svojimi deli postavil trdnaj temelje slovenskemu pripovedništvo; napisal je prvi slovenski roman Deseti brat, vrsto daljših pripovedi, prvo slovensko tragedio Tugomer in vrsto kratkih proznych pripovedi.

Jurčičeva domaĉija je danes etnografski muzej na prostem. Hiŝo sestavlja pet opremljenih prostorov: veŝa s ĉrno kuhinjo in ognjiŝĉem, »hiŝa«, »kamra«, na drugi strani veŝe »ŝtibc« in klet. ■

Panorama rigardejo en Polževo | Razgledna toĉka na Polževem (Foto: Zdravko Kokanović)

Bieno de Josip Jurčič en Muljava | Domaĉija Josipa Jurčiča na Muljavi (Foto: Zdravko Kokanović)

Kial Prežih, kial en Esperanto? Zakaj Prežih, zakaj v esperantu?

Okaze de la apero de la granda slovena primilita romano *Doberdo* elplume de la slovena klasikulo Lovro Kuhar – Prežihov Voranc en esperanta traduko en komuna eldono de »Prežihova ustanova« en la komunumo Ravne na Koroškem kaj de Esperanto-societo Maribor mi kiel la tradukinto volas al la interesitoj klarigi, kial mi antaŭ jaroj komencis traduki ĝuste tiun ĉi aŭtoron kaj tiun ĉi lian tekston – kaj kio min spronis tion ĉi traduki en la internacian lingvon Esperanton. Tiujn ĉi pensojn mi cetere diris dum ĉiuj ĝisnunaj prezentadoj, aranĝitaj en Ravne na Koroškem, en Mariburgo (Maribor) kaj en Slovenburgo (Slovenj Gradec), tamen la valoro de la libro kaj de ĝia aŭtoro meritas tion ĉi kompili kaj redakti en la formon de tiu ĉi notaĵo.

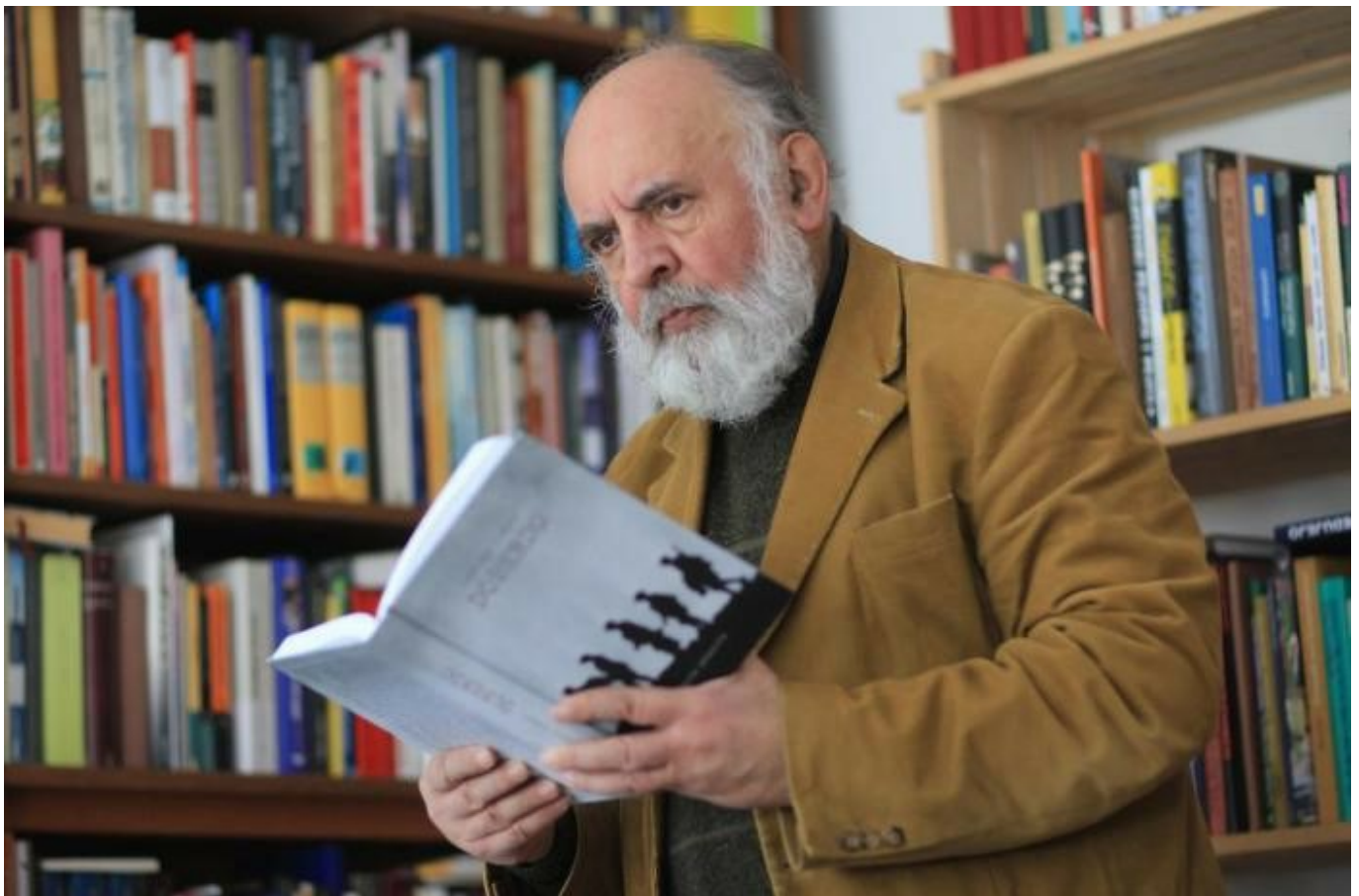
Kial Prežih?

Mia unua memoro, de kiu mi neniel povas »liberiĝi« atingas la trian jaron de mia aĝo, kiam miaj gepatroj min duone portis, duone trenis sur la neĝplena vojo el Fara ĉe Prevaliso (Prevalje) ĝis Kotlje, por tie reverenci al la memoro je la tiam mortinta verkisto Lovro Kuhar. En mia memoro troviĝas neniu vorto, sed nur la bildo de tiu longa peniga vojo kaj la scenaĵo de la aspergado, por kiu mi ne scias, ĉu ĉi estis adresita al la sepultita korpo aŭ nur al ties fotografaĵo, kiel niatempes restis preskaŭ la nura formo adiaŭi de la mortinto antaŭ ties entombigo. ▶

Ob izidu velikega slovenskega vojnega romana *Doberdob* izpod peresa slovenskega klasika Lovra Kuharja – Prežihovega Voranca v esperantskem prevodu v skupni izdaji Prežihove ustanove v občini Ravne na Koroškem in Esperantskega društva Maribor, bi kot prevajalec rad zainteresiranim pojasnil, zakaj sem se pred leti lotil prevajanja prav tega avtorja in tega njegovega besedila – in kaj me je spodbudilo, da sem to prevedel v mednarodni jezik esperanto. Te misli sem sicer povedal na vseh treh dosedanjih predstavitev, ki so bile pripravljene v Ravnah na Koroškem, v Mariboru in v Slovenj Gradcu, a veljava knjige in njenega avtorja si zasluži, da to zberem in uredim tudi v obliki tega zapisa.

Zakaj Prežih?

Moj prvi spomin, ki se ga nikakor ne morem »znebiti«, sega v tretje leto moje starosti, ko so me starši pol nosili, pol vlekli po zasneženi cesti iz Fara pri Prevaljah do Kotelj, da bi se tam poklonili spominu na tedaj umrlega pisatelja Lovra Kuharja. V mojem spominu ni nobene besede, ampak samo slika tiste dolge naporne poti in prizor kropljenja, za katerega ne vem, ali je veljalo napananemu truplu ali pa samo njegovi fotografiji, kakor je danes skoraj še edina oblika slovesa od umrlega pred pogrebom. ▶

Tradukisto Vinko Ošlak kun la libro *Doberdo* | Prevajalec Vinko Ošlak s knjigo *Doberdo*

Sed ĉar ni pri tio poste ofte interparolis, mi kun certeco scias, ke temis pri la morto kaj entombigo de la verkisto Kuhar.

Mia patro, ĉe kiu mi kreskis, kaj mia duonpatrino, kiu por mi estis modela kaj eduka patrino, ne legis la librojn de Kuhar. La duonpatrino bone konis la edzinon de Kuhar kaj pri tio ofte rakontis, kaj la patro havis estimon por la »komunisto, kiu pledis por la kamparanoj, kiujn la komunista povo cetere tre malbone traktis«. Tiam mi ankoraŭ ne sciis, ke la grandulo el Kotlje distingiĝis ankaŭ kun aliaj belaj homaj trajtoj. Tiel mi pli poste de la homoj, kiuj tion travivis, eksciis, ke li el sia malsanuleja ĉambro en Slovenburgo ne permesis depreni krucifikson, kiel super tiu kristana simbolo agresis la germanaj okupatoroj, kiam ili dum kvar jaroj ekregis en tiu ĉi parto de la slovena teritorio, kaj post la milito baldaŭ ankaŭ la liberigantoj. Nek la unuaj nek la sekvaj sur la vandoj de la publikaj institutoj toleris la krucifikson – kaj finfine tiel la unuaj kiel ankaŭ la duaj estis forĵetitaj sur la tombejon de la historio, sen krucifikso kompreneble, kiel por ili decas.

Preĵih atestas, ke li komunisto vere estis kaj tion ne ludis, eĉ malpli tion uzis por propra intereso. En tiu senco li estas elstara fenomeno en Slovenio kaj en la tuta Eŭropo kaj li valoras honoran kaj dankeman rememoron. Per tio mi ne laŭdas lian mondpercepton, kiu estis la aperaĵo de certa tempo kaj cirkonstancoj, sed lian koron, kiu estis, kion en ĝin deponis lia pia patrino kaj kion montris al li lia honesta patro.

Kial Doberdo?

Okazis dum la 70-aj jaroj, kiam sidis kune en la kafejo de la hotelo Orel en Mariburgo la poeto Vladimir Gajšek, Ante Trstenjak, la filo de renoma pentristo kun la sama nomo, kaj mia signifika. Kompreneble ni interparolis pri literaturo. Ante Trstenjak estis nekredebe instruita kaj inteligenta homo. Parte li vivtenis sin per matematikaj enigmoj, kiujn li sendis publici en la mondon. Cetere li posedis ekstraordinaran informitecon pri literaturo kaj historio. El interparoloj kun li mi kiel literatura komencanto lernis pli da historio ol el lernejaj lernolibroj. Mi ne scias, kiel ni atingis la temon, sed subite Trstenjak ĵetis sur la tablon surprizan aserton, ke por li la plej granda slovena prozisto estas Lovro Kuhar. Kiel do, ja ni per la lerneja normado tamen ĉiuj estis adepto de Ivan Cankar. Ne temis pri tio, ke oni Preĵihon prenis por malgranda, sed por preni lin por la plej granda, tio debatiĝis de la defendomuro de la lerneja scio.

En tiu tempo mi tiun por mi novan kaj surprizan rigardon al la slovena prozo ankoraŭ ne povis akcepti, sed dum ĉiuj jaroj pli poste en mi aŭdiĝis kaj min defiis al konfrontiĝo kun mia renoma samgentano kaj preskaŭ samlokano. Mi bezonis multan maturiĝon kaj elprovojn por finfine hisi la blankan flagon de kapitulaco kaj rekoni: Jes, kiel ajn, Preĵih estas la plej granda!

Ke mi elektis inter ĉiuj verkoj de Preĵih ĝuste Doberdon, tio ne okazis pro la proksimiĝinta jubileo de la terura okazado ĉe la fronto de Soča / Isonzo, kiu faras la objekton de tiu granda romano, tiam tio ankoraŭ ne staris antaŭ miaj okuloj.

A ker smo se doma o tem še večkrat pogovarjali, zagotovo vem, da je šlo za smrt in pokop pisatelja Kuharja.

Moj oĉe, pri katerem sem odraŝĉal, in maĉeha, ki mi je bila vzgledna kruŝna in vzgojna mati, nista brala Kuharjevih knjig. Maĉeha je dobro poznala Kuharjevo ŝeno in je o tem večkrat pripovedovala, oĉe pa je imel spoŝtovanje do »komunista, ki se je zavzemaĉ za kmete, s katerimi je komunistiĉna oblast sicer zelo grdo delala«. Tedaj ŝe nisem vedel, da se je veliki Hoĉuljĉan odlikoval ŝe z drugimi lepimi ĉloveŝkimi potezami. Tako sem pozneje od ljudi, ki so to sodoŝivljali, izvedel, da iz svoje bolniŝke sobe v bolnici v Slovenj Gradcu ni dovolil sneti kriŝa, kakor so se nad tem krŝĉanskim simbolom znaŝali nemŝki okupatorji, ko so za ŝtiri leta zavladaĉi v tem delu slovenskega ozemlja, po vojni pa kmalu tudi osvoboditelji. Ne prvi in ne drugi na stenah javnih ustanov in krajev niso trpeli kriŝa – na koncu pa so prvi in drugi bili odloŝeni na pokopaliŝĉu zgodovine, brez kriŝa seveda, kakor jim pristoji.

Preĵih prepriĉuje, ker je komunist resniĉno bil in tega ni igral, ŝe tiĉlo manj, da bi iz tega iztrŝil kaj zase. V tem smislu je izreden pojav na Slovenskem in v vsej Evropi in vreden ĉastnega in hvaleŝnega spomina. S tem ne hvalim njegovega nazora, ki je bil pojav ĉasa in okoliŝĉin, paĉ pa njegovo srce, ki je bilo, kar je vanj polagala njegova poboŝna mati in kar mu je kazal njegov poŝteni oĉe.

Zakaj Doberdob?

Bilo je v sedemdesetih letih, ko smo sedeli v kavarni hotela Orel v Mariboru pesnik Vladimir Gajšek, sin znanega slikarja Anteja Trstenjaka, tudi sam Ante, in moja nepomembnost. Govorili smo kajpada o literaturi. Ante Trstenjak je bil neverjetno izobraŝen in inteligentan ĉlovek. Delno se je preŝivljal s tem, da je v matematikane ĉasopise po svetu poŝiljal matematikane uganke, ki jih je sam sestavljal. Sicer pa je imel izreden razgled po knjiŝevnosti in zgodovini. Iz pogovorov z njim sem se kot mlad literarni zaĉetnik nauĉil veĉ zgodovine, kakor pa iz ŝolskih priroĉnikov. Ne vem, kako smo priŝli na to temo, a nenadoma je Trstenjak vrgel na mizo osupljivo trditev, da je zanj najveĉji slovenski prozaist Lovro Kuhar. Kako, saj smo bili po ŝolski formiranosti vendar vsi cankarjanci. Ni ŝlo za to, da bi imeli Preĵiha za majhnega, a da bi bil prav najveĉji, to se je odbijalo od obzidja ŝolskega znanja.

Tedaj tega zame novega in presenetlĉivega pogleda na slovensko prozo ŝe nisem mogel sprejeti, a vsa leta pozneje se je v meni oglaŝal in me izzival v sooĉenje z mojim znamenitim rojakom in skoraj sokrajanom. Potrebno je bilo preĉej zorenja in preizkuŝenj, da sem nazadnje izobesil belo zastavo predaje in si priznal: Ja, kakor koli ŝe, Preĵih je najveĉji!

Da sem se odloĉil med vsemi Preĵihovimi deli prav za Doberdob, ni priŝlo iz bliŝajoĉe se stoeĉnice straŝnega dogajanja na soŝki fronti, ki je predmet tega velikega romana, tedaj mi to ŝe ni bilo pred oĉmi.

Parte kuntiris min en tiun ĉi verkon peto de la tradukistino de ĝi en la germanan lingvon (cetere ŝi ne estas notita kiel la tradukistino, la subskribita tradukisto, vere ekscelenta konanto de la slovena lingvo kaj literaturo, ŝian laboron reviziis kaj tie tie plibonigis kaj tiel li validas por la tradukanto), ke mi helpu al ŝi elenigmigi tiun kaj tiun karakterizan esprimon de Preĝih, pri kiuj nuntempe havas malfacilaĵojn ankaŭ liaj samlokanoj. Mi ne scias, kiom mia modesta helpo okaze de la germana traduko utilis, ĉiukaze tio min proksimigis al tiu ĉi proza verko. Tiam por mi ankaŭ desegniĝis la konstelacio de tri grandaj literaturaj verkoj, kiuj estiĝis sur-baze de la oka-zado dum la unua mondmili-to. La romano *A Farewell to Arms (Adiaŭ armiloj)* de Ernst Hemingway, *Im Westen nichts Neues (Nenio nova en Okcidento)* de Erich Maria Remarque – kaj la pri-milita romano *Doberdob (Doberdo)* de Pre-ĝih. Du el tiuj tri romanoj rolas sur la sama lo-ko: *Adiaŭ armiloj* kaj *Doberdo*. La diferenco inter Hemingway kaj Preĝih troviĝas en ilia stilo, sed eĉ pli en ilia persona rolo kaj statuso ĉe la fronto de Soĉa / Isonzo, kie ili samtempe ĉeestis sen scii unu pri la alia. Hemingway apogis sian verkadon sur siaj senperaj spertoj kaj oni povas lin preni por genia diletanto en la pozitiva signifo de tiu ĉi kutime false komprenata latina vorto, ja la verbo deligo signifas »mi amas, mi aprezas«, kaj tio signifas, ke la verko estis skribita el amo. Ĉu sen amo ĝi povus esti tiomfoje nove skribita, ĉar intertempe plurfoje perditaj aŭ de la aŭtoritatoj konfiskita? La amerikano ĉe la fronto de Soĉa / Isonzo mem ne partoprenis batalojn, kvankam laŭraporte li estis vundita, siajn rekonajn pri la iro de la militado li ricevis kiel ŝoforo de la ambulanco de Ruĝa Kruco dum interparoloj kun la vunditaj soldatoj. La sloveno mem devis batali en la tranĉeoj de la aŭstra-hungara armeo kaj li ĉion, pri kio li en sia verko raportas, travivis de proksime kaj sur propra haŭto. La rakonto el la romano *Nenio nova en Okcidento* de la germana verkisto kaj pacifisto Erich Maria Remarque okazas laŭ la okcidenta fronto inter la germana kaj franca armeoj.

Tiu ĉi verko estas tiel pli malfacile senpere komparebla kun ambaŭ aliaj verkoj, parolantaj pri la fronto de Soĉa / Isonzo. Mi ne volas la menciitajn tri librojn ordigi en la hierarkian ordon de la literatura validado, sed ĉiukaze mi volas la romanon de Preĝih envicigi en tiun la plej gravan literaturan triopon pri la temo de la unua mondmilito. Hazardo aŭ ankaŭ io alia volis, ke la tuta laboro de la tradukado kaj eldonado de la romano *Doberdo* de Preĝih rezultis en bela libra eldono ĵus je la centa datreveno post la okazintaĵoj, priskribitaj en tiu ĉi libro.

Preskaŭ miraklo...

Nuntempe en Slovenio estas escepta evento, se aperas libro en la slovena lingvo sen la ŝtata subvencio. Sed se aperas libro en la lingvo, kiun en tiu ŝtato komprenas nur kelkcent homoj, kiel tio estas la internacia lingvo Esperanto, tiam oni preskaŭ povas paroli pri miraklo. Kaj tamen malantaŭ tiu ĉi evento troviĝas vivaj homoj kun nomoj kaj funkcioj. ►

Deloma me je v to delo povlekla proŝnja prevajalke tega dela v nemŝĉino (sicer kot prevajalka ni podpisana, podpisani prevajalec, sicer res odliĉen poznavalec slovenŝĉine in slovenske literature, je njeno delo pregledal, ga tu in tam popravil in velja za prevajalca), da ji pomagam razvozlati pomen te ali one znaĉilne Preĝihove besede, s kakršnimi imamo danes teĝave tudi njegovi rojaki. Ne vem, koliko je bila moja skromna pomoĉ nemŝkemu prevodu v prid, vsekakor pa me je to pribliĝalo temu proznemu delu. Tedaj se mi je tudi izrisala konstelacija treh velikih literarnih del, ki so nastala na osnovi dogajanja v prvi svetovni vojni. Hemingwayvega romana *Zbogom oroĝje (A Farewell to Arms)*, Ericha Marie Remar-qua *Na zahodu niĉ novega (Im Westen nichts Neues)* – in Preĝihovega vojnega romana *Doberdob*. Dva od teh treh romanov se dogajata na istem kraju: *Zbogom oroĝje* in *Doberdob*. Razlika med Hemingwayem in Preĝihom je v njunem slogu, ŝe bolj pa v njuni vlogi in statusu na soŝki fronti, kjer sta bila istoĉasno prisotna, ne da bi drug za drugega vedela. Hemingway je svoje pisanje naslanjal na svojo bogato novinarsko prakso in ga lahko ŝtejemo za genialnega profesionalca; Preĝih je svoje pisanje naslanjal na svoje neposredne izkuŝnje in ga lahko imamo za genialnega diletanta v pozitivnem pomenu te navadno napak razumljene latinske besede, saj glagol deligo pomeni »ljubim, cenim«, kar pomeni, da je bilo delo napisano iz ljubezni. Ali bi moglo biti brez ljubezni tolikokrat na novo napisano, ker vmes veĉkrat izgubljeno ali tudi zaplenjeno po oblasteh? Ameriĉan se na soŝki fronti sam ni udeleĝeval bojev, ĉeprav je bil menda tudi ranjen, svoja spoznanja o poteku vojskovanja je dobival kot voznik vozila Rdeĉega kriĝa v pogovorih z ranjenimi vojaki. Slovenec se je sam moral bojevati v jarkih avstro-ogrske vojske in je vse, o ĉemer v svojem delu poroĉa, doĝivljal od blizu in na lastni koĝi. Zgodba iz romana *Na zahodu niĉ novega* nemŝkega pisatelja in pacifista Ericha Marie Remarqua se dogaja na zahodni fronti med nemŝko in francosko armado.

To delo je tako teĝje neposredno primerljivo z obe- ma deloma, ki govorita o soŝki fronti. Omenjenih treh knjig ne ŝelim razvrŝtati v hierarĉiĉni red lite- rarne veljave, vsekakor pa ŝelim Preĝihov roman uvrstiti v to najbolj pomembno literarno trojico na temo prve svetovne vojne. Nakljuĉje ali tudi kaj drugega je hotelo, da se je vse delo prevajanja in izdaje Preĝihovega romana *Doberdob* izteklo v lepo knjiĝno izdajo prav v stotem letu po dogodkih, ki jih knjiga opisuje.

Skoraj ĉudeĝ...

Danes je na Slovenskem izjemen dogodek, ĉe izide kakŝna knjiga v slovenskem jeziku brez drĝavne subvencije. Ĉe pa izide knjiga v jeziku, ki ga v tej drĝavi razume le nekaj sto ljudi, kakor je to z mednarodnim jezikom esperantom, potem lahko skorajda govorimo o ĉudeĝu. In vendar so za tem dogodkom ŝivi ljudje z imeni in funkcijami. ►

En la jaro 2015 grupo de slovenaj entuziasmuloj pri la kinoproduktado el Triesto sub la gvido de la reĝisoro Martin Turk filmis ekscelentan dokumentan filmon kun la titolo *Doberdo* – romano de la ribelanto. La filmo estis prezente projekciita ankaŭ en la kulturhejmo en Ravne na Koroškem. Ĉar mi havis bonŝancon ne maltrafi la prezentadon, mi post la projekciado kun glaso de gastigado interparolis kun la ĉefo de la buroo de la urbestro kaj prizorganto de »Prežihova ustanova« (Institucio de Prežih) Vojko Močnik. Li demandis min, kion mi tiel faras kaj mi pretere respondis, ke mi tradukas ankaŭ la romanon de Prežih *Doberdo* en Esperanton. Li demandis, ĉu mi jam havas eldoniston. Mi diris, ke mi tradukas por mia tirkesto kaj ke cetere mi vidas nenian eblecon ĝin eldoni en libra formo. Li diris: »Do ni eldonos...« Mi ne komprenis tuj, kiu tiu »ni« estu, ja mi sur la kampo de eldonado ne estas tute sen orientiĝo. »Prežihova ustanova« sonis mallonga klarigo. Mi kredis en sinceran pretecon de mia partnero en konversacio s-ro Močnik, helpi ke la libro aperu, sed mi ne kredis, ke tio estas realigebla. Tamen mi akcelis mian tradukadon. Por almenaŭ demeti la laboron finitan. Dume mi komencis pensi pri provleganto, kiu nepre devus tion ĉi lingve kontroli, ja ĉiu esperanta aŭtoro kaj tradukisto senvole enŝovas en sian laboron solvojn el propra lingvo, kiuj ne estas nepre en kongruo kun la esperanta maniero esprimiĝi. Tiel validas la neskribita regulo, ke la manskribaĵon revizie legu iu el la tute fremda lingva grupo. Sed kie tian homon trovi? Nome, sen mono, per kiu oni tian laboron povus pagi. Rapide kaj vere bonrezulte helpis al mi mag. Zlatko Tišljar, mia malnova esperantoamiko el Zagrebo, kiu post la disfalo de Jugoslavio vivas kaj laboras en Mariburgo. Por la lingva reviziado li konsilis al mi la tradukiston kaj leksikografon József Horváth el Hungario. Ne estas tre facile la nekonatan homon peti, ke li akceptu tiel ampleksan laboron kaj faru ĝin sen pago. Se mi tradukus al iu ajn alia lingvo, mi tian komplezon ne povus elpeti. Inter la esperantistoj tio estas alia afero. Ili ne laboras por lingvo, kies portanta nacio estus riĉa kaj potenca kaj tiel oni povus prave atendi por sia laboro adekvatan salajron.

La esperantistoj laboras el profunda konvinko, ke la valida lingva (mal)ordo en la mondo estas baze maljusta – kaj tiun maljustecon oni povus helpe de la neŭtrala internacia lingvo eble forigi kaj tiel kontribui al pli bona interkompreniĝo inter la unuopuloj kaj nacioj. Tial ili cetere ne malakceptas pagon, se ĝi eblas, sed ili estas pretaj ion fari ankaŭ sen mono, kio sendube montras la moralan potencialon de la internacia lingvo.

Sinjoro József Horváth kun sia ĝisfunda kaj preciza laboro savis la adekvatecon de la traduko. Ne estis eble pagi lian ekscelentan laboron, sed la komunumo Ravne na Koroškem kaj Prežihova ustanova sendis al li plurajn ekzemplerojn de la presita libro *Doberdo*, kiu sen lia kunlaboro ne povus aperi. Aparta problemo dum la tradukado estis specifaj terminoj ne nur de la militista slango, sed ankaŭ de la neformala soldata ĵargono, kiel ĝin dum interparoloj uzis soldatoj kaj oficiroj, kaj la verkisto ilin peras laŭ proksimuma notado, kiu ne ĉiam estas konsekvenca. ►

V letu 2015 je skupina slovenskih filmskih navduŝencev iz Trsta pod vodstvom režiserja Martina Turka posnela odličan dokumentarni film z naslovom *Doberdob* – roman upornika. Film so predstavili tudi v Kulturnem domu na Ravnah na Koroškem. Ker sem imel srečo, da predstave nisem zamudil, sem se tam po projekciji ob kozarcu pogostitve pogovarjal z vodjo županovega urada in oskrbnikom Prežihove ustanove Vojkom Močnikom. Vprašal me je, kaj delam, in tako mimogrede sem mu omenil, da prevajam tudi Prežihov roman *Doberdob* v esperanto. Vprašal me je, če že imam založnika. Rekel sem, da prevajam za predal in da ne vidim nobene možnosti, da bi to res kdaj izšlo v knjižni obliki. Rekel je: »Bomo pa mi izdali...« Nisem takoj razumel, kdo naj bi bil ta »mi«, saj na založniškem področju nisem povsem brez orientacije. »Prežihova ustanova«, je bilo dano kratko pojasnilo. Verjel sem v iskreno pripravljenost sogovornika gospoda Močnika, da pomaga knjigi do izida, nisem pa verjel, da bi bilo to mogoče uresničiti. Kljub temu sem prevajanje pospešil. Da vsaj odložim to delo kot opravljeno. Medtem sem začel premišljati o lektorju, ki bi nujno moral to jezikovno pregledati, saj vsak esperantski avtor ali prevajalec nehote vnaša v delo rešitve iz lastnega jezika, ki niso nujno v skladu z esperantskim načinom izražanja. Tako velja nenapisano pravilo, naj rokopise pregleda kdo iz povsem tuje jezikovne skupine. A kje takega človeka dobiti? Namreč brez denarja, s katerim bi tako delo plačal. Pri tem mi je hitro in še kako srečno pomagal mag. Zlatko Tišljar, star esperantski prijatelj iz Zagreba, ki že od razpada Jugoslavije živi in dela v Mariboru. Za jezikovni pregled mi je svetoval esperantskega prevajalca in leksikografa Józsefa Horvátha na Madžarskem. Ni prav lahko človeka, ki ga ne poznaš, prositi, če bi hotel sprejeti tako obsežno delo in ga opravil brez plačila. Če bi prevajal v katerega koli od narodnih jezikov, bi česa takega ne mogel prositi. Med esperantisti je to drugače. Ti namreč ne delajo za jezik, katerega nosilna nacija je bogata in mogočna in torej upravičeno pričakujejo za svoje delo ustrezno plačilo.

Esperantisti delajo iz globokega prepričanja, da je veljavni jezikovni (ne)red na svetu v osnovi krivičen - in da je to krivičnost s pomočjo nevtralnega mednarodnega jezika mogoče odpraviti in tako prispevati k boljšemu razumevanju med posamezniki in narodi. Zato sicer ne odklanjajo plačila, če je to na voljo, a so pripravljeni kaj narediti tudi brez denarja, kar nedvomno kaže na moralni potencial mednarodnega jezika.

Gospod József Horváth je s svojim temeljitim in natančnim delom rešil ustreznost tega prevoda. Ni mu bilo mogoče njegovega izvrstnega dela plačati v denarju, a občina Ravne na Koroškem in Prežihova ustanova sta mu poslali več izvodov natisnjene knjige *Doberdob*, ki brez njegovega sodelovanja ne bi mogla iziti. Poseben problem pri prevajanju so bili specifični izrazi ne le vojaškega jezika, ampak tudi neformalne vojaškega žargona, kakor so ga v pogovorih uporabljali vojaki in oficirji, pisatelj pa jih podaja po približnem zapisu, ki ni vselej dosleden. ►

Troviĝas cetere plurlingva militista terminaro, inter kvin aliaj lingvoj ankaŭ kun Esperanto, sed en ĝi mankas multaj vortoj, kiuj en la romano aperas. La scipovo de la revizianto helpis min multe. La evento, preskaŭ nomebla »miraklo«, estis ebla, ĉar en Slovenio certe troviĝas almenaŭ unu komunumo, kies urbestro (d-ro Rožen) kaj la ĉefo de ties buroo (V. Močnik) siajn promesojn estimas kaj la aferojn pretigas ĝisfine. La samo validas por la eldonejo CERDONIS (A. Golob) en Slovenburgo, kiu la libron formis kaj presis kun plena profesia kvalito kaj en la antaŭkonsentita limtempo.

Kial Esperanto?

Unue kompreneble simple pro tio, ke Esperanto estas la sola lingvo, kiun plenkreska homo, kiu en ĝi ne estas naskita, povas lerni tiel, ke oni en ĝi povas paroli, skribi kaj en ĝin traduki.

Por la traduko de *Doberdo* en Esperanto troviĝas pli profundaj motivoj. *Doberdo* rolas en la cirkonstancoj de plurlingveco kaj ankaŭ montras la lingvan aspekton de la maljusta ordo en la aŭstrahungara imperio, kiu grandparte kontribuis al ĝia fino.

Por la traduko en Esperanton troviĝas ankoraŭ unu motivo, kiu ne havas idealisman karakteron, sed estas en la servo al la nacia intereso. Kiam aperas tiu aŭ alia slovena libro en la germana, franca aŭ angla traduko, kio povas okazi nur surbaze de ŝtata subvencio, la libro cetere estas presita, tamen laŭregule ĝi ne trovas vojon al la aĉetantoj. La libromarkato estas tre fermita merkato, interesita nur por la libroj, kiujn la naciaj eldonejoj mem detektas, dum ne troviĝas granda intereso por la libroj, kiujn en la angla eldonas tiu aŭ alia eldonejo en Labako kaj provas ilin proponi en la angla aŭ

u s o n a libromarkato. En la kazo de la esperanta libro la afero estas tute alia. Kiam Prežihova ustanova la pli grandan parton de la eldonkvanto de *Doberdo* donacis al la slovenaj esperantoorganizacioj, ili la librojn disdonis al unuopaj esperantistoj kaj proponis al ili interkonsenton: ▶

Sicer obstaja večjeziĉen vojaŝki slovarĉek, med petimi jeziki je tudi esperanto, a v njem vendar manjka veliko besed, ki se v romanu pojavljajo. Lektorjevo znanje mi je bilo tu v odloĉilno pomoĉ. Dogodek, ki bi mu skoraj lahko rekel »ĉudeŝ«, je bil mogoĉ, ker je v Sloveniji zanesljivo vsaj ena obĉina, katere ŝupan (dr. Roŝen) in ŝef njegovega urada (V. Moĉnik) obljudo drŝita in ŝvar izpeljeta do konca. Enako velja za zaloŝbo CERDONIS (A. Golob) v Slovenj Gradcu, ki je knjigo oblikovala in natisnila s polno profesionalno kvaliteto in tudi v dogovorjenem roku.

Zakaj esperanto?

Najprej seveda preprosto zato, ker je esperanto edini jezik, ki se ga lahko ĉlovek, ki v njem ni rojen, nauĉi tako, da lahko v njem govori, piŝe in vanj prevaja.

Za prevod *Doberdoba* v esperanto pa obstajajo globljiz razlogi. *Doberdob* se dogaja v okoliŝĉinah veĉjeziĉnosti in prikazuje tudi jezikovni vidik nepraviĉnega reda avstro-ogrskega cesarstva, ki je v izdatni meri pripomogel k njegovemu koncu.

Za prevod v esperanto pa obstaja ŝe en razlog, ki ni idealistiĉne narave, ampak je v sluŝbi nacionalnega interesa. Kadar izide kaka slovenska knjiga v nemŝkem, francoskem ali angleŝkem prevodu, kar se lahko zgodi vedno le na podlagi drŝavne subvencije, je knjiga sicer natisnjena, vendar praviloma ne najde poti do kupcev. Knjiŝni trg je namreĉ dokaj zaprt in je zainteresiran le za tiste prevode, ki jih nacionalna knjiŝna produkcija sama odkrije, ni pa prevelikega interesa za knjige, ki jih v angleŝĉini recimo izda kaka zaloŝba v Ljubljani in jih potem skuŝa plasirati na angleŝkem

in ameriŝkem knjiŝnem trgu. Pri esperantski knjigi je ta pot povsem drugaĉna. Ko je Preŝihova ustanova veĉji del naklade *Doberdoba* poklonila slovenskim esperantskim organizaciam, so te knjige takoj razdelile med svoje ĉlane, pri tem pa velja dogovor: ▶

La soldato Preŝih en forpermeso antaŭ la domo en la jaro 1939
Vojak Preŝih na dopustu pred domĉo hiŝo leta 1939

Legu la libron kaj post tio sendu ĝin kiel donacon al via esperanta korespondanto aŭ amiko en la mondo!

Tiel la pli granda parto de *Doberdo* de Prežih baldaŭ atingos la alcelatan publikon, sen ke por tio devus troviĝi aparta libromarkata reto. Dum la anglaj, francaj, germanaj kaj aliaj tradukoj pliparte troviĝas en magazenoj, la esperantaj libroj iras tra la mondo kaj tiel plenumas la bazan taskon, ke ili estas legataj. Tiel estus bone, se ankaŭ aliaj slovenaj komunumoj komencus imiti la modelon de Ravne na Koroškem. Ĉiu komunumo havas ĉu pli klasikan aŭ pli modernan aŭtoron, kiu estus inda esti sendita tra la mondo. Kaj ĉiu komunumo havas tiom da mono por subteni eldonon de unu en Esperanton tradukita libro por donaci ilin al la slovena esperantistaro – kaj ili tiujn librojn unue mem legos kaj poste ilin kiel donacojn dissendos al siaj amikoj en la mondo. Pli belan kaj simplan kolportadon de la slovena literaturo oni ne povas imagi.

La lasta motivo por traduki la romanon de Prežih en Esperanton estas la penso je estonto. Nuntempe Esperanto estas ankoraŭ juna lingvo, apenaŭ 130 jarojn aĝa. Kalkulante, ke la slovena lingvo bezonis pli ol mil jarojn por estiĝi oficiala lingvo en la ŝtato, do tiel Esperanto troviĝas ankoraŭ en bebojaro kaj la tuta perspektivo ankoraŭ troviĝas antaŭ ĝi. La nacio, kiu nun, kiam ankoraŭ ne estas denseco, almenaŭ iomete investos en prezentadon de sia literaturo en la internacia lingvo, havos en la estonto, se tiu ĉi lingvo eble tamen estos akceptita kiel la dua lingvo por ĉiu terano, neimageblan avantaĝon antaŭ la nacioj, kiuj pri tio nuntempe ankoraŭ ne pensas. Jam nun estas en Esperanton tradukitaj kompare superaveraĝe multaj slovenaj literaturaj verkoj.

Ni havas en Esperanto du plenajn verkojn de Cankar: *Servisto Bartolomeo kaj lia rajto* kaj *La domo de Maria Helpantino*. Ni havas eĉ du ekscelentajn tradukojn de la *Sonetkrono* de Prešeren kaj de pluraj sonetoj de la sama poeto; ni havas antologion de la moderna slovena prozo sub la titolo *Sunflanke de Alpoj*. Ni havas en esperanta traduko multajn unuopajn poemojn de unuopaj klasikaj kaj modernaj slovenaj poetoj, sed ni havas preskaŭ la kompletan poezian kolekton de Sreĉko Kosovel, kiu antaŭ kelkaj jaroj aperis dulingve sub la titolo *El la ora boato*. Ni havas tradukon de la romano de Boris Pahor *Pilgrimantoj inter ombroj*. En manuskripto troviĝas traduko de la romano *Morgaŭ ek transjordanen* de Rebula, same la rakonto de Josip Jurĉič *Georgo Kozjak, la slovena janiĉaro*. En preparo estas la traduko de la romano *La kroniko de Visoko* de Ivan Tavĉar. Same en manuskripto estas esperanta traduko de la unua slovena libro el la jaro 1550, la *Katekismo* de Primuso Trubero. Jen nur kelkaj titoloj, kiuj venas en mian penson, sed troviĝas ankoraŭ pli da tio. La slovenoj tiel havas bonan ŝancon en la tempo, kiam Esperanto estos eble rigardata alie ol nuntempe, ektrovi sin ĉe la pinto de prezentiĝo de propra literaturo en la internacia lingvo. Kaj ankaŭ se tiu tempo ne venos, ni jam nun havas certecon, ke en Esperanton tradukataj slovenaj libroj iros tra la mondo kaj estos legataj kaj ne kuŝos en magazenoj. ■

Vinko Oŝlak
Klaŭdiforumo, kristnaske 2016

La teksto en tute estas sur retadreso

<http://esperanto-maribor.si/prezihov-doberdob-v-esperantu/>

Knjigo preberi, potem pa jo pošlji kot darilo svojemu esperantskemu dopisovalcu v svet!

Tako bo večji del Prežihovega *Doberdoba* kmalu dosegi celan publikon, ne da bi za to morala obstajati posebna knjigotruka mrežo. Medtem ko angleške, francoske, nemške in druge tujejeziĉne eldonoj najveĉkrat leže v skladiŝĉih, esperantske potujejo po svetu in tako izpolnijujo svaĝo osnovno nalogo, da jih ljuĉje berejo. Tako bi bilo dobro, ĉe bi tudi druge slovenske obĉine zaĉele posnemati zgled Raven na Koroŝkem. Vsaka obĉina ima kakega starejŝega ali novejŝega avtorja, ki bi ga bilo vredno pokazati svetu. In tolloko denarja ima vsaka obĉina, da lahko podpre izid ene v esperanto prevedene knjige in naklado podari slovenskim esperantistom – ti pa bodo te knjige najprej sami prebrali, nato pa jih bodo kot darilo poslali svojim esperantskim prijateljem po svetu. Lepŝe in bolj enostavne kolportaže slovenskega slovstva v svetu si ni mogoĉe predstavljati.

Zadnji razlog za prevod Prežihovega romana v esperanto pa je misel na prihodnost. Danes je esperanto ŝe mlad jeziko, komaj 130 let star. Ĉe raĉunamo, da je slovenŝĉina potrebovala veĉ ko tisoĉ let, da je postala uradni jeziko v drŝtavi, potem je esperanto ŝe v otroŝkih plenioĉah in je vsa perspektivo ŝele pred njim. Narod, ki bo zdaj, ko tu ŝe ni drenja, vsaj nekaj malega investiral v predstavljante svaĝega slovstva v mednarodnem jeziku, bo imel v prihodnosti, ĉe bo ta jeziko nekoĉ morda vendar sprejet kot drugi jeziko vsakega zemljana, nepredstavljivo prednost pred narodi, ki na to danes ne mislijo. Ŝe danes je v esperanto prevedeno primerjalno nadpovpreĉno ŝtevilo slovenskih literarnih del.

V esperantu imamo dve Cankarjevi celoviti deli: *Hlapec Jernej in njegova pravica*, in *Hiŝa Marije Pomoĉnice*. Imamo kar dva odliĉna prevoda Preŝernovega *Sonetnega venĉa* in veĉ posameznih Preŝernovih sonetov; preveden je izbor slovenske sodobne proze pod naslovom *Sunflanke de Alpoj (Na sonĉni strani Alp)*, veliko posameznih pesmi klasiĉnih in sodobnih pesnikov in skoraj celotna zbirka Kosovelove poezije, ki je pred leti izŝla v dvojeziĉni eldaji. Preveden in izdan je Pahorjev romano *Nekropola (Pilgrimantoj inter ombroj)*, v rokopisu je preveden Rebulov romano *Jutri ĉez Jordan (Morgaŭ ek transjordanen)*. V rokopisu je prevedena Jurĉioeva povest *Jurij Kozjak, slovenski janiĉar*; kmalu bo preveden tudi Tavĉarjev romano *Visoŝka kroniko*. V rokopisu je prevedena tudi prva slovenska knjigo, Trubarjev *Katekizem (La Katekismo)* iz leta 1550. To je le nekaj naslovov, ki mi naglo pridejo na misel, tega je ŝe dosti veĉ. Slovenci imamo tako veliko moŝnost, da se bomo v ĉasu, ko bodo na esperanto morda gledali drugaĉe kakor danes, nenadoma znaŝli pri samem vrhu zastopanosti nacionalne literaturo v mednarodnem jeziku. In tudi ĉe tega ĉasa nikoli ne bo, imamo ŝe danes zagotovilo, da bodo v esperanto prevedene slovenske knjige ŝle v svet in bodo brane in ne bodo obleŝale v skladiŝĉih. ■

Vinko Oŝlak
Celovec, o boŝiĉu 2016

Tekst v celoti se nahaja na teĝ spletni povezaĉi:

<http://esperanto-maribor.si/prezihov-doberdob-v-esperantu/>

Kial malaperas lingvoj? Zakaj izginjajo jeziki?

La 4-an de novembro okazis en Maribor festo de 20-jariĝo de Asocio por Eŭropa Konscio, kiun fondis esperantistoj kaj daŭre konsistigis plimulton de ties aktivaj membroj. Dum tiuj 20 jaroj la Asocio organizis multon kaj pri tio mi eble verkos alifoje. Nun mi volas paroli pri tio kion mi lernis dum la okazigo de la tiucele organizita ronda tablo "Slovena lingvo je vojkruciĝo".

Nome nuntempe la universitata lobio forte premas al la slovena parlamento akcepti ŝanĝon de leĝo pri lingva reĝimo en universitatoj. La nuna leĝo permesas instruadon en ne-slovena lingvo nur se paralele ekzistas la sama studo ankaŭ en la slovena. La nunaj gvidantoj de la universitatoj volas tion ŝanĝi tiamaniere ke oni rajtas instrui en fremda lingvo "se estas sufiĉa nombro da interesitoj" kaj se la stuobjektoj "almenaŭ parte estas instruatj en la slovena".

Ronda tablo "Slovena lingvo je vojkruciĝo" | Okrogla miza "Slovenski jezik na razpotju", z leve: Tone Partljič, Melita Forstnerič Hajnšek, Melita Cimerman, Seán Ó Riain, Maja Cimerman

Tio praktike elfjetus la slovenan el multaj teknikaj fakultatoj. Ĉar ne estas klare kio estas "sufiĉa nombro" kaj kio estas "almenaŭ parte".

La universitataj estroj vidas en tio ŝancon por riĉiĝi kaj la kontraŭuloj komprenas ke tio estas komenco de malapero de slovena popolo.

En la ronda tablo kiun gvidis ĵurnalistino Melita Forstnerič Hajnšek, parolis Seán Ó Riain, irlanda diplomato kaj Tone Partljič, slovena verkisto, teatrologo kaj iama parlamentano de slovena parlamento. Sean parolis pri maniero kiel malaperis la irlanda lingvo kaj kiel malfacilege estas ĝin revivigi kaj Tone pri la graveco de slovena lingvo kiu estas portanto de slovena historio kaj kulturo.

Estis vigla diskuto poste.

Kion mi lernis estas interese: Neniu popolon aŭ popolgrupon povas detrui perforto el ekstere. Ju pli tiu perforto estas kruela, des pli forta estas la rezisto de la popolo kaj batalo por la plua ekzisto. Per perforto oni povas malgrandigi iun popolon, igi ĝin minoritato aŭ eĉ ŝajne malekzistigi ĝin provizore en la publiko. Sed ĝi daŭre plu vivos, ilegale aŭ kaŝe. Kiam la perforto malfortiĝas, la popolo kaj la lingvo revivoiĝas.

Dne 4. novembra 2016 je bilo v Mariboru praznovanje 20. obletnice Društva za evropsko zavest, ki so ga ustanovili esperantisti in stalno sestavljajo večino njegovih aktivnih članov. V teh 20-ih letih je društvo bilo zelo dejavno. O tem bom pisal ob drugi priliki. Sedaj želim pisati o tem, kar sem se naučil med okroglo mizo "Slovenski jezik na razpotju", organizirano v ta namen.

Univerzitetni lobi v zadnjem času močno pritiska na slovenski parlament, da bi sprejeli spremembo zakona o jezikovni ureditvi na univerzi. Sedanji zakon dovoljuje poučevanje v neslovenskem jeziku samo, če vzporedno obstaja enak študij tudi v slovenščini. Sedanji voditelji univerz bi radi to spremenili tako, da bi imeli pravico poučevanja v tujem jeziku "če bi bilo zadovoljivo število interesentov" in če so predavanja študijskih predmetov "vsaj delno v slovenščini".

Praktično bi to izloĉilo slovenŝĉino iz ŝtevilnih tehniĉnih fakultet, ker ni jasno, kaj je "zadovoljivo ŝtevilo" in kaj je "vsaj delno".

Vodje univerz vidijo v tem ŝancon za bogatiteven, nasprotniki pa razumejo to kot zaĉetek izginjanja slovenskega naroda.

Na okrogli mizi, ki jo je vodila novinarka Melita Forstnerič Hajnšek, je govoril Seán Ó Riain, irski diplomat, in Tone Partljič, slovenski pisatelj, teatrolog in nekdanji poslanec slovenskega parlamenta. Seán je govoril kako je izginil irski jezik in kako teŝavno ga je oŝiviti, Tone pa o pomenu slovenskega jezika, ki je nosilec slovenske zgodovine in kulture.

Nato je bila ŝvahna diskusija.

Kar sem se nauĉil je zanimivo: Noben narod ali skupina narodov ne more biti uniĉena od zunaj. Kolikor bolj je ta prisila kruta, toliko moĉnejŝi je odpor naroda in boj za nadaljnji obstoj. S silo se lahko zmanjŝa nek narod, se ga naredi majhnega ali povzroĉi, da celo navidezno izgine v javnosti. Toda narod ŝivi dalje, v ilegali ali skrit. Ko se prisila zmanjŝa, narod in jezik oŝivita.

Sed la lingvo kaj poste ankaŭ la popolo malaperas nur se la popolo mem tion volas. Simpla ekzemplo: la irlandanoj vivis sub la brita rego de la 12-a jarcento kaj la lingvo estis oficiale malpermesita de la 13-a jarcento, sed tio ne malhelpis ĝian ekziston kaj evoluon ĝis la mezo de la 19-a jarcento. La premo de la britoj neniel sukcesis detrui kaj ekstermi la lingvon kaj igi irlandanojn angloj.

Sed post tri-jara malsato pro terpoma malsano kiam mortis preskaŭ 2 milionoj da irlandanoj, kaj montriĝis ke mortis malriĉaj irlandanoj kiuj ne konis la anglan, dum tiuj kiuj konis la anglan havis pli da mono kaj sukcedis travivi, la irlandanoj ekkredis ke la angla estas dia lingvo, ĉar dio helpas al anglalingvanoj, dum la irlandano ne. Ekde tiam la irlandanoj gepatroj mem malpermesis al siaj infanoj uzi kaj paroli irlande. Dum trideko jaroj daŭris la epoko de silento. Infanoj kiuj lernis en lernejoj la anglan kaj pasive ĉiam pli ĝin komprenis, tamen ne kapablis longe ankoraŭ aktive ĝin uzi kaj paroli kaj tial ili silentis. Kontraŭe la gepatroj batus ilin. Tiamaniere la irlandano malaperis dum malpli ol unu generacio, ĝis la komenco de la 20-a jarcento. Sekve ne la premo de la angloj detruis ĝin, sed la irlandanoj mem kiam ili ĉedis kredi pri ĝi.

Kiam la lingvo estas sekura kaj kiam la popolo, kiel ajn malgranda, sukcese evoluigos ĝin? Kiam estas evoluigita forta ideologio pri valoro de la koncerna popolo, forta ideologio kiu portas kredon ke la popolo estas grava en la mondo. Kiam tiu kredo ĉesas, la popolo kaj lingvo malaperas.

Alia ekzemplo estas slovena minoritato en Suda Aŭstrio (Karintio). Komence de la 20-a jarcento tie ekzistis pli ol 100.000 slovenoj. En tiu periodo la premo de aŭstroj kontraŭ la lingvo estis tre forta sed la lingvo kaj la popolo prosperis. Post la dua mondmilito tiu premo iom post iom malfortiĝis kaj malaperis. Tiam komencis rapide malgrandiĝadi la nombro de slovenoj. Nun tie vivas malpli ol 10.000 slovenoj. La ĉefa kaŭzo estas ke ju malpli da premo kontraŭ la sloveneco, des malpli da timo kaj tiam plimulto de junaj slovenoj edziĝadis al neslovenoj kaj en la posta generacio la infanoj perdis sian slovenecon.

Pensu pri judoj kiuj dum sia tuta historio estis atakataj kaj ekstermataj. Kaj tio neniam endanĝerigis ilin, ĉar ilia kredo pri valoro de ilia popolo (elektita popolo) estis tiel fortega, ke tion neniu povis detrui.

Ekzistas multaj tiaj kazoj. Laste mi menciis esperantistojn, kiuj estas eta popolo de kelkcent mil homoj disde tra la mondo sed tute ne malaperas malgraŭ la grandega premoj. La esperantista ideologio, kredo pri la graveco de E-agado (do de E-popolo) estas difinita kiel interna ideo kaj estas nedetruibla. En Sovetio estis danĝere esti esperantisto dum pluraj jardekoj. Ŝajnis ke esperantistoj preskaŭ tute malaperis, sed tuj post la ĉeso de la premo, aperis granda movado. Do, ĝi ĉiam ekzistis sed estis kaŝita. Esperanta popolo ne povas malaperi, ĉar ne videblas signoj ke ĝi mem povus rezigni pri si mem.

Nuntempe pro la enorma propagando de el usonangla populgrupo oni trudis la ideon ke la internacia monda lingvo definitive estas la angla kaj ke do la nura saĝa afero estas ke ĉiuj popoloj en la mondo en siaj lernejoj lernu nur la anglan. Pli konsekvenca de tiu nova kredo kiu vere grandega plimulto de eleitoj en malgrandaj popoloj akceptis kondukas al postulo instrui en universitatoj praktike nur en la angla, do al situacio en kiu la elitoj de la popoloj mem rezignas pri sia lingvo kiel ilo por esprimi ĉion kaj levi la popolon al kultura ivelo monda. La elito rezignas pri sia popolo pro mono kaj tio povas rapide konduki al la rezultoj, kiujn havas irlandanoj, se neniu klare kontraŭstaras. ■

Zlatko Tišljar

Jezik in narod lahko izgineta samo, če narod to želi. Preprost primer: irski narod je živel pod britansko oblastjo od 12. stoletja. Jezik je bil uradno prepovedan v 13. stoletju, toda to ni škodovalo njegovemu obstoju in razvoju do srede 19. stoletja. Angleškemu pritisku nikoli ni uspelo uničiti in izkoreniniti jezik in narediti iz Ircev Angleže.

Toda po triletni lakoti zaradi krompirjeve plesni, ko je umrlo skoraj dva milijona Ircev, so ugotavljali, da so umirali revni Iraci, ki niso znali angleško, medtem so ko tisti, ki so znali angleško, imeli več denarja in uspeli preživeli. Zato so začeli Iraci verjeti, da je angleščina božji jezik, ker Bog pomaga angleško govorečim, irsko govorečim pa ne. Od takrat so irski starši sami prepovedovali svojim otrokom uporabljati in govoriti irsko. Trideset let je trajal molk. Otroci so se v šolah učili angleščine in so jo pasivno vedno bolj razumeli, vendar je niso bili sposobni uporabljati, zato so molčali, da jih starši ne bi tepli. Na ta način je irščina izginila prej kot v eni generaciji, do začetka 20. stoletja. Iz tega sledi, da irščine ni uničil pritisk Angležev, ampak Iraci sami, ko so nehali verjeti vanjo.

Kdaj bo jezik varen in kdaj bo ga narod, kolikor koli majhen, uspešno razvijal? Takrat ko bo razvita močna ideologija o vrednosti tega ljudstva, močna ideologija ki nosi vero, da je ta narod pomemben v svetu. Ko to verovanje preneha, narod in jezik izgineta.

Drug primer je slovenska manjšina v južni Avstriji (Koroški). Na začetku 20. stoletja je tam bilo več kot 100.000 Slovencev. V tem času je bil pritisk Avstrijcev proti jeziku zelo močan, toda jezik in narod sta uspevala. Po drugi svetovni vojni se je pritisk zmanjšal in izginil. Takrat se je začelo hitro manjšati število Slovencev. Sedaj tam živi manj kot 10.000 Slovencev. Glavni razlog je, da kolikor manj pritiska je bilo na slovenstvo, toliko manj strahu in toliko več mladih Slovencev se je poročilo z Neslovinci in naslednja generacija otrok je izgubila svoje slovenstvo.

Velja opozoriti na žide, ki so vso zgodovino bili napadani in zatirani. To jih ni nikoli ogrozilo, ker je njihova vera o vrednosti njihovega naroda (izbrani narod) bila tako močna, da jih ni mogel nihče uničiti.

Veliko je takih primerov. Na koncu bi omenil esperantiste, ki so majhno ljudstvo nekaj tisoč ljudi raztresenih po svetu, toda ne izgine kljub velikim pritiskom. Esperantska ideologija, verovanje v pomembnost esperantskega gibanja (torej esperantiste) je definirana kot notranja ideja in je neuničljiva. V Sovjetski zvezi je bilo nevarno biti esperantist več desetletij. Videti je bilo, da so esperantisti skoraj popolnoma izginili, toda po prenehanju pritiska, se je pojavilo veliko gibanje. Torej je stalno obstajalo, toda bilo je skrito. Esperantisti ne morejo izginiti, ker ni vidnih znakov da se sami ne morejo odreči sebi.

Sedaj zaradi velike propagande iz ameriško-angleške jezikovne skupine širijo idejo, da je mednarodni svetovni jezik vsekakor angleščina in da je edina pametna stvar, da se vsa ljudstva v svetu v svojih učilnicah učijo samo angleško. Dodatna posledica te nove vere, ko res velika večina elit v majhnih narodih zahteva poučevanje na univerzah praktično samo v angleščini, torej v situaciji v kateri se elite narodov same odpovedujejo svojemu jeziku kot orodju za izražanje vsega in dvignejo narod na nivo svetovne kulture. Elita se odreka svojemu narodu zaradi denarja in to lahko hitro pripelje k rezultatom, kot jih imajo Iraci, toda nihče se odločno ne upre. ■

Zlatko Tišljar

Alma M. Karlin estis ankaŭ esperantistino je bila tudi esperantistka

Alma M. Karlin, eminenta mondvojaĝanto kaj verkistino el Celeo (Celje), estis ankaŭ esperantistino.

Antaŭ jaroj, kiam mi ankoraŭ laboris kaj vivis en Klaŭdiforumo (Klagenfurt / Celovec) en Karintio (Aŭstrio), en la redakcejo de la semajngazeto Nedelja venis afabla sinjorino el la vilaĝo Radiše. Kun nekredibla ĝojo kaj fiero ŝi diris al mi, ke ŝi havas por mi apartan surprizon. Nome, jam dum kelkaj jaroj mi esploris la vivon kaj laboron de la mondvojaĝanto Alma M. Karlin (1889-1950) el Celeo kaj kompilis ĉiujn eblajn informerojn pri ŝi ankaŭ laŭ la buŝa tradicio. La sinjorino el Radiše konfidis al mi, ke ŝia avino, kiu post la fino de la 19-a jarcento kaj post tio vivis en Celeo, kune kun amikino frekventis lernadon de Esperanto ĉe tiu grandskala, nekutima kaj kuraĝa virino, kiu disponis pri ofice faritaj ekzamenoj el ok mondlingvoj. Tiam multaj intelektuloj kaj idealistoj kredis, ke Esperanto fariĝos nova granda tutmonda lingvo, kiu alportos al la homoj pacon, interkomprenon kaj samrajtecon. Dum la esplorado de la vivo de Alma M. Karlin tio estis komplete nova informo, kiu malfermis aldonan pardonon por kompreni tiun grandvaloran urbaninon de Celeo.

Dum la verkado de nova aŭtora libro *Mi ne estas nur duone homo – Alma M. Karlin kaj ŝiaj viroj* en la manuskripta sekcio de la Nacia kaj Universitata Biblioteko en Labako (Ljubljana) mi povis trovi la publike ne jam konatan tajpskribaĵon de Alma, kiu en sia germana originalo titolis "Im Haus der Menschen" - En la domo de homoj.

Alma M. Karlin ĝisnavis al Tajvano, kiu inter la jaroj 1895-1945 troviĝis sub la povo de Japanio kaj tiam estis nomata Formozo, je la fino de la jaro 1923 el Fuzhoua en Ĉinio. Ŝia aĝo estis 34 jaroj, survoje ĉirkaŭ la mondo ŝi estis jam ek de Novembro 1919.

En la haveno Keelung, antaŭe Julong, en la ekstreme norda parto de la insulo venis ŝin serĉi ŝia japana gastiganto, sinjoro I., kaj li kunprenis ŝin per rikŝo en la ĉefurbon Taipei, iam Taihoku. En la tn. Domo de Homoj, kie li loĝis, li proponis al ŝi la portempan loĝlokon. La nova hejmo de Alma staris en la kvartalo Daito-tei, konstruita el ŝtonoj.

Alma M. Karlin, velika svetovna popotnica in pisateljica iz Celja, je bila tudi esperantistka.

Pred leti, ko sem ŝe delala in živel en Celovcu na Koroškem, se je na uredniŝtvo Nedelje oglasila prijazna gospa z Radiš. Z neverjetnim veseljem in ponosom mi je povedala, da ima zame posebne preseneĉenjo. Ŝe nekaj let sem namreĉ raziskovala ŝivljenje in delo svetovne popotnice Alme M. Karlin (1889-1950) iz Celja ter zbirala vse mogoĉe podatkke o njeĝi tude na ustni osnove. Gospa Radiŝ mi je zaupala, da se je njena babica, ki je po prelomu stoeletĝa ŝivela v Celju, skupaj ŝe z eno svojo prijateljico hodila uĉiti esperanta k teĝi veliki, nenavadni in pogumni ŝenski, ki je imela opravljene uradne izpite iz osmih svetovnih jezikov. Takrat so namreĉ mnogi intelektualci in idealisti verĝeli, da bo esperanto postal nov veliki svetovni jezik, ki bo med lĝudi prinesel mir, razumevanje in enakopravnost. V raziskovanĝu ŝivljenja Alme M. Karlin je bil to popolnoma nov podatek, ki je odprl ŝe ena vrata v razumevanje te velike Celjanke.

Alma M. Karlin v japanski noŝi

Ob pisanĝu nove avtorske knjiĝe "Nisem le napol ĉlovek - Alma M. Karlin in njeni moŝki" pa mi je v rokopisnem oddelku Narodne in univerzitetne knjiŝnice v Ljubljani priŝel pod roke tude ŝe javnosti neznan Almin tipkopis, ki v nemŝkem izvirknu nosi naslov "Im Haus der Menschen" ali po slovensko "V Hiŝi lĝudi".

Alma M. Karlin je na Tajvano, ki je bil med letoma 1895-1945 pod japansko oblastĝo in se je takrat imenoval Formozo, priplula ob koncu leta 1923 iz Fuzhoua na Kitajskem. Stara je bila 34 let, na poti okrog sveta je bila ŝe od novembra 1919.

V pristanisĝe Keelung, nekoĉ Jilog, na skrajnem severu otoka jo je priŝel iskat njen japanski gostitelj, gospod I., in jo v rikŝi odpelĝal v glavno mesto Taipei, nekoĉ Taihoku. V t. i. Hiŝi lĝudi, kjer je bival, ĝi je ponudil zaĉasno streho nad glavu. Almin novi dom je stal v ĉetrti Daito-tei in je bil zĝraĝen iz kamna.

La antaŭa parto de la domo estis starigita en la stilo eŭropa kaj ekipita modeste kun meblaro laŭ eŭropa gusto, la korta parto de la konstruaĵo estis japanstila. Alma loĝis en la antaŭa, eŭropstila parto. Sub ŝia ĉambro troviĝis lernoĉambroj, kie okazis instruado por ĉirkaŭ 150 malriĉaj infanoj de Formozo, kiuj nenie cetere povus frekventi lernejon. Samtiel en tiu domo povis trovi konsilon, helpon aŭ azilon ĉiu, kiu tion bezonis. En ĝi ofte sin kaŝis ankaŭ gejšoj, kiuj volis forlasi sian sklavecan vivon, pro tio la policaj traserĉoj viciĝis tag-tage. Cetere la vivo tie iris "silente kaj simple kiel en klostrejo". Ĉiuj loĝantoj devis klopodi supervenki rasajn kaj religiajn diferencojn, iliaj du bazaj principoj estis amo kaj paco. Tiuj valoroj trovis ĉe Alma fortan impreson, tial ŝi bone fartis en tiu Domo de Homoj kaj apude multon lernis.

Kaj vidu, sinjoro I. ankaŭ estis fervora esperantisto, kiel oni povas legi en la manskribaĵo "En la Domo de Homoj"!

Alma verdire falis en enamiĝon al sia japana gastiganto, kies nekutiman personecon ŝi ĉiun tagon pli arde admiris. Ŝi estis plene kortuŝita, kiam ŝi eksciis kaj ankaŭ mem spertis, kiel lerte la sinjoro I. forĝis aŭdacajn planojn por pli feliĉa mondo kaj per siaj paroladoj apelaciis al la amo por la homoj en la tuta mondo. »Tio estas la nura japano, kiun mi ekkonis, kiu ne edziĝis, sed sin dediĉis por la homaro. En sia domo li instruas 150 malriĉajn infanojn de Formozo, savas etajn deaĉetitajn gejšojn kaj ilin edukas, vestas, prizorgas por ili edzon kaj tiel helpas al feliĉa kaj deca vivo. Al li povas veni ĉiu malfeliĉulo, kaj super la enirejo staras grandlitere skribite: "La domo de homeco". En tiu »fabele bela lando« ŝi nun finfine renkontis sian "fabelprincon", sian "eksterteran feliĉiganton de la mondo".

Tamen la emocioj de Alma baldaŭ »dissplitiĝis kiel feĉplena lignopeco«. Unuflanke ŝi estis preta realigi la amrilaton kun sia gastiganto kaj resti en Tajvano, sed ŝia dua parto deziris daŭrigi la vojon ĉirkaŭ la mondo kaj artiste realiĝi. En ŝia pensmaniero la unua afero ekskluzivis la duan, tial ilia amafero finiĝis jam antaŭ ol ĝi vere komenciĝis. Ĉiuj, kiuj sopiris por io plej alta, devis sur la nevidebla altaro oferi sian feliĉon, sian vivon; ili devis kompreni, ke ili paŝas sur la solecaj, dornaj vojoj, sur kiuj ilin kondukas, prilumas nenio alia ol la neestingebla interna lumo - Alma notis fine de sia ankoraŭ nepublikigita romano "En la Domo de Homoj".

Sed ŝia sperto kun la esperantisto el Tajvano kaj kun Esperanto restis al ŝi por la tuta vivo. ■

Esperantigis Vinko Ošlak

Sprednji del hiŝe je bil postavljen v evropskem stilu in skromno opremljen s pohištvo po evropskem okusu, dvoriščni del stavbe pa je bil japanski. Alma je stanovala v sprednjem, evropskem delu. Pod njeno sobo so bile učilnice, kjer je potekal pouk za kakih 150 revnih formoških otrok, ki se niso mogli ŝolati nikjer drugje. Prav tako se je v to hišo lahko zatekel vsakdo, ki je potreboval nasvet, pomoč ali zatočišče. V njej so se pogosto skrivale tudi gejše, ki so hotele opustiti svoje suženjsko življenje, zato so bile policijske preiskave v hiši "na dnevnom redu". Sicer pa je tamkajšnje življenje potekalo "tihu in preprosto kakor v kakšnem samostanu". Vsi stanovalci so si morali prizadevati za premagovanje rasnih in verskih razlik, njihovi temeljni načeli pa sta bili ljubezen in mir. Te vrednote so Alma močno nagovarjale, zato se je v "Hiši ljudi" zelo dobro počutila in se poleg tega še veliko naučila.

In glej, gospod I. je bil tudi zavzet esperantist, kot je brati v rokopisu "V Hiši ljudi"!

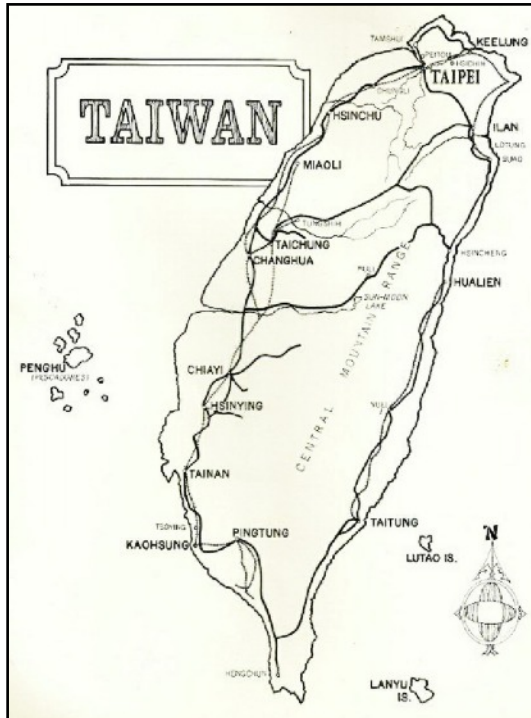
Alma se je na vrat na nos zaljubila v svojega japanskega gostitelja, ĉigar nenavadno osebnost je vsak dan bolj goreĉe občudovala. Popolnoma jo je prevzelo, ko je izvedela in tudi sama doživela, kako spretno je gospod I. koval drzne načrte za bolj sreĉen svet in v svojih javnih govoric pozival k ljubezni do ljudi vsega sveta. "To je edini Japonec, kar sem jih spoznala, ki se ni poroĉil, ampak se je

posvetil ĉloveŝtvu. V svoji hiŝi pouĉuje 150 revnih formoških otrok, reŝuje majhne kupljene gejše in jih vzgaja, oblaĉi, jim priskrbi moŝa in jim tako pomaga do sreĉnega in dostojnega življenja. K njemu lahko pride vsak nesreĉnik in nad vhomom je z veliki ĉrkami zapisano: Hiŝa ĉloveĉnosti." V "pravljieno lepi deŝeli" je zdaj konĉno sreĉala svojega "princa iz pravljice", "nezemeljskega osreĉevalca sveta".

Toda Almينا ĉustva so se kmalu "razklala kakor smolnat les". Po eni strani je bila pripravljena uresniĉiti ljubezensko razmerje s svojim gostiteljem in ostati na Tajvano, drugi del nje pa si je ŝelel nadaljevati pot okrog sveta in se umetniŝko uresniĉiti. V njenem naĉinu razmiŝljanja je prvo izkljuĉevalo drugo, zato se je njuna ljubezenska zgodba konĉala, ŝe preden se je pravzaprav sploh zaĉela. Vsi, ki so stremeli k najviŝjemu, so morali na nevidnem oltarju ŝrtvovati svojo sreĉo, svoje življenje; morali so razumeti, da hodijo po samotnih, trnovih poteh, na katerih jih ne vodi, ne osvetljuje niĉ drugega kot neugasljiva notranja luĉ - je Alma zapisala ob koncu svojega ŝe neobjavljenega romana "V Hiŝi ljudi".

Toda izkuŝnja z esperantistom s Tajvana in z esperantom ji je ostala za vse življenje. ■

Jerneja Jezernik

Nekdanja Formozo, danaŝnji Tajvan

Kion signifas 130 jaroj de lingvo internacia? Kaj pomeni 130 let mednarodnega jezika?

Ĉu ni tuj komencu kun bona aŭ malbona novaĵo? Ni komencu kun la »malbona«, nome en tute aparta senco. Cent, ducent, ankaŭ tricent jaroj en la historio de lingvo estas tre mallonga periodo. En tiu senco ankaŭ la parolantoj de la idioma de Zamenhof ne povas sin komforte apogi kaj diri: La plej malbona tempo estas malantaŭ ni, la afero esence jam estas akirita! La lingvo latina bezonis jarcentojn, ĝis la parolantoj de ĝi decidis en ĝi poeziumi, prozumi, verki traktatojn kaj spiritajn meditaĵojn. Al Cicero kelkaj riproĉis, kial li tradukas la grekajn filozofojn en la lingvon, kiu tamen estas tiel vulgara kaj konvena nur por la aferoj militaj kaj ĉiutage profanaj. La lingvo franca bezonis ĉirkaŭ 800 jarojn por fariĝi la lingvo de la franca reĝlando.

La germana lingvo estis »Amtsdeutsch« (ofica lingvo) nur en la kortego en Vieno, dum en Berlino oni en la kortego parolis france. Kiam Mozart komponis sian unuan operon surbaze de la germana libreto (La sorĉa ŝalmo), liaj samtempuloj pro tia profanigo de la opera literaturo skandaligis, ja la lingvo germana en la percepto de la tiamaj uzantoj estis bona nur por la aferoj en la ĉevalstaloj. Kiam Primuso Trubero (la patro de la slovena reformacio, 1508-1586) finfine akceptis la persvadon de Vergerio (iama katolika episkopo en Ajgido/Capodistria/Koper) kaj poste verva protestanto kaj konsilisto de Trubero, traduki la Biblion en la lingvon de sudslavaj triboj, ankaŭ la iama stiria-karintia landduko Ungrad, poste protestanta fuĝinto en germanaj landoj, kaj la landduko de Würtemberg Kristoflo pledis flanke de Vergerio kaj kontraŭstaris la obstinon de Trubero, traduki la Biblion en la lingvon de liaj samlandanoj, do la lingvon slovenan kaj ne en ian lingvomiksaĵon iliran, kian pledis la italdevena protestanto Vergerio.

Tiel la slovena lingvo pro la obstino de Trubero en la unuaj tagoj de Januaro 1555 dum la interparolo en la germana urbo Ulm nur je la dikeco de unu haro supervenkis kaj nin tiel ĝis nun difinis kiel slovenojn kaj ne nur kiel lokan dialektan identecon de la fantaziita komuna ilira popolo. Oni ne devas pretervidi veran miraklon, ligitan al certe la plej grava lingvo de la homaro, la klasika hebrea, per kiu estis skribita la plej granda parto de la Biblio, nome preskaŭ la tuta Malnova Testamento. Tiu lingvo estis en la senco de la konversacia kaj skriba uzo morta jam en la tempo de Jesuo, ja la samlandanoj de Jesuo kaj li mem parolis la lingvon aramean, kiu tiam en la Proksima Oriento estis iaspeca lingua franca, kiel tio nun estas la lingvo angla. Kaj tamen okazis miraklo en tiu nura okazo, ke la lingvo, estinta pli ol 2000 jarojn morta, krom en la liturgia uzo, kiel la latina en la eklezio de Romo ĝis la II-a vatikana koncilio, merite de unu nura homo kaj lia familio, litova judo Ben Jehuda, antaŭ la fino de la 19-a jarcento komencis reviviĝi, kaj okaze de la fondo de la juda ŝtato Israelo en la jaro 1948 ĝi kune kun la araba lingvo fariĝis la oficiala lingvo en tiu nova ŝtato.

Ivrit, kiel la revivigita hebrea lingvo nomiĝas, nuntempe estas moderna lingvo kun ĉiuj bezonataj esprimoj ankaŭ por la plej moderna tekniko, scienco kaj humanistiko. Tio pri la lingvoj en la historio – kaj neniel alie povas okazi pri la lingvo, estiĝinta laŭ la rekono, spirita momento kaj volo de unu nura perspektivrigardanta homo d-ro Lazaro Ludoviko Markoviĉ Zamenhof. Sub tiuj mezuroj kaj tia lingva historio ne estas socia surprizo, ke tiu lingvo ne havas (jam) ĝeneralan enirrajton en infanĝardenojn, elementajn kaj mezajn lernejojn, kiel iom da enirrajto en la universitatojn ĝi tamen havas.

Ali naj začnemo z dobro ali slabo novico? Zaĉnimo s »slabo«, namreĉ v zelo posebnem smislu. Sto, tudi dvesto, tudi tristo let je v zgodovini jezika zelo kratka doba. V tem smislu se tudi govorci Zamenhofovega esperanta ne morejo nasloniti in reĉi: Najhujŝe je za nami, stvar je v osnovi dobljena! Latinščina je potrebovala stoletja, da so se njeni govorci sploh odločili v njej pesniti, pisati prozo, razprave in duhovna premiŝljanja. Cicero so nekateri oĉitali, ĉemu prevaja grške filozofe v jezik, ki je vendar tako vulgaren in primeren le za vojaŝke in vsakdanje reĉi. Francoščina je potrebovala okoli 800 let, da je postala jezik francoskega kraljestva.

Nemščina je bila »Amtsdeutsch« samo na dunajskem dvoru, medtem ko so v Berlinu na dvoru uporabljali francoščino. Ko je Mozart napisal prvo opero na osnovi nemškega libreto (Ĉarobno piŝĉal), so se sodobniki nad tako profanacijo operne literature zgražali, saj je bila nemščina v predstavah tedanjih govorcev dobra v glavnem le za stvari, ki se dogajajo v konjskem hlevu. Ko je Trubar na koncu sprejel Vergerijevo siljenje, naj začne prevajati Sveto pismo v jezik južnih Slovanov, sta bila tudi baron Ungrad in wŕtemberŝki deželni knez Kriŝtof na Vergerijevi strani in sta nasprotovala Trubarjevemu vztrajanju, da ĉe že, potem bo prevajal v jezik svojih rojakov Slovencev, ne pa v nekakŝno ilirsko meŝanico, kakrŝno je zagovarjal Italijan Vergerij.

Tako je slovenščina zaradi Trubarjeve trme v prvih dneh januarja v letu 1555 na pogovoru v Ulmu za las zmagala in nas do danes opredelila kot Slovence in ne le kot lokalno nareĉno identiteto izmiŝljenega ilirstva. Ne smemo prezreti pravega ĉudeža, povezanega z gotovo najbolj pomembnim jezikom ĉloveŝtva, staro hebrejŝĉino, v kateri je bil zapisan najveĉji del Biblije, namreĉ skoraj vsa Stara zaveza. Ta jezik je bil v smislu pogovorne in pisne rabe mrtev že v Jezusovem ĉasu, saj so Jezusovi rojaki in on sam tedaj govorili aramejŝĉino, ki je bila tedaj na Bližnjem vzhodu nekakŝna lingua franca, kakor je to danes angleŝĉina. In vendar se je zgodil ĉudež v tem edinem primeru, da je jezik, ki je bil veĉ kot 2000 let mrtev, razen v liturgiĉni rabi, kakor latinščina v rimski cerkvi do drugega vatikanskega koncila, po zaslugi enega samega ĉloveka in njegove družine, litovskega Juda Ben Jehude, pred koncem 19. stoletja zaĉel oživljati, ob ustanovitvi judovske drŝzave Izraela leta 1948 pa je postal skupaj z arabŝĉino uradni jezik v novi drŝzavi.

Ivrit, kakor se oživljena hebrejŝĉina imenuje, je danes moderen jezik z vsemi potrebnimi izrazi tudi za najsodobnejŝo tehniko, znanost in humanistiko. Tako je z jeziki v zgodovini – in niĉ boljŝe ne more biti z jezikom, ki je nastal po spoznanju, duhovnem utrinku in volji enega samega daljnovidnega ĉloveka, dr. Lazarja L. M. Zamenhofa. V teh merilih in ob taki zgodovini jezikov, tudi najmogoĉnejŝih, je esperanto ŝe vedno »dojenĉek«, zato tudi ni nikakrŝno socialno preseneĉenje, da (ŝe) nima sploŝnega vstopa v otroŝke vrtĉe, osnovne in srednje ŝole, kakor nekaj vstopa ima na univerzitetni ravni.

En tiu senco 130 jaroj tamen ankoraŭ estas malbona novaĵo, ja unu jarcento en la historio de la lingvoj signifas tre malmulte. Esperanto en sia ankriĝo daŭre estas nestabila fenomeno, ankoraŭ ĝi povas dum longa periodo eksilenti, kiel en sia fama eseo pri la esenco kaj estonteco de la lingvo internacia (1910) d-ro Zamenhof jam antaŭvidis kaj tamen antaŭdiris, ke eĉ post tia eksilento iam poste ĝi estos denove malkovrita kaj revivigita, ja la racia kaj morala bazo de tiu lingvo ĝian promovigon per la homoj de bona volo kaj racieco senĉese postulas. La parto de tiu malbona novaĵo estas ankaŭ la serio de vere ne tre honoraj kaj morale fundamentitaj kompromisoj, kiujn la esperantistaj unuiĝoj kaj aparte UEA en la historio akceptis en renkonto kun la mondo, kiu la lingvon internacian ĉu senpere persekutas, ĝin ignoras kaj en la senco de sia sencio kaj antaŭjuĝoj humiligas aŭ ĝin simple provas utiligi por la celoj, kiuj ne estas koheraj kun la baza ideo de Zamenhof.

La plej granda tento de esperantoorganizaĵoj estas, ke ili pro sia malpacienca antaŭ la malrapida progreso aŭ ankaŭ periodoj de stagno en la historio pozicias sian esperon al la »sukceso« de la lingvo internacia sur tiujn fortojn, kiuj kun sia aŭtoritateco aŭ rekte krima tiraneco promesas rapidan, neburokratan, efikopovan solvon ankŭ por la internacia lingva demando. Tiel multaj esperantistoj kaj iliaj organizaĵoj okulumis kun la iluzio, ke Esperanto povus en momento fariĝi internacie rekonita lingvo helpe de diktatoreca dekreto, kian povas promulgi nur nedemokratia reĝimo. Pro tio la nekomprenebla fialiancado kun faŝismo, komunismo kaj nacionalsocialismo. Neniu el tiuj diktatoroj Esperanton promovis, sed la esperantista movado ĉe ĉiuj kompilis moralan kaj politikan honton, kiun oni ne povos tiel rapide forviŝi. Bedaŭrinde, koncerne tion, ankaŭ en niaj tagoj oni ne povas observi pli grandan saĝecon. Mia konvinko estas, ke la pli granda parto de la esperantistaro estus preta ripeti la hontajn kompromisojn kun la malamiko de tio, pri kio d-ro Zamenhof pravis, se iu el la nuntempaj aŭ estontaj diktatoroj promesus enkonduki tiun ĉi lingvon en ĉiujn lernejojn kaj instituciojn per dekreto, kian demokratia ŝtato ne povas promulgi. En tio mi vidas unu el la plej grandaj danĝeroj por la lingvo internacia ankaŭ en la proksima kaj malproksima estonto, eĉ aparte enkadre de Eŭropa Unio, kiu malrapide kaj por la plimulto nevideble transformiĝas en diktaturon.

Sed fore la plej malbona »malbona novaĵo« estas la subaveraĝa nivelo kaj eĉ pli la spirito de la mesaĝo, kiujn la esperantistaro en sia lingvo pliparte elsendas. Neniu plu povas dubi, ke Esperanto pro sia konstruo estas pli elasta, en niansoj pli riĉa kaj samtempe multe pli facila por lerni, almenaŭ sur la nivelo de la ĉiutaga konversacio, korespondado kaj gazetaraj artikoloj – sed tre pravigite oni rajtas dubi, ke Esperanto estus la heroldo de la vero, justeco, aŭtenta belo kaj fundamentita espero. Kaj lingvo, kiu ne povas montri ĉeeston de tiuj ĉi sole gravaj kriterioj, perdas sian perspektivon, eĉ estante tiel logike konstruita, eĉ tiel elasta, eĉ tiel belsona, kio Esperanto certe estas. Sed la lingvo, kiu ne mesaĝas veron, la spiriton de justeco kaj la fundamentitan esperon, estas kiel nutraĵo, havanta sufiĉe da mineraloj kaj kalorioj, sed ne ankaŭ vitaminojn.

Kaj nun tamen ankaŭ bona novaĵo. Oni pripensu, ke Esperanto ekzistas jam proksimume duoble pli longe ol daŭris la mondkomunismo, por ne paroli pri la tre mallongtempa faŝismo kaj nacionalsocialismo. Samtempe Esperanto ekzistas proksimume duoble pli longe ol ambaŭ Jugoslavioj troviĝis. Kvankam 130 jaroj en la historio de la lingvoj estas tre mallonga epoko, kiu ankoraŭ ne povas certigi stabilon kaj eĉ malpli kreskon, tamen en la senco de sociaj fenomenoj tio estas sufiĉe longa erao por povi diri: La fenomeno, kiu senĉese kaj kun du mondmilitoj intertempe atingis aĝon de 130 jaroj,

V tem smislu je 130 let torej ŝe vedno »slaba novica«, saj eno stoloŝje v zgodovini jezikov zelo malo pomeni. Esperanto je v svoji zasidranoŝti ŝe vedno nestabilen pojav, ŝe vedno lahko tudi za dalj ĉasa povsem zamre, kar je v svojem znamenitem eseju o bistvu in prihodnoŝti mednarodnega jezika (1910) dr. Zamenhof tudi predvidel in vendar napovedal, da bo tudi po takem zamrtju pozneje nekoĉ znova odkrit in oŝiviljen, saj razumna in moralna osnova tega jezika njegovu uveljavitev v ljudeh dobre volje in razumnosti neprestano zahtevata. Del te »slabe novice« je tudi serija prav niĉ ĉastnih in moralno utemeljenih kompromisov, ki so jih esperantska zdruŝjenja in posebej ŝe Svetovna esperantska zveza v zgodovini sprejemala v sooĉenju s svetom, ki mednarodni jezik bodisi naravnost preganja, ga ignorira in v luĉi nevednoŝti in predsodkov poniŝuje ali pa ga preprosto skuŝa uporabiti za cilje, ki niso v skladu s temeljno Zamenhofovu idejo.

Najveĉja skuŝnjava vseh esperantskih zdruŝenj je, da v svoji nestrpnoŝti pred poĉasnim napredovanjem ali tudi obdobji stagnacije v zgodovini polagajo upanje v »uspeh« mednarodnega jezika v tiste politične moĉi, ki s svojo avtoritarnoŝtjo ali naravnost zloĉinskim tiranstvom obljubljaĝo hitro, nebirokratsko, uĉinkovito reŝitev tudi za mednarodno jezikovno vpraŝanje. Tako so se ŝtevilni esperantisti in njihove organizacije spogledovali z iluzijo, da bi esperanto v hipu lahko postal mednarodno priznan jezik s pomoĉjo diktatorskega dekreta, kakrŝnega lahko sprejme samo nedemokratiĉen reŝim. Od tod nerazumljivo pajdaŝenje s faŝizmom, komunizmom in celo, kar je najveĉje protislovje in najveĉja sramota v zgodovini esperanta, z nacionalnim socializmom. Nihĉe od teh diktatorjev esperanta ni promoviral, pri vseh pa si je esperantsko gibanje nabralo obilo moralne in politične sramote, ki se je ne bo tako lahko znebiti. Ŝal glede tega tudi danes ni videti dosti veĉje modroŝti. Prepriĉan sem, da bi veĉji del esperantistov ponovil sramotne kompromise s sovraŝnikom tega, v ĉemer je imel dr. Zamenhof prav, ĉe bi kateri od danaŝnjih ali prihodnjih diktatorjev obljubil uvedbo tega jezika v vse ŝole in ustanove v dekretom, kakrŝnega demokratiĉna drŝtvo ne more sprejeti. V tem vidim eno najveĉjih nevarnoŝti za mednarodni jezik tudi v bliŝnji in daljni prihodnoŝti, posebej pa ŝe v Evropski Uniji, ki se poĉasi in za veĉino nevidno spreminja v diktaturo.

Daleĉ najslabŝi del »slabe novice« pa je podpovpreĉna raven in ŝe bolj duh sporoĉila, ki ga esperantisti v svojem jeziku zveĉine oddajajo. Nihĉe ne more veĉ dvomiti, da je esperanto po zaslugi svoje zgradbe proŝnejŝi, v niansah bogateŝi, obenem pa veliko laŝji za uĉenje, vsaj na stopnji vsakdanje konverzacije, dopisovanja in ĉasopisniĝ ĉlankov - zelo upraviĉeno pa smemo dvomiti, da bi bil esperanto glasnik resnice, pravicoŝti, pristne lepote in utemeljenega upanja. Jezik pa, ki se ne more izkazati po teh edino pomembniĝ kriterijiĝ, izgubi svojo perspektivo, tudi ĉe je ŝe tako logiĉno sestavljen, ŝe tako proŝen, ŝe tako blago zveneĉ, kar esperanto sicer nedvomno je. A jezik, ki ne sporoĉa resnice, duha pravicoŝti in utemeljenega upanja, je kakor hrana, ki ima sicer dovolj mineralniĝ snovi in kaloriĝ, nima pa vitaminoĝ.

In zdaj vendar tudi dobra novica. Pomislimo samo, da esperanto obstaja pribliŝno dvakrat veĉ ĉasa, kakor je trajal svetovni komunizem, da ne govorim o zelo kratkem ĉasu faŝizma in nacionalnega socializma. Esperanto obstaja prav tako pribliŝno dvakrat veĉ ĉasa, kakor sta obstajali obe Jugoslaviji skupaj. Ĉprav je tudi 130 let v zgodovini jezika zelo kratka doba, ki ŝe ne more zagotavljaĝi stabilnoŝti, kaj ŝele rasti, pa je v smislu socialniĝ fenomenov to vendar dovolj dolgo obdobje, da lahko reĉemo: pojav, ki je neprekinjeno in z dvema svetovniĝ vojnama vmes doseĝel staroŝt 130 let,

sen fine de tiu tempo montri signojn de vera mortado, kvankam kelkaj tradiciaj formoj de ĝia vivo formortadas, estas en la socia senco tamen jam tiom stabila, ke oni povas kalkuli kun sekvaj 130 jaroj de ĝia ekzisto, se tiu tempo al la homaro estos ankoraŭ disponigita.

La jam ĝis nun atingita dimensio de Esperanto tamen pli kaj pli metas en embarason siajn kontraŭulojn, kiuj ek de ĝia naskiĝo profetas ĝian pereon. Se ili en tio insistas, ili per tio fariĝas pro sia blindeco antaŭ la evidentaj faktoj en la okuloj de objektivaj observantoj pli kaj pli strangecaj kaj malraciaj. Se dum la unua periodo la strangeco antaŭ ĉio estis la karakterizo de la esperantista movado, ja en la okuloj de la mondo ĉiu nova aperaĵo estas stranga, kaj ankaŭ en realo por novaj aferoj pli facile varmiĝas stranguloj, kiuj ĉiukaze ne povas plu kalkuli per sia bona renomo en la mondo, tamen per ĉiu nova esperanta jardeko montriĝas la strangeco de ĝiaj kontraŭuloj, ja neniu el iliaj »profetaĵoj« plenumiĝis. La strangeco de tiuj, kiuj Esperanton primokas, iĝas tiel per ĉiu jardeko pli granda, kaj tio estas la sorto de ĉiuj, kiuj primokas la pionirojn de grandaj inventoj, malkovroj aŭ verkoj kaj tiel la kontraŭuloj de Esperanto ne povas esti escepto.

Al la kategorio de »bona novaĵo« apartenas ankaŭ ĉiuj disraviĝoj super la »solvoj« de la monda lingva problemo, por kiuj ekflamiĝis kaj daŭre brulas la lastaj stranguloj: super la angla kiel la venkinta mondlingvo, super la digita tradukado, super la politikaj konsiloj de Eŭropa Unio pri ĝenerala trilingvismo de ĉiu eŭropano ktp. Neniu negas, ke la angla speciale post la venko de Anglio kaj Usono super la germana nacionalsocialismo kaj japana faŝismo katapultiĝis kiel la lingvo de ambaŭ venkintaj grandpotencoj en la orbiton de la momenta mondlingvo. Tamen – mondlingvo ne estas lingvo internacia! Pro tio la angla, eĉ se ĉiuj teranoj ĝin parolus, kio cetere neniam okazos, ne estas konkuranto de la lingvo internacia kaj tial ĉia neŭrozo ĉe la esperantistoj pro la angla lingvo estas signo de malforto en ilia esperantista konscio.

La mondlingvo estas laŭ sia esenco la lingvo de potenco kaj dominado, do ankaŭ de malegalrajto, kaj tiel ĝi ne povas satigi la moralan postulon de la homo favore al justeco. La digita »tradukado« jam dekomence elmontriĝis blufaĵo por tiuj, kiuj ne komprenas multe pri la funkciado de komputilo kaj pri la funkciado de la homa lingvo. La komputilo povas nur proponi ŝablonajn, antaŭpreparitajn solvojn sur la nivelo de pli kompleksa vortaro, sed tio esence distingiĝas de vera tradukado. La tradukado, kiel ankaŭ la origina parolo kaj verkado estas laboro de la spirito, ne nur de memorkapacito, tial la komputilo, kiu povus spontane paroli aŭ skribi, adekvate, ne nur ekvivalente, ne nur kuntekste, sed ankaŭ kunspirite traduki, principe ne estas produktibla.

La eŭropuniaj rekomendoj pri principa trilingveco de la eŭropanoj unue estas morale nesinceraj, ja mi konas neniam okcidentan politikiston, kiu eklernus kiel sian trian lingvon la hungaran, estonan aŭ albanan, aŭ nian slovenan. Kaj se la rekomendo kiel la unan lingvon rekomendas la gepatran, kiel la duan la anglan, por la tria lingvo ne troviĝas konkreta propono, do eĉ en la kazo de obeemo al tiel saĝa konsilo, la eŭropa lingva ĝangalo daŭre restus ĝangalo kaj ne la solvo de la problemo.

Estas vere, ke ankaŭ sen Esperanto oni povas vojaĝi tra la mondo, nome kiel diplomato kun pagita servo de tradukistoj, aŭ kiel turistoj, ja tiu baze ne havas intereson, kion al li povus rakonti la hejmulon de la lando, tra kiu li vojaĝas, kaj ankaŭ la turistoj mem ne havas enhavon por renkonti la hejmulon per ĝi. Sen Esperanto oni ĉiam iamaniere povas, emfazo sur iamaniere, tratabiĝi, sed neniam optimume, do ricevi informojn po trapasi, travivi, eble eĉ por solvi kelkajn malfacilaĵojn. ▶

ne da bi ob koncu kazal znake resničnega umiranja, ĉeprav admiraĵo nekatere tradicionalne oblike njegovega življenja, je v socialnem smislu vendar že toliko stabiliziran, da smemo računati vsaj še z naslednjimi 130 leti njegovega obstoja, kolikor bo toliko časa človeštvo še dano.

Že doslej dosežena časovna razsežnost esperanta pa vse bolj spravlja v zadrego tudi nasprotnike, ki so mu od rojstva naprej prerokovali propad. Kolikor v tem še vedno vztrajajo, postajajo s to slepoto pred očitnimi dejstvi v oĉeh objektivnih opazovalcev vedno bolj ĉudaški in nespametni. Ĉe je bilo v prvem obdobju ĉudaŝtvo predvsem značilnost esperantskega gibanja, saj je v oĉeh sveta vsaka nova stvar ĉudaŝka, a tudi v resnici se za nove reĉi laŝje ogreĵejo ĉudaki, ki z dobrim imenom v svetu tako ali tako ne morejo veĉ računati, pa se danes z vsakim novim esperantskim desetletjem kaŝe ĉudaŝkost njegovih nasprotnikov, saj se nobena od njihovih »prerokb« ni izpolnila. Ĉudaŝtvo teh, ki se esperantu posmehujejo, je z vsako dekada obĉutno veĉje, a to je usoda vseh, ki se norĉujejo iz pionirjev velikih iznajdb, izumov ali del, tako nasprotniki esperanta ne morejo biti izjema.

V kategorio »dobre novice« sodijo tudi vsa razoĉaranja in streznitve nad »reŝitvami« svetovnega jezikovnega problema, za kateore so se ogrevali in se zadnji ĉudaki zanje ŝe vedno ogreĵejo: angleŝĉina kot zmagoviti svetovni jezik, raĉunalniŝko prevajanje, politika priporoĉila Evropske Unije o sploŝni trojeziĉnosti vsakega Evropejca itd. Nihĉe ne oporeka, da se je angleŝĉina predvsem po zmagi Anglije in Amerike nad nemŝkim nacizmom in japaniskim faŝizmom katapultirala kot jezik obeh zmagovitih sil v orbito svetovnega jezika. Vendar – svetovni jezik ni mednarodni jezik. Zato angleŝĉina, celo ĉe bi jo res govorili vsi zemljani, kar se nikoli ne bo zgodilo, ni konkurent mednarodnega jezika in je zato vsaka nervoza pri esperantistih zaradi angleŝĉine znamenje ŝibkosti njihove esperantske zavesti.

Svetovni jezik je po svojem bistvu jezik moĉi in dominacie, torej tudi neenakopravnosti, in tako ne more poteŝiti ĉlovekove moralne zahteve po praviĉnosti. Raĉunalniŝko »prevajanje« se je ŝe od vsega zaĉetka izkazalo kot potegavŝĉina za tiste, ki ne razumejo niti, kako deluje raĉunalnik, niti kako deluje ĉloveŝki jezik. Raĉunalnik lahko ponudi ŝablonske, vnaprej pripravljene reŝitve na ravni bolj kompleksnega slovarja, kar pa je daleĉ od vsakega resniĉnega prevajanja. Prevajanje, kakor tudi izvorno govorjenje in pisanje, je delo duha, ne zgolj spomina, zato raĉunalnika, ki bi spontano govoril ali pisol in ki bi adekvatno, torej ne le ekvivalentno, ne le kontekstualno, ampak tudi konspiritualno prevajal, naĉelno ni mogoĉe izdelati.

Evropska politika priporoĉila o naĉelni trojeziĉnosti Evropejcev pa so prviĉ moralno neverodostojna, saj ne poznam nobenega francoskega ali nemŝkega ali angleŝkega politika ali diplomata, ki bi se v tem smislu nauĉil madŝarŝĉine ali estonŝĉine ali albanŝĉine ali pa naŝe slovenŝĉine. In ĉe priporoĉilo kot prvi jezik priporoĉa materinŝĉino, kot drugi angleŝĉino, pa za tretjega ni enotnega predloga, torej bi bila celo v primeru ubogljivosti pred tako modrim nasvetom, evropska jezikovna dŝungla ŝe naprej dŝungla, ne pa reŝitev problema.

Res je, da se tudi brez esperanta da potovati po svetu, namreĉ kot diplomat, ki ima plaĉan servis prevajalcev, ali kot turist, saj tega v osnovi ne zanima, kaj bi mu imel povedati domaĉin deŝele, v katero potuje, in tudi sam nima vsebine, s katero bi se z njim hotel sreĉati. Brez esperanta se vedno da nekako, s poudarkom na nekako, nikakor pa ne optimalno, sporazumeti za prehod, za preŝivetje, morda tudi za reŝevanje iz nepriĉakovanih teŝav. ▶

Sed ĉiam nur iamaniere, ne tiel, kiel tion oni povas fari en propra lando helpe de la al ĉiuj komuna nacia lingvo. Diplomato restos diplomato kaj nenio lin pelas fari ion pli bonan por la internacia komunikado. Turisto restos turisto, lin ne interesas eĉ nur la fotografaĵo de fremda regiono, sed nur plu selfie, la plej nova eltrovo de la homa narcisismo kaj de la turista banaleco, la fotado de si mem helpe de teleskopa bastono, fine de kiu troviĝas »saĝa telefono«, plej ofte ŝatata ĉe la malpli saĝaj homoj, tiel oni ankaŭ de li ne povas atendi kontribuon por pli bona komunikado en la mondo.

Tamen ekzistas minoritato de tiuj, kiuj scias, ke eblas ankaŭ pli bona maniero, ke en la kadro de la homa esto estas ebla eĉ optimuma maniero, kaj tiu maniero trovis sian realigon en Esperanto de Zamenhof. Tiuj homoj cetera faras minoritaton, sen potenco kaj povo, tamen komuneco de tiuj, kiuj tiel gravan demandon, kia la justa aranĝo de la komunikado inter la homoj kaj nacioj ne ignoras, sed ĝin intense, en ekstrema kazo ĝis riski propran vivon, preskaŭ ĉiam riskante propran renomon inter la diplomatoj kaj turistoj, pledas por tiu ĉi nura racia kaj justa solvo, kiu posedas aldonan avantaĝon, ke ĝi estas principo alirebla por ĉiu racia homo, senrigarde al cetera edukiteco kaj ceteraj talentoj. Ĉu tiu ĉi bona novaĵo estas pli granda kaj forta, ankaŭ pli daŭripova kaj obstina ol la malbona, tion mi ne scias kaj eble oni tion ne povas scii. Sed oni povas sin, senrigarde la rilaton inter la forto de ambaŭ novaĵoj, starigi flanke de la bona novaĵo kaj forĵeti transdorsen la malbonan. Tiu ĉi simpla regulo havas validon en ĉiuj moralaj situacioj, tiel ankaŭ en la kazo de internacia komunikado.

Sed se ni komence parolis pri la »malbona novaĵo« se ĉe la fino ni trovis la plej malbonan mesaĝon, nome la misuzon de la lingvo en la senco de ĝia profanado, krudeco, mensogado, instiga fipropagando kaj negado de la nura konvinka argumento por tio, ke ne estas egale, kiamaniere oni vivas, agas kaj kondutas, nome Dion, do ni devas ĉi tie, surlistigante la elementojn de »la bona novaĵo« samtiel preni tiun parton de tiu bona novaĵo, kiu estas la plej forta kaj per tio ankaŭ la plej sendependa de aliaj motivoj. Kaj ĉi tie ni ne bezonas fari ion alian ol nur ŝanĝi la matematikan antaŭsignon antaŭ ĉiu el la jam konataj premisoj. Tiel anstataŭ profana parolmaniero ni komencu lerni sencohavan, kultivitan parolon, tiel en nia gepatra, kiel en la internacia lingvo.

Neniam mi forgesos, kiel jam delonge mortinta aŭtoro de la esperanta-slovena vortaro Otmar Avsec pro unu maldeca vorto forlasis kunvenon de la tiamaj gvidaj esperantistoj en Labako. Tiam mi pro lia »trosentemo« miris, sed nuntempe mi lin pro lia gesto admiras. Anstataŭ malveroj kaj mensogoj ni permesu al nia lango, ĉu ĝi moviĝu en la tono de la gepatra aŭ de la internacia lingvo, nur plu elparoladon de veroj kaj konfirmataj informoj. Anstataŭ disvastigi antaŭjuĝojn pri aliaj nacioj aŭ homgrupoj interne de propra nacio, ĉu temu pri politikaj dekstro aŭ maldekstro, ĉu pri la mondpercepta elekto inter la religia kredo aŭ ateismo, nia lingvo prefere ekzercu per objektiva prezentado de la faktoj, ŝparante moralajn juĝojn, en skeptika sinteno pri ĉia paŭŝala markado de aliaj homoj aŭ homgrupoj. ■

Vinko Oŝlak

A vedno le nekako, ne tako, kakor to lahko storimo v lastni deĝeli z rabo vsem skupnega narodnega jezika. Diplomato bo ostal diplomato in ga niĉ ne priganja, da bi kaj storil za boljši naĉin mednarodnega sporazumevanja. Turist bo ostal turist, njega ne zaima veĉ niti fotografija tujea pejŝaĝa ali zgradbe, ampak samo ŝe selfie, najnovejši izum ĉloveŝkega narcisizma in turisticne banalnosti, fotografiranje samega sebe na dolgi teleskopski palici, na koncu katere je nameŝĉen »pameten telefon«, najbolj priljublen pri manj pametnih ljuĉeh, tako tudi od njega ne moremo priĉakovati prispevka za boljši naĉin komuniciranja na svetu.

A vendar obstaja tudi manjšina tistih, ki vedo, da je moĝen tudi boljši naĉin, da je v okviru ĉloveŝkega moĝen celo optimalen naĉin, in ta naĉin je naŝel svojo uresniĉiteven v Zamenhofovem esperantu. Ti so sicer manjšina, brez moĉi in oblasti, a vendar skupnost tistih, ki do tako pomembnega vpraŝanja, kakor je praviĉno urejena komunikacija med ljuĉdi in narodi, ne ignorira, ampak se zelo intenzivno, v skrajnem primeru do tveganja lastnega ĉivljenja, skoraj vedno pa do tveganja svojega ugleda med diplomati in turisti, zavzema za to edino razumno in praviĉno reŝiteven, ki ima ŝe to veliko prednost, da je naĉelno dostopna vsakemu prisebnemu ĉloveku ne glede na sicerŝnjo izobrazbo in posebne talente. Ali je dobra novica veĉja in moĉnejŝa, tudi trajnejŝa in vztrajnejŝa od slabe, tega ne vem in morda tega ni mogoĉe vedeti. Mogoĉe pa se je, ne glede na razmerje moĉi med obema, postaviti na stran dobrega in vreĉi ĉez hrbet to, kar imamo za slabo. To preprosto pravilo velja v vseh moralnih situacijah, tako tudi v zadevi mednarodne komunikacije.

A ĉe smo na zaĉetku, ko smo gavorili o »slabi novici«, na koncu naŝli to najslabŝe sporoĉilo slabe novice, namreĉ zlorabo jezika v smislu profanacije, grobosti, laĝi, hujskaŝke propagande in zanikovanja edinega prepriĉiljivega argumenta za to, da ni vseeno, kako ĉivimo, ravnamo in se vedemo, namreĉ Boga, potem moramo tu, ko naŝteveno prvine »dobre novice«, prav tako nazadnje seĉi po tistem delu te dobre novice, ki je najmoĉnejŝi in je v tej moĉi tudi neodvisen od vseh drugih motivoven. In tu nam ni treba storiti niĉ drugega, kakor da samo spremenimo matematikni predznak pred vsako ŝe znanih predpostavken. Namesto profanega gavora se zaĉnemo uĉiti smiselnega in kultiviranega gavorjenja, tako v materinŝĉini, kakor tudi v esperantu.

Nikoli ne bom pozabil, kako je ŝe davno umrli avtor esperantsko-slovenskega slovarja Otmar Avsec, zaradi ene nespodobne besede zapustil posvet tedanjih vodilnih esperantistoven v Ljubljani. Tedaj sem se njegov »preobĉutljivosti« ĉudil, danes ga zaradi te geste obĉudujem. Namesto grobega izraĝanja se zaĉnimo uĉiti obzirnega, mirnega in prijaznega pogovorova. Namesto nerescnic in laĝi dovolimo svojem u jeziku, pa naj se premika v tonu materinŝĉine ali esperanta, samo ŝe izrekanje resnic in potrjenih vesti. Namesto ŝirjenja predsodkov o drugih narodih ali o drugih skupinah znotraj lastnega naroda, pa naj gre za politikni desnico ali levico, naj gre za svetovnonazorsko izbiro med religiozno vero ali ateizmom, naj se naŝ u jezik raje vadi v stvarnem podajanju deĝteven, v zadrĝanosti pred moralnimi sodbami, v skeptiĉnosti do vsakega pavŝalnega oznaĉevanja drugega ĉloveka ali druge skupine. ■

Vinko Oŝlak

Iom pri Londona Esperanto klubo Nekaj o Londonskem esperantskem klubo

Londona Esperanto-Klubo (LEK) ekzistas jam 113 jarojn, kaj jam preskaŭ 30 jarojn mi estas membro de tiu klubo. Mi estas Slovenino, kaj lernis Esperanton en Koper, kie mi tiam laboris. Sed antaŭ 50 jaroj mi foriris al Anglio, kaj edziniĝis kun angla esperantisto Terry, kiun mi renkontis en 1964 ĉe TEJO (Tutmonda Esperantista Junulara Organizo)-kongreso en Amsterdam. Esperanto estis nia familia lingvo.

Klubaj renkontiĝoj okazas ĉiun vendredon vespere, krom festotagoj. Pro diversaj kaŭzoj ni devis ŝanĝi klubejon plurfoje. En Londono estas multekoste kaj malfacile trovi taŭgan lokon.

Antaŭ jaroj la klubo havis multajn membrojn, sed nun ni havas nur 40. Tamen pluraj estas foraj, kelkaj estas maljunaj aŭ en ne tre bona sanstato. Kutime ĉeestas 10 ĝis 15 membroj, foje pli.

Londonski esperantski klubo obstaja ĝe 113 let in sedaj sem ĝe skoraj 30 let ĉlanica tega kluba. Sem Slovenka, esperanta sem se uĉila v Kopru, kjer sem takrat delala. Toda pred 50 leti sem ŝla v Anglijo in se poroĉila z angleŝkim esperantistom Terryjem, ki sem ga spoznala leta 1964 na kongresu TEJO v Amsterdamu. Esperanto je bil naŝ družinski jezik.

Klubski sestanki potekajo vsak petek zveĉer, razen ob praznikih. Zaradi razliĉnih razlogov smo morali veĉkrat spreneniti prostore. London je drag in je teĝko najti primerno mesto.

Pred leti je klub imel veliko ĉlanov, zdaj jih imamo le 40. Vendar, veliko je oddaljenih, nekateri so stareŝi ali ne preveĉ dobrega zdravja. Obiĉajno je prisotnih od 10 do 15 ĉlanov, vĉasih veĉ.

Inter ĉi tiuj LEK-anoj, ĉeestantaj la prezenton al Grietje, troviĝas homoj naskiĝintaj en (interalie kaj alfabetorde) Brazilo, Japanio, Nederlando, Svedio, Slovakio, Slovenio, Ukrainio kaj Usono.

Tial en klubaj kunvenoj oni ege malofte uzas la anglan lingvon!

Med temi ĉlani LEK, ki so se udeleĝili podeliteve Grietje, najdemo ljudi, rojene v (med drugimi in po abecednem redu) Braziliji, Japonski, Nizozemski, Ŝvedski, Slovaŝki, Sloveniji, Ukraini in Zdruĝenih drĝzavah.

Zato se v klubskih sreĉanjih res zelo redko uporablja angleŝki jezik!

Ĉiun duan monaton ni eldonas kluban bultenon kun programo. Dufoje en monato ni aŭskultas prelegon, ni ankaŭ diskutas pri diversaj temoj, foje ni ludas ian ludon, foje nur babilas.

Vsak drugi mesec eldajamo klubsko glasilo s programom. Dvakrat na mesec posluŝamo predavanja, pogovarjamo se o rozliĉnih vpraŝanjih, vĉasih igramo kakŝno igro, vĉasih

John Wells prezentas UEA-atestilon al Grietje Buttinger, kiu pli ol mil fojojn gastigis vizitantajn esperantistojn en sia propra londona domo.

John Wells predaja potrdilo UEA Grietji Buttinger, ki je veĉ ko tisoĉkrat gastila esperantske obiskovalce v lastnem londonskem domu.

Kelkaj famaj kaj konataj esperantistoj estis, kaj iuj ankoraŭ estas membroj, de nia klubo. En fruaj jaroj unu el ili estis tre talenta kaj kapabla Harold Bolingbroke Mudie. Ivo Lapenna, kiu vivis en Londono dum multaj jaroj, estis membro de la klubo kaj li plurfoje prelegis tie.

John Wells fariĝas membro de la klubo dum siaj studentaj jaroj. Li iam estis prezidanto de UEA, kaj prezidanto de LEK dum pluraj jaroj, kaj li ankoraŭ estas membro kaj li ofte prelegas al ni. Ĉi-jare Renato Corsetti kaj Anna Lowenstein venis en Londonon, kaj tie nun loĝas. Ili ambaŭ aliĝis al la klubo kaj ili ambaŭ faras prezentojn.

Bonŝance por ni, do, ke ofte venas al Londono vizitantoj el aliaj landoj, kaj tiam ili povas paroli al ni pri tiu lando kaj pri sia esperanta vivo. ■

Anica Page

<http://www.esperanto.org.uk/lek/lek.htm>

En la aĝo de 92 jaroj, s-ino Grietje Buttinger forpasis la 28-an de februaro 2017

Nekateri slavni in znani esperantisti so bili in nekateri ŝe vedno so ĉlani naŝega kluba. V zgdornjih letih je bil eden od njih zelo nadarjen in sposoben Harold Bolingbroke Mudie. Ivo Lapenna, ki je živel v Londonu vrsto let, je bil ĉlan kluba in je tam veĉkrat predaval.

John Wells je postal ĉlan kluba v svojih ŝtudentskih letih. Nekoĉ je bil prezidnik UEA in veĉ let prezidnik LEK ter je ŝe vedno ĉlan, in pogosto predava pri nas. Letos sta priŝla v Londono Renato Corsetti in Anna Lowenstein, kjer zdaj prebivata. Oba sta se vĉlanila v klub in oba delata predstavitve.

Torej na naŝo sreĉo pogosto prihajajo v Londono obiskovalci iz drugih drĉzav, in tedaj lahko pripovedujejo o tej drĉzavi in svojem esperantskem živiljenju. ■

Anica Page

<http://www.esperanto.org.uk/lek/lek.htm>

Gospa Grietje Buttinger je v starosti 92 let umrla 28. februara 2017.

La esperantista sorto en Sovetio Usoda esperantista v Rusiji

En la letero de V. Orlov estas parolo pri la tragika enplektiĝo de la parenco, pedagogo N. Usov, kiu en la 30-aj jaroj de la 20-a jarcento iĝis viktimo de la reprezalio pro sia entuziasmo por Esperanto.

La reprezalioj meze de la jaro 1930 akiris nomon »Granda Teroro« - ne hazarde. Ili tuŝis la grandan plimulton de la homoj. La akuzoj estis antaŭmetitaj pro la plej neatendblaj motivoj.

Tiel mia onklo Nikolaj Pavloviĉ USOV (1900-1938) suferis pro sia entuziasmiĝo por Esperanto.

La afero okazis tiel.

Ek de la Septembro 1935 li estis instruisto en meza lernejo en la vilaĝo Aleksandrovka en Kirgizio (post tio la vilaĝo nomiĝis Kirovskoe – por la distrikto de Kirovsk; nun centro de la distrikto Karabuurin en la regiono Tallaska de la respubliko Kirgizio).

Nikolaj Pavloviĉ entuziasmiĝis por Esperanto kaj praktikis larĝan korespondadon kun ekster-landaj esperantistoj.

En la somero 1937 li venis al Leningrad (nun Petersburg), kie vivis liaj gepatroj. Kune kun li alvenis ankaŭ junaj instruistoj el Kirgizio. Granda deziro de Nikolaj Ivanoviĉ estis, montri al ili la vidindaĵojn de la urbo.

Okaze de tiu alveno li lasis sian taglibron kun notaĵoj, komence de 18-a Septembro 1935 ĝis la 28-a Januaro 1936. El tiuj notaĵoj oni povas multon ekscii pri li kiel homo. Mi citos kelkajn fragmentojn el lia taglibro:

23.9. Hodiaŭ mi ricevis de mia hejmo sendaĵon kun miaj aĵoj, inter kiuj troviĝis leteroj de eksterlandaj esperantistoj, adresitaj al mi. Tiel kiel inter la instruistoj, same inter la gelnantoj ili kaŭzis grandan entuziasmon. Kelkaj instruistoj jam ion sciis pri Esperanto, sed la gelnantoj pri ĝi sciis nenion.

- Ĉu iu elinter viaj troviĝas en eksterlando: parencoj aŭ konatuloj?
- Estas neniu, mi simple trovis adresojn kaj mi skribas.
- Kiel, kie vi trovis adresojn?
- En la gazeto, kiun eldonas esperantistoj. Ĉiu, kiu deziras korespondi, lasas tie sian adreson. Kaj mi legas la adreson kaj skribas leteron, kvankam mi tiun homon neniam en la vivo vidis.
- Kaj kio Esperanto estas?
- Internacia lingvo, universala por ĉiuj nacioj.
- Ĉu ĉiuj ĝin komprenas?
- Kompreneble, tamen nur tiuj, kiuj ĝin finlernis.

La instruistoj kaj la gelnantoj decidis organizi lernorondon por lerni Esperanton.

19.01. Niaj »novbakitaj« esperantistoj jam komencis ricevi leterojn el eksterlando.

Kelkaj leteroj alvenis por la instruistino, kiu komencis korespondi pli frue ol ceteraj, poste ŝi foriris el Aleksandrovka. Hodiaŭ la unuan poŝtkarton ricevis Ulja – el Francio... Kia entuziasmo! Pro ĝojo ŝi estis preta salteti kaj danci. Dum la instrutempo ŝi skribis sian respondon.

Tiu okazintaĵo entuziasmigis ankaŭ la ceterajn. Tiuj, kiuj neglektis la instruadon, denove revenis al la lernolibroj.

Dum la tuta hodiaŭa vespero mi sidis kun Asja, kiu en la komenco rapide »malvarmiĝis«, sed nun ŝi decidis atingi la amikinojn kaj ŝi dum unu vespero sukcesis lerni du paragrafojn kaj duonon.

V pismu V. Orlova je govora o tragiĉni udeleĝbi sorodnika, pedagoga N. Usova, ki je 30-ih letih prejšnjega stotletja bil žrtev represije zaradi svojega navdušenja za esperanto.

Represije sredi 1930. leta so dobile naziv »Veliki teror« - ne po naključju. Dotaknile so se velike večine ljudi. Obtožbe so bile predlagane zaradi najbolj nepričakovanih povodov.

Tako je moj stric Nikolaj Pavloviĉ USOV (1900 – 1938), nastradal zaradi navdušenja za esperanto.

Zgodilo se je tako.

Od septembra 1935. leta je bil učitelj v srednji ŝoli v vasi Aleksandrovka v Kirgiziji (nato vas Kirovskoe – Kirovskega okoliŝa, danes center okraja Karabuurin, obmoĉja Tallaska – Republike Kirgizije).

Nikolaj Pavloviĉ se je navduŝil za esperanto in je vodil obŝirno dopisovanje s tujimi esperantisti.

Nikolaj Petroviĉ Usov

Poleti 1937. leta je priŝel v Leningrad, kjer so živelj njegovj starŝi. Skupaj z njim so prispelj tudi mladi učitelj iz Kirgizije. Velika želja Nikolaja Ivanoviĉa je bila, da jim pokaŝe znamenitostj mesta.

Ob tem prihodu, je pri starŝih pustil svoj dnevnik z zapiski, ki so priĉenjalj 18. septembra 1935. leta in trajalj do 28. januarja 1936. leta. Iz zapiskov se da veliko izvedeti o njem kot ĉloveku.

Navedel bom nekaj fragmentov iz dnevnika:

23.9. Danes sem od doma prejel poŝiljko s svojimi stvarmi, med katere so bila vloŝena pisma tujih esperantistov, naslovljena name. Tako kot med učitelj, so tudi med uĉenci povzroĉila zelo veliko navduŝenje. Nekateri učitelj so ŝe nekaj vedelj o esperantu, uĉenci pa o njem niso vedelj niĉesar.

- Ali je kdo od vaŝih v tujini: sorodnikj ali znanci?

- Nikogar ni, preprosto sem naŝel naslove in piŝem.
- Kako, kje ste naŝli naslove?
- V ĉasopisu, ki ga izdajajo esperantisti. Vsak, ki si ŝeli dopisovati, pusti tam svoj naslov. Jaz pa preĉitam naslov in napiŝem pismo, ĉeprav ĉloveka nikoli v ŝivljenju nisem videl.
- Kaj pa je esperanto?
- Mednarodni jezik, sploŝen za vse narode.
- In ga vsi razumejo?
- Seveda, vendar samo tisti, ki so se ga nauĉili.

Uĉitelj in uĉenci so sklenilj organizirati kroŝek za uĉenje esperanta.

19.01. Naŝi »novo peĉeni« esperantisti so ŝe priĉelj sprejemati pisma iz tujine.

Nekaj piŝem je priŝlo za učiteljico, ki si je priĉela dopisovati prej kot ostali, nato pa je odŝla iz Aleksandrovke.

Danes je prvo dopisnico prejela Ulja – iz Francije... Kakŝno navduŝenje! Od veselja je bila pripravljena skakati in plesati. Po pouku je pisala odgovor.

Ta dogodek je navduŝil ŝe ostale. Tisti, ki so zanemarilj pouk, so se znova vrnili k uĉbenikom.

Ves danaŝnjj veĉer sem presedel z Asjo, ki se je v zaĉetku hitro »ohladila«, sedaj pa je sklenila, da bo dohitela prijateljice in je v enem veĉeru osvojila dva in pol poglavja.

22.01. Hieraŭ mi el Leningrado ricevis miajn albumojn kaj fotojn, kiujn mi en antaŭaj jaroj ricevis el eksterlando. Mi montris ilin al Marusja, Ulia kaj Tosja (kvankam ŝi la lasta foriris de ni, ŝi en tiu tago revenis).

Longtempe ili tion spektis – la rezulto estis, ke la unuaj du deziris de mi havi novajn adresojn. Tosja tuj prenis lernolibron en siajn manojn por atingi la malfruitan lernadon. En la tempo, kiam ni okupiĝis pri ŝi, Marusja skribis ok poŝtkartojn.

De ili mi foriris je la unua horo postnoktmeze.

Hodiaŭ mi montris la albumojn ankoraŭ al kelkaj. Post la tagmanĝo mi estis atestanto de jena scenjafo:

Marusja kun Asja sidis ĉe la tablo, plenigita per paperoj por envolvi kajerojn, el kiuj Marusja eltranĉis kovertojn (en Aleksandrovka oni kovertojn ne vendas). Asja, veninta al ili helpi, skribas sur la kovertoj adresojn. Tosja sidas en angulo, antaŭ ŝi lernolibro de Esperanto – ek de la frumateno ili skribas kaj gluas – mesaĝis la patrino de Marusja (hodiaŭ estas »Tago de Lenino« kaj ne okazas instruo). Asja min petis doni ankoraŭ novajn adresojn, ĉar ŝi ne atingis jam la interkonsentitan minimumon. Mi ne povis rifuzi ŝian peton observante ŝian klopodon. Tosja havis sufiĉe da lernado – ŝi tralaboris nur du paragrafojn.

Ĝenerale morgaŭ el Aleksandrovka forvojaĝos en la mondon tridek, pliparte internaciaj leteroj!

En la vintro 1938 la alvenado de la leteroj kaj monĝirado de Nikolaj Pavloviĉ al liaj gepatroj en Leningrado subite ĉesis. Je pluraj demandoj pri la kaŭzo el Aleksandrovka neniu respondis.

La patro, ekscitita, riskante arestitecon kiel iama marnaviga oficiro kaj nobelulo, en aŭtuno sin turnis al la centralo de NKVD* en Leningrado kun peto klarigi, kio okazis al la filo. Ili lin afable akceptis kaj respondis, ke lia filo estas arestita kaj kondamnita je dek jaroj de karcerigo »sen rajto korespondi«. Tiam la patro ne sciis, ke tio signifas esti pafita. Pavel Aleksandroviĉ mortis en la jaro 1940.

La patrino, Irina Aleksandrovna, mortinta en la jaro 1958, en la tempo de la »varmiĝo sub Hruščov« denove petis por klarigo pri la sorto de ŝia filo. Ŝi ricevis respondon, ke ŝia filo N. P. Usov, dum li sidis sian karcerpunon, mortis 8-an de Aŭgusto en la jaro 1943, laŭdire pro la infarkto miokarda. Sed la dokumenton pri lia morto ili ne donis al ŝi.

Nur en la jaro 1994, responde al mia petskribo, adresita al »Komisio pri la renovigo de la rajtoj de la reabilitaj viktimoj de la politika represio« venis mesaĝo de »Ŝtata komitato por la popola sekureco de la respubliko Kirgizio, el la urbo Biŝkek« kun jena enhavo:

»Via onklo – Usov Nikolaj Pavloviĉ, naskita en 1900, el nobelula – grandposeda familio, filo de oficiro en la marino, en la momento de arestado instruisto en meza lernejo en la vilaĝo Kirovskoe, en la distrikto Kirovskoe, SSR de Kirgizio, kiam li finlernis Esperanton, korespondis kun reprezentantoj de diversaj fremdaj ŝtatoj (Germanio, Usono, Kanado, Francio, Japano, Anglio, Nederlando, Aŭstrio, Svisio k.a.).

Arestis lin la distrikta departemento de NKVD de Kirov, en la SSR de Kirgizio, 8-an de Februaro 1938 pro la senfundamenta suspekto de spionado favore al iu alia ŝtato kaj de kontraŭrevolucia agitado inter la loĝantaro kontraŭ la sovetia aŭtoritato.

Laŭ la reglamento de la Popola komisario de internaj aferoj de SSSR kaj de la ŝtatakuzisto de SSSR ek de la jaro 1938 Usov N. P., akuzito pro krimagoj laŭ la artikoloj 58 – 6 – 10 de UK RSFSR**, kondamnita je la unua kategorio (esti pafota). La kondamno estis realigita 4-an de Oktobro 1938. La loko de enterigo nekonata.«

Kaj plie: »Laŭ la decido de la Ŝtata militista vicakuzisto de la militista regiono de Turkestano per 28-a de Septembro 1990 Usov Nikolaj Pavloviĉ estis rehabilita.«

Al vi je eterna memoro, onklo!

*Kandidato de agrikulturaj sciencoj V. Orlov
»Scienco kaj vivo«, N-ro 1, 2005
Kandidato estis en SZ scienca titolo.*

* NKVD – Narodni komisariat notranjih zadev – »Popola komisarejo por internaj aferoj« (1917 – 1946)

** UK – Punleĝaro – RSFSR – Rusa sovetia federativa socialisma respubliko

Esperantigis Vinko Ošlak

22.01. Vĉeraj sem iz Leningrada prejel svoje albume in fotografije, ki sem jih prejšnja leta prejel iz tujine. Pokazal sem jih Marusji, Ulji in Tosji (ĉeprav je zadnja odŝla od nas, se je ta dan vrnila).

Dolgo so si jih ogledovali – rezultat je bil ta, da sta prvi dve ŝelili od mene nove naslove. Tosja pa je takoj vzela v roke uĉbenik, da bi nadoknadila zamujeno. V ĉasu, ko smo se ukvarjali z njo, je Marusja napisala osem dopisnic.

Od njih sem odŝel ob enih ponoĉi.

Danes sem albume pokazal ŝe nekaterim. Po kosilu sem bil priĉa takemu prizoru:

Marusja je z Asjo sedela za mizo, zasuto s papirji za ovijanje zvezkov, iz katerih je Marusja izrezovala kuverte (v Aleksandrovki kuvert ne prodajajo). Asja, ki jima je priŝla pomagat, pa piŝe naslove na kuverte. Tosja sedi na vogalu, pred njo je uĉbenik esperanta. – Od jutra piŝejo in lepjo, – je sporoĉila Marusjina mama (danes je »Dan Lenina« in ni pouka). Asja me je prosila, naj ŝe njej dam naslove, ker ŝe ni dosegla dogovorjenega minimuma. Nisem ji mogel odreĉi z ozirom na njeno prizadevanje. Tosja je imela dovolj uĉenja – predelala je samo dva paragrafa.

V sploŝnem bo jutri iz Aleksandrovke odŝlo po svetu trideset, veĉina od teh mednarodnih pisem!

Pozimi 1938. leta, se je dostava pisem in denarnih nakazil Nikolaja Pavloviĉa starŝem v Leningrad, nenadno ustavila. Na veĉkratna vpraŝanja o vzroku, iz Aleksandrovke ni nihĉe odgovoril.

Vznemirjen oĉe, ki je tvegaj aretacijo kot bivŝi pomorski oficir in plemiĉ, se je jeseni obrnil na leningrajski NKVD* s proŝnjo za razjasnitev, kaj se je zgodilo s sinom. Vljudno so ga sprejeli in odgovorili, da je sin aretiran in obsojen na deset let zaporu »brez pravice do dopisovanja«. Takrat oĉe ni vedel, da to pomeni ustrelitev. Pavel Aleksandroviĉ je umrl 1940. leta.

Mati, Irina Aleksandrovna, ki je umrla leta 1958, je v ĉasu »hruŝčovske otoplitive«, znova prosila za razlago sinove usode. Dobila je odgovor, da je njen sin N.P. Usov, ko je prestajal kazen v zaporu, umrl 8. avgusta 1943. leta, domnevno zaradi infarkta miokarda. Niso pa ji dali mrliŝkega lista.

Edino leta 1994 je, na mojo proŝnjo, naslovljeno na »Komisijo za obnovitev pravic reabilitiranih ŝrtev politične represije«, priŝlo obvestilo »Drŝavnega komiteja za nacionalno varnost republike Kirgizije, mesta Biŝkek«, s sledeĉo vsebino:

»Vaŝ stric – Usov Nikolaj Pavloviĉ, leto rojstva 1900, iz plemiŝko – veleposestniŝke druŝine, sin oficirja pomorske mornarice, v trenutku aretacije zaposlen kot uĉitelj na srednji ŝoli v vasi Kirovskoe, Kirovskega okraja, Kirgizijske SSR, si je, ko se je nauĉil jezik esperanto, dopisoval s predstavniki razliĉnih tujih drŝav (Nemĉija, ŜDA, Kanado, Francija, Japonska, Anglija, Nizozemska, Avstrija, Ŝvica in dr.).

Aretiral ga je Kirovski okrajni oddelek NKVD, Kirgizijske SSR, 8. februarja 1938. leta, zaradi neosnovanega suma vohunjenja v prid druge drŝave in kontrarevolucionarne agitacije med prebivalstvom proti sovjetski oblasti.

Po naredbi narodnega komisarja Notranjih zadev SSSR in javnega toŝilca SŝŝR, od 5. septembra 1938. leta, je bil Usov N.P., obtoŝenec zaradi zloĉinov, po ĉlenih 58 – 6 – 10 UK RSFSR**, obsojen na prvo kategorijo (ustrelitev). Sodba je bila izvrŝena 4. oktobra 1938. leta. Mesto pokopa neznan.«

In dalje: »Po sklepu namestnika Vojnega drŝavnega toŝilca Turkestanske Vojnega okroŝja, od 28. septembra 1990. leta, je bil Usov Nikolaj Pavloviĉ, rehabilitiran.«

Tebi, v veĉen spomin, stric!

*Kandidat kmetijskih ved V. Orlov
»Znanost in ŝivljenje«, No 1, 2005
Kandidat je znanstven naslov v SZ.*

* NKVD – Narodni komisariat notranjih zadev (1917 – 1946)

** UK – Kazenski zakonik – RSFSR – Ruska sovjetska federativna socialistiĉna republika

Iz ruŝĉine prevedla Virineja Kajzer

Esperanto, la komuna lingvo de la japana olimpiko? Esperanto, skupen jeziko japanske olimpiade?

La olimpiko estas unu el la plej grandaj internaciaj eventoj. Dum tiu ĉi evento la sportistoj kunvenas en la gastigantan landon de diversaj nacioj kun diversaj lingvoj por fari sanan konkuron. Laŭ la filozofio de la olimpiko, nur venki dum la vivo ne estas la ĉefa afero, sed penadi. Venki konkuranton ne estas la ĉefa afero, sed partopreni kaj bone batali. Efektive la sporto estas ilo, kiu servas pacon, amikecon kaj ŝanĝon de la mondo.

Do, la celo de la olimpiko estas kreo de pli paca kaj pli bona mondo. Tio sendube estas altega celo. Sed ĉu nur havo de bonaj ideoj sufiĉas? Kompreneble la homaro, dum sia historio, ne sentis manĥavon de bonaj ideoj kaj pensoj. Jen estas la demando: Ĉu la ideoj kaj la pensoj per si mem efektiviĝas/os? Nu, estas multe da jaroj, ke ni estas atestantoj de la ĉeesto kaj kunveno de la atletoj, nomata olimpiko. Dum tiuj ĉi kunvenoj, kiom da profundaj amikecoj inter la sportistoj estiĝis? Kiom ili proksimiĝis unu al la alia? Ili kolektiĝas, konkuras, sed io grava mankas. Dum la olimpikaj ludoj la sportistoj preterpasas unu la aliajn kaj iliaj solaj vortoj povas esti "saluton" aŭ iom pli, "kiel vi fartas", angle aŭ alilingve, ĉar ili timas kaj eĉ hontas, por halti kaj pli interparoli pri diversaj aferoj inter si. Tial vi ankaŭ samopinias kun la skribanto de ĉi tiuj linioj, ke la naciaj lingvoj tute ne taŭgas por la intenaciaj rilatoj.

La celo de Zamenhofo ankaŭ estis estiĝo de pli bona kaj pli paca mondo surbaze de komuna kaj facila lingvo. Tial ni ŝuldas lin multe, ĉar li estis klerulo, kiu konis unu el la plej grandaj problemoj de la homaro, la solvon prezentis kaj komencis ĝin disvastigi. ▶

Olimpijada je eden najveĉjeh mednarodnih dogodkov. Med tem dogodkom se ŝportniko raznih drĝav z raznimi jeziko sreĉajo v gostujoĉi drĝavi, da bi tekmovali. Po olimpijski filozofio ni najbolloj pomembno zmagati, ampak tekmovali. Zmagati ni najbolloj pomembno, ampak sodelovati in dobro tekmovali. Dejansko je ŝport sredstvo, ki sluĝi miru, prijateljstvu in spremembam sveta.

Torej, cilj olimpijskih iger je ustvarjanie mirnejŝega in boljŝega sveta. To je brez dvoma vzviŝen cilj. Toda ali zadostujejo le dobre ideje? Seveda ĉloveŝtvo v njegovi zgodovini ne manjka niti dobrieh idej niti dobrieh misli. Tukaj je vpraŝanje: ali uĉinkujejo oziroma bodo uĉinkovale ideje in misli same po sebi? No, veliko let poznamo sreĉanje ŝportnikov, ki se imenuje olimpijske igre. Koliko globokih prijateljstev med ŝportniko je nastalo na tem sreĉanju? Kako se drug drugemu pribliĝajo? Zberejo se, tekmujejo, ampak nekaj pomembnega manjka. V ĉasu olimpijskih iger ŝportniko hodiao drug mimo drugega in njihove edine besede so "pozdravljen" ali malo veĉ, "kako ti gre" v angleŝĉini ali drugi h jeziko, ker se bojjio in celo sramujejo, da bi se ustavili in kaj veĉ govorili med seboj o raznih vpraŝanjih. Tako se verjeto strinjate s piscem teh vrstic, da nacionalni jeziko sploh niso primerni za mednarodne odnose.

Cilj Zamenhofa je bil tudi ustvariti boljŝi in mirnejŝi svet na podlagi skupnega in preprostega jezika. Zato smo mu veliko dolĝni, ker je bil uĉenjako, ki je spoznal enega najveĉjeh problemov ĉloveŝtva, pripravil reŝite v in jo zaĉel ŝiriti. ▶

En unu el la lastaj tagoj de olimpiko en Rio de Janeiro 2016, Brazilo, la perskanalo de BBC hazarde montris intervjuon kun iu japana s-ino, en kiu ŝi indikis interesan kaj gravan punkton. Ŝi kiu ŝajne estis unu el la sportaj respodeculinoj en sia lando, esprimis, ke ŝia lando por la olimpiko 2020 bezonos almenaŭ 75000-personan armeon de tradukistoj, kaj tiu ĉi afero estas grandega defio por Japanio. Vi mem kalkulu, kia estos tiu ĉi armeo de tradukistoj! Kian kotezon ĝi trudos al Japanio. Pri aliaj aferoj plu ni ne parolas! ■

Amir Fekri

V enem zadnjih dni olimpijskih iger v Riu de Janeiro v Braziliji leta 2016 je perzijski kanal BBC pomotoma pokazal intervju z japansko gospo, v katerem je poudaril zanimivo in pomembno toĉko. Gospa, ki je oĉitno ena od odgovornih ŝportnih funkcionark v svoji drĉzavi, je izjavila, da bo njena drĉzava za olimpijske igre leta 2020 potrebovala vsaj 75.000-ĉlansko vojsko prevajalcev, in to je velik izziv za Japanio. Sami izraĉunajte, kakŝna vojska prevajalcev je to! Kakŝne stroŝke bo imela Japanio. Da ne govorimo o drugih zadevah! ■

Amir Fekri

Tekst je bil prviĉ publikita en Irana Esperantisto ŝt. 19.

Floroj el "La Florejo de Sadi"

Tradukis:

D-ro Keyhan Sayadpour Zanjani

En la reto de malforta fiŝisto kaptiĝis forta fiŝo; li ne kapablis teni ĝin, do la fiŝo leviĝis kaj forprenis la retan kaj Foriris.

Li iĝis sklaveto portanta river-akvon, la river' inunde kunportis la sklaveton. La reto ĉiam kunportis multe da fiŝoj, Ĉifoje fiŝ' iris kaj kunportis la retan.

Aliaj fiŝistoj bedaŭris kaj riproĉis lin: "Kial kaptinte tiun ĉasaĵon vi ne povis teni ĝin?" Li respondis: "Ho fratoj, kion mi povas fari, kiam la sorto diktis, ke mi nenion ĉasu kaj tiu fiŝo alian tagon pasu?" Kontraŭ-sorte fiŝisto el Tigriso ne fiŝ-kaptivas kaj laŭ-sorte fiŝo eĉ sur la tero plu vivas.

Ŝtelisto diris al almozulo: "Ĉu vi ne hontas, kiam por ricevi monon vi etendas vian manon antaŭ ĉiun avaran personon?" La almozulo respondis: "Etendi sian manon por ricevi monon Estas preferinde ol ŝteli la kvaronon."

Bildo "Sadio en roza ĝardeno", proksimume el 1645
Silka iz "Sadi v rozariju", pribliŝno iz leta 1645

La 8-a de marto | 8. marec

Tiel okazis, ke en mia lando tiutage estas festata tago de klasika ineco, febla, tenera, dependa. Stranga moko por ambaŭ inaj flankoj. Festo de virinoj, kiuj volis esti liberaj, egalrajtaj, personecaj festata laŭ la plej bonaj tradicioj de tute alia socia regularo. Tio naskas malsincerecon de festo, jen kial dum multaj jaroj mi petis ne gratuli min, okaze de ĝi, sed...

Sed estis, ĉiam restis en tiu festa tago io varme tuŝanta mian memoron. Vidu, marte en Rusio daŭras la kvina monato de vintro, la kvina monato de neĝo sen herbo kaj folioj, sen

Tako se je zgodilo, da v moji državi te dni praznujemo dan klasične ženstvenosti, šibkosti, nežnosti, odvisnosti. Čudna šala za obe ženski strani. Praznik žensk, ki so hotele biti svobodne, enakopravne osebnosti, praznovan po najboljših tradicijah čisto druge socialne ureditve. To rodi neiskrenost praznovanja, zato že več let prosim, da mi ob njem ne čestitajo, toda ...

Toda bilo je, za vedno je ostalo ob tem prazničnem dnevnu nekaj, kar se toplo dotakne mojega spomina. Poglej, v marcu v Rusiji traja peti mesec zime, peti mesec snega, brez

arĝenta sonorado de pluvo. Nun mia urbo tre similas al aliaj grandegaj buntaj urboj de la mondo, sed kiam mi estis infano, mia Moskvo estis griza. Somere kolorigita per aro de diversspecaj floroj, vintre ĝi entute ne havis kolorojn. Grizeco de humidaj domoj substrekis grizecon de malalta ĉielo kaj malpura urba neĝo. Kaj la 8a de marto estis sola mirakla tago, kiam inter tiu grizeco aperis peco de ankoraŭ malproksima printempo. Tiam, dum malfacilaj naŭdekaj jaroj, floroj en vendejoj estis tro kostaj por ordinaraj viroj, sed ja okaze de ina festo ili devis aĉeti florojn. Tial, inter grizaj muroj, starantaj en griza neĝo kaĉo ĉie aperis oldulinetoj en grizaj paltoj kaj grizaj lanugaj kaptukoj kaj ĉiu oldulineto havis brilan varman sunon en la manoj. Ili vendis mimozojn (mimozo estas suda floro, kiu aspektas kiel forta branĉo, plena de etaj flavaj florglobetoj). Mi multe vidis, multe vojaĝis sed neniam vidis koloron tiom sunan, tiom brile flavan, kiel estis tiuj mimozoj.

rastlinja in listja, brez srebrnega zvenenja deĵja. Sedaj je moje mesto zelo podobno drugim velikim pisanim mestom po svetu, vendar ko sem bila otrok, je bila moja Moskva siva. Poleti obarvana z nizom rozlicnih vrst cvetja, pozimi sploh ni imela barve. Sivina vlaĝnih hiŝ je poudarjala sivino nizkega neba in umazanega mestnega snega. In 8. marca je bil edini ĉudeĝni dan, ko se v tej sivini pojavi koŝcek ŝe daljne pomladi. Takrat, v teĝkih devetdesetih letih, je bilo cvetje v trgovinah predrago za navadne ljudi, toda ob dnevnu ĝena so morali kupiti rozje. Zato so se med sivimi stenami povsod pojavile, stojeĉe v sivi sneĝeni brozgi, starĉice v sivih plaŝĉih in sivih volnenih rutah in vsaka starĉica je imela sijoĉe toplo sonce v rokah. Prodajale so mimoze (mimozo je juĝni cvet, ki izgleda kot moĉna veĝa, plena drobnih rumenih cvetoĉih kroglic). Veliko sem videla, veliko potovala, toda nikoli nisem videla barve tako sonĉne, tako ĝareĉe rumene, kot so bile te mimoze.

Kiam mi aŭdas la vortojn "8-a de marto", mi rememoras jen kiun momenton: mi - trista kiel ĉiuj adoleskuloj, vagas tra la stratoj kaj jen subite vidas oldulinon kun kruela seka vizaĝo – kaj unuajn printepajn mimozojn en ŝiaj manoj. Al mi ŝajnas ke teni ilin en manoj estas same kiel teni sunon aŭ ies animon, aŭ malgrandan kokidon... Mi demandas pri prezo, sed el miaj poŝaj monoj restis nur duono de ĝi. Oldulino malkontentas, sed elektas por mi la plej malbonan, ĉifitan branĉeton...

Do, por mi mem mi proklamas la 8-an de marto tago de mimozoj, de la unua suno en la urbo, kien vera suno venos nur post multaj longaj, grizaj tagoj.

Anna Striganova

Kun la permeso de A. Striganova elprenite de Vizaĝlibro.

Ko sliŝim besede "8. marea", se spominjam tega trenutka: jaz - ŝalostna kot vsi mladostniki, se sprehajam po ulicah in nenadoma vidim starĉico s kruto suhim obrazom - in prve spomladanske mimoze v njenih rokah. Zdi se mi, da so, ko jih drži v rokah, enake kot da bi držala sonce, nekoga duŝo ali majhnega piŝĉanĉka ... vpraŝala sem za ceno, toda v moja ŝepnina je bila le njena polovica. Starĉica je bila nezadovoljna, toda izbrala je zame najgrŝo, scefrano vejico ...

Torej, zase razglašam 8. marea za dan mimoz, prvega sonca v mestu, kamor bo pravo sonce priŝlo ŝele po ŝtevilnih dolghih, sivih dneih.

Ana Striganova

Z dovoljenjem A. Striganove sneto s Facebooka.

Anna Striganova kaj sia edzo Dima Ŝevĉenko estas novaj redaktoroj de la revuo Esperanto.

La estraro de UEA laŭ gazetara komuniko intervjuis ankaŭ du aliajn bonajn kandidatojn antaŭ ol elekti Dima Ŝevĉenko kaj Anna Striganova.

"Ni estis tre impresitaj de la propono, per kiu Dima kaj Anna kandidatiĝis. Ili kune disponas pri granda gamo de kapabloj, ne nur pri la enhava redaktado, sed ankaŭ pri grafiko kaj enpaĝigo kaj pri la reteja flanko de la revuo. Tiu kombino de fortoj ŝajnas al ni tre promesplena" komentas la prezidanto de UEA, Mark Fettes, en la sama gazetara komuniko.

Laŭ la gazetara komuniko de UEA, la novaj redaktoroj transprenos la revuon ekde la aprila numero 2017. Kune kun la preparado de sia unua numero, ili planas krei modernan retejon de la revuo, kiu celos interagi kun la abonantoj kaj aŭtoroj, kiel ili proponis en sia kandidatiĝa letero.

Dima Ŝevĉenko estas denaska esperantisto kaj doktoriĝas pri ĵurnalismo ĉe la Universitato de Amikeco inter la Popoloj en Moskvo. Anna Striganova doktoriĝas pri literaturo ĉe la sama universitato.

En Esperantujo ili estas konataj kiel la gvidantoj de la grava eldonejo Impeto, kiun fondis en 1992 la gepatroj de Dima, Aleksandr kaj Elena Ŝevĉenko (kune kun Dimitrij Perevalov).

De tiu tempo la eldonejo aperigis pli ol 300 librojn en Esperanto kaj la rusa lingvo. Post la forpaso de la fondintoj (Aleksandr en 2012, Elena en 2015), Dima Ŝevĉenko kaj Anna Striganova daŭrigas ilian laboron.

Anna Striganova

Anna Striganova in njen moŝ Dima Ŝevĉenko stas nova redaktoroj de la revuo Esperanto.

Vodstvo UEA se je, po sporoĉilu za javnost, pogo-varjalo tudi z dvema drugima dobrima kandidatoj, preden je izbralo Dima Ŝevĉenka in Anno Striganovo.

"Bili smo zelo navduŝeni nad predlogom, s katerim stas Dima in Anna kandidirala. Skupaj imata ŝirok spekter znanj, ne samo glede urejanja vsebine, ampak tudi glede grafike in oblikovanja ter ureditve spletne strani revije. Ta kombinacija znanj, se nam zdi zelo obetavna" je komentiral predsednik UEA, Mark Fettes, v istem sporoĉilu za javnost.

Glede na sporoĉilo za javnost UEA, stas nova urednika prevzela revijo z aprilsko ŝtevilko 2017. Skupaj s pripravo njune prve ŝtevilke, naĉrtujeta sodobno spletno stran revije, ki si bo prizadevala za sodelovanje z naroĉniki in avtorji, kakor stas predlagala v

njunem predlogu kandidature.

Dimi Ŝevĉenku je esperanto materni jezik. Doktoriral je iz novinarstva na Univerzi prijateljstva med narodi v Moskvi. Anna Striganova je doktorirala iz knjiŝevnosti na isti univerzi.

V esperantskih krogih stas znana kot vodji velike zaloŝbe Impeto, ki stas jo leta 1992 ustanovila Dimova starŝa, Aleksander in Elena Ŝevĉenko (skupaj z Dimitrijem Perevalovim).

Od takrat je zaloŝba izdala veĉ kot 300 knjig v esperantu in ruskem jeziku. Po smrti ustanoviteljev (Aleksander leta 2012, Elena leta 2015) Dima Ŝevĉenko in Anna Striganova nadaljujeta njuno delo.

Esperanto en la Orienta Timoro Esperanto na Vzhodnem Timorju

Instruado en Dilio, Orienta Timoro, Timor-Leste

Fine de novembro en la jaro 2015 mi alvenis en Dilio por trisemajna instruado, petita de kelkaj lokaj esperantistoj. Mi instruis en tri lokoj: UDS (Unite Develop Serves), UNTL (Universidade Nacional de Timor-Leste) kaj Ailok Laran...

La loko kun plej multe da lernantoj estis ?e UDS, neregistara organizaĵo, kie infanoj kaj junuloj kutime lernas la anglan. Mi estis renkontinta unu el la gvidantoj hazarde kaj li petis min veni 'saluti la infanojn'. Fine mi instruis al tri grupoj: tri fojojn al la posttagmeza grupo, kaj po du fojojn al la matena kaj vespera grupoj. Pro tiuj aldonaj lecionoj mi havis du foje kvin lecionojn en unu tago; pli verŝajne ne eblus en du malsamaj lokoj. Mi lasis flagon kaj kelkajn librojn por tiuj, kiuj volas memstare daŭrigi la lernadon.

La plej amuza loko estis en la kvartalo Ailok Laran, kie mi loĝis. Mi instruis al tre miksita grupo de najbaraj infanoj kaj junuloj. Por povi instrui al la infanoj mi devis studi la tetunan (kiun mi estis neglektinta post mia reveno el Orienta Timoro en 2014). En la lastaj tagoj mi ne plu instruis, sed kantigis ilin kaj precipe dancigis ilin laŭ du kantoj de JoMo: '*Ĉu vi volas danci*' kaj '*Lernu nun*'. En la tago antaŭ mia foriro mi filmis ilin, kantante kaj dancante. La filmetoj spekteblas ĉe goo.gl/aocqBX. ▶

Pouĉevanje v Dilio, Vzhodni Timor, Timor-Leste

Ob koncu novembra leta 2015 sem priŝla v Dilio na tritedensko pouĉevanje, ki so ga zaprosili nekateri lokali esperantisti. Pouĉevala sem na treh krajih: UDS (skupna razvojna pomoĉ), UNTL (Nacionalna univerza Vzhodnega Timorja) in Ailok Laran ...

Najveĉ uĉencev je bilo pri UDS, nevladni organizaciji, kjer se otroci in mladi obiĉajno uĉijo angleŝĉine. Sluĉajno sem sreĉala enega od vodij, prosil me je naj pridem in 'pozdravim otroke'. Pouĉevala sem tri skupine: trikrat popoldansko skupino in dvakrat jutranji in veĉerni skupini. Zaradi teh dodatnih lekcij sem imela dvakrat po pet lekcij v enem dnevu; najverjetneje to ne bi bilo mogoĉe na dveh razliĉnih krajih. Pustila sem zastavo in nekaj knjig za tiste, ki ŝelijo samostojno nadaljevati uĉenje.

Najbolj zabaven kraj je v ĉetrti Ailok Laran, kjer sem ŝivela. Pouĉevala sem zelo meŝano skupino otrok in mladih iz soseŝĉine. Da bi lahko pouĉevala otroke, sem morala ŝtudirati jezik tetuna (ki sem ga zanemarjala po svoji vrnitvi iz Vzhodnega Timorja v letu 2014). V zadnjih dneh nisem veĉ pouĉevala, ampak pela z njimi, predvsem pa z njimi plesala po dveh pesmih JoMo: "*Ali ŝeliŝ plesati*" in "*Uĉi se zdaj*". Na dan pred odhodom, sem jih posnela pri petju in plesu. Video lahko vidite na goo.gl/aocqBX. ▶

Dancado de la infanoj en la Ailok Laran, kie mi loĝis. | Ples otrok v Ailok Laran, v okolju kjer kjer sem bivala.

La plej grava loko por la movado estis UNTL, nacia universitato: mi instruis preskaŭ ĉiutage (krom festotagoj) al studentoj de la nacia universitato, precipe de la agrikultura kaj jura fakoj. Mi havis tri grupojn: unu grupo de komencantoj, kiuj sekvis 12 lecionojn po 90 minutoj, duan grupon da komencantoj, kiuj sekvis 5 lecionojn po du horoj, kaj mi instruis tri fojojn al kelkaj progresantoj.

Najpomembnejŝi kraj za esperantsko gibanje je bila UNTL, nacionalna univerza: pouĉevala sem skoraj vsak dan (razen praznikov) ŝtudente nacionalne univerze, predvsem kmetijske in pravne smeri. Imela sem tri skupine: skupino zaĉetnikov, ki so spremljali 12 lekcij po 90 minut, drugo skupino zaĉetnikov, ki so spremljali 5 lekcij po dve uri in po trikrat nekaj uĉencev na viŝji stopnji.

*Dua leciono en la kvartalo Bairro Pite.
Druga lekcija v ĉrtri Bairro Pite.*

*Posttagmeza grupo de UDS, post la leciono.
Popoldanska skupina UDS po lekciji.*

En la posta tago ni havis ceremonion en kiu mi disdonis atestilojn kaj librojn kaj ricevis donacetojn. Ni ankaŭ fotiĝis kaj praktikis kantadon de la himno. Post tio ni iris festi Zamenhoftagon en unu el la parketoj de la urbo. Krom kanti la himnon ni ankaŭ spektis magiajn trukojn de unu el la lernantoj, aŭskultis poemon laŭtlegitan de alia lernanto kaj manĝis kaj trinkis okaze de la fino de la kurso kaj de Zamenhoftago. Venis ankaŭ du ĵurnalistoj kaj staketo da revuoj estis disdonita.

Po teh lekcijah je 15 sluŝateljv sodelovalo na izpitu. Naslednji dan smo imeli slovesnost, na kateri sem razdelila spriĉevala in knjige ter prejela darilca. Smo se tudi slikali in vadili petje himne. Potem smo ŝli praznovat Zamehofov dan v enega od majnhnih mestnih parkov. Poleg petja himne smo gledal tudi ĉarobne trike enega od uĉencev, posluŝali pesmi, ki jih je bral drug uĉenec ter jedli in pili ob koncu teĉaja in ob Zamenhofovem dnevnu. Priŝla sta tudi dva novinarja in razdelil smo majhen sveŝenj revij.

*UNTL ceremonio - post ricevo de la atestiloj.
Sveĉanost na UNTL ob podelitvi spriĉeval.*

*Zamenhoffesto - dum kantado de la himno.
Ob Zamenhofovi proslavi - petje himne.*

La klubo nun havas du biblioteketojn en la hejmoj de du estraranoj. Teofilo De Jesus kaj mi ankaŭ laboris pri la vortara parto de la ŝlosilo (tetuna-Esperanto), kiun ni esperas en ne tro fora estonteco eldoni.

Antaŭ ol fini ĉi tiun raporteton mi volas kore dankas al BEL (Brazilo), ESE (Svedio) kaj KAEM, kiuj donacis librojn. Kaj por fini: mi esperas ke la movadeto kreskos kaj fortiĝos kaj ke almenaŭ kelkaj orienttimoranoj povos iri al la Universala Kongreso en Portugalio en 2018. Se vi volas kontribui al tio, ekzistas konto ĉe UEA kun la nomo 'timoro'. Koran dankon!

Heidi Goes

N.B.: Detalajn, tagajn raportojn eblas legi ĉe: goo.gl/t4Ru7G.

Teksto estis unue publikita en Esperanto en Azio N-ro94.

Klub ima zdaj dve majhni knjižnici na domovih dveh članov vodstva. Theophilus De Jesus in jaz sva delala na slovarkem delu ključa (tetuna-esperanto), za katerega upamo, da ga bomo izdali v ne preveč daljnji prihodnosti.

Pred koncem tega poročilca se želim iskreno zahvaliti BEL (Brazilija), ESE (Švedska) in KAEM, ki so podarili knjige. In za konec: upam, da bo majhno gibanje raslo in se krepilo in da bo vsaj nekaj Vzhodnih Timorcev lahko šlo na svetovni kongres na Portugalskem v letu 2018. Če želite prispevati k temu, je na UEA račun z imenom "timoro". Hvala lepa!

Heidi Goes

P.S.: Natančno poročilo po dnevih lahko preberete na: goo.gl/t4Ru7G.

Tekst je bil prvič objavljen v Esperanto en Azio št. 94.

Io pri Orienta Timoro

Oriantan Timoron en la 16-a jarcento konkeris la portugaloj. Ĝis 1975 tio estis kolonio de Portugalio Timoro. Orienta Timoro unuflanke deklaris sendependecon la 28an de novembro 1975. Naŭ tagojn poste (7 decembro 1975) indonezia armeo okupis Dili (ĉefurbo de Timoro-Leste) kaj 17 julio 1976 aliĝis la Oriantan Timoron al ĝia teritorio. Orienta Timoro rezistis la okupacion, la konflikto kaŭzis multajn viktimojn. Post la masakro en Dili en 1991, oni renovigis internacian subtenon por la sendependecmovado. Ekde 1995 Orienta Timoro estis sub la superrigardo de la Unuiĝintaj Nacioj. La 20-an de majo 2002, Dilo iĝis la ĉefurbo de la denove sendependa Demokratia Respubliko de Timoro-Leste. Krom Filipinoj tio estas la dua kristana lando en Orienta Azio.

Nekaj o Vzhodnem Timorju

Vzhodni Timor so v 16. stololetju zavzeli Portugalci. Do leta 1975 je bil kolonio Portugalski Timor. Vzhodni Timor je enostransko proglasil neodvisnost 28. novembra 1975. Devet dni pozneje (7. decembra 1975) je indonezijska vojska zasedla Dili (glavno mesto Vhodnega Timorja) in 17. julio 1976 priključila Vzhodni Timor sĵoĵemu ozemlju. Vzhodni Timorci so se uprli okupaciji, spopad je povzročil veliko ųrtev. Po pokolu v Diliju leta 1991 se je obnovila mednarodna podpora gibanju za neodvisnost. Od leta 1995 je bil Vzhodni Timor pod nadzorom Združenih narodov. Dne 20. majo 2002 je Dili postal glavno mesto ponovno neodvisne Demokratiĉne republike Timor-Leste. Poleg Filipinoj je to druga krųĉanska ųrųava v vzhodni Aziji.

Heidi Goes: Mi naskiĝis la 15-an de marto 1976 en Oostende, Belgio. Mi eksciis pri Esperanto en la lasta jaro de la bazlernejo (1987-1988).

Post kiam mi finis la mezlernejon en Belgio, mi iris por preskaŭ jaro al Indonezio kadre de kultura interųangprogramo (de AFS). Mi loĝis preskaŭ jaron ĉe du indoneziaj familioj en Ĝakarta kaj frekventis tie la mezlernejon (SMA 34, Pondok Labu, Jakarta Selatan). Tie(l) mi lernis la indonezian lingvon kaj ankaŭ multon pri la loka kulturo kaj pri la Islama religio. En la jaro 2009 en novembro mi denove iris al Indonezio kaj daųrigis la esploradon surloke. En 2010 mi faris duan instruvojaĝon al Indonezio. En tiu unuaj jaroj mi serĉis lernantojn kaj helpantojn per Couchsurfing kaj Facebook. Entute mi instruis aŭ enkondukis Esperanton al centoj da indonezianoj de diversaj aĝoj en tiaj diversaj lokoj kiaj hejmoj, klasĉambroj en bazlernejoj kaj mezlernejoj, universitatoj, kaj aliaj. En junio-julio 2012 sekvis la tria instruvojaĝo. Dum la ok tagoj en Orienta Timoro mi ankaŭ sukcesis intervjuiĝi kaj instrui, kio instigis min en 2014 viziti la landon pli longe. Mi restis dum ses semajnoj en la malgranda lando kaj instruis precipe en la ĉefurbo Dilio.

Pli pri Heidi Goes:

<http://edukado.net/biblioteko/panteono?iid=147>

Heidi Goes: Rodila sem se 15. marca 1976 v Oostendu, Belgija. Za esperanto sem izvedela v zadnjem razredu osnovne ųole (1987-1988). Ko sem konĉala srednjo ųolo v Belgiji, sem ųla za skoraj eno leto v Indonezijo v programu kulturne izmenjave (AFS). ųivela sem to leto pri dveh indonezijskih druųinah v Dųakarti in obiskovala tam visoko ųolo (SMA 34, Pondok Labu, Jakarta Selatan). Tako sem se nauĉila indonezijskega jezika in tudi veliko o lokalni kulturi in islamski veri. Po veĉ kot dveh letih raziskav v knjiųnicah in arhivih, sem se novembra 2009 ponov-

no vrnila v Indonezijo in nadaljevala raziskave na kraju samem. Leta 2010 sem naredila drugo inųtrukcijsko potovanje v Indonezijo. V prvih letih sem iskala uĉence in pomoĉnike z Couchsurfing-om in Facebook-om. Na sploųno sem uĉila ali predstavila esperanto stotinam Indonezijscev razliĉnih starosti v razliĉnih krajih, kot so domovi, razredi osnovnih in srednjih ųolah, univerze in ųe drugje. Junija in julija 2012 je sledilo tretje inųtrukcijsko potovanje. V osmih dneh sem v Vzhodnem Timorju uspeųno raziskovala in pouĉevala, kar me je spodbudilo, da sem leta 2014 obiskala ųrųavo za dalj ĉasa. Ostala sem ųest tednov v tej majhni ųrųavi in uĉila predvsem v prestolnici Dilio.

Veĉ o Heidi Goes:

<http://edukado.net/biblioteko/panteono?iid=147>

Azia karavano en la 6-a Afrika kongreso de Esperanto Azijska karavana na 6. afriški kongres esperanta

Dek unu koreaj esperantistoj partoprenis la 6-a Afrikan Kongreson de Esperanto.

Pro la mistrakto de la flugkompanio en Nairobi de Kenjo, la karavano ne povis alveni en la celita tago. Ni apenaŭ povis atingi la urbon Mwanza en sek-vanta tago tra Kilimanjaro, kio signifas, ke ni mal-fruis unu tagon. En la flughaveno bonvenigis nin du esperantistoj kun komforta buseto.

Ankaŭ portistoj, kiuj ne parolas nian lingvon, varme bonvenigis nin, dum severaj estis la do-ganisto kaj kontrolisto de pas-porto.

Post la tagmanĝo ni veturis per buso al kongresejo en Bunda, kaj ni alvenis tien jam en ves-pero.

En la kongresejo multaj esperantistoj nin bonvenigis. Prelego de mi kaj mia frato malferman la malferman ceremonion, kiu devas okazi hodiaŭ, sed feliĉe LKK prokrastis tion ĝis sekventa tago, pro kio mi kaj mia frato devis prelegi en la vespero de la alventago.

Mi prelegis pri la progreso de Azia movado de Esperanto kaj detale klarigis la strategion de Azia movado, kiun mi mem faris dum mia mandato de la estrarano de UEA.

La prelego daŭris ekde la 9-a ĝis la 10-a kaj duono. Afrikaj samideanoj tre atente aŭskultis kaj ĉe la fino kelkaj serioze demandis por aŭdi mian sperton.

La prelego de prof. d-ro SO Jinsu, la nova prezidanto de Komitato de Azia Esperanto-Movado, estis preparita el la filmoj pri E-kongresoj, kiujn afrikaj samideanoj ege deziras partopreni, sed pro la manko de sonsistemo oni ne povis vidi.

Enajst korejskaj esperantistoj je sodelovale na 6. afriŝkem esperantskem kongresu.

Zaradi napake letalske družbe v Nairobiju v Keniji skupina ni mogla priti na načrtovani dan. Mesto Mwanzi smo dosegli komaj naslednji dan mimo Kilimandžara, kar pomeni, da smo zamudili en dan. Na letališču sta naju pozdravila esperantista z udobnim minibusom.

Tudi uslužbenci, ki niso govorili našega jezika, so nas tople pozdravili, bolj stroga sta bila carinik in policist.

Po kosilu smo se odpeljali z avtobusom v kongresni center v Bundi, tja smo prispeli že zvečer.

V kongresnem centru nas je pozdravilo veliko esperantistov. Moje predavanje in predavanje mojega brata, ker sva zamudila

otvoritev, ki je morala biti danes, so na srečo lokalni organizatorji preložili na naslednji dan, tako, da sva morala predavati naslednji večer.

Govoril sem o napredku azijskega esperantskega gibanja in natančno pojasnil strategijo azijskega gibanja, ki sem ga sam naredil v času svojega man-data v upravnem odboru svetovnega esperantskega združenja.

Predavanje je trajalo nekje od devete do pol enajste ure. Afriški somišljeniki so poslušali zelo pozorno in na koncu resno spraševali, da bi slišati moje izkušnje.

Predavanje prof. dr. So Jinsuja, novega predsednika odbora azijskega esperantskega gibanja, je bilo pri-pravljena iz filmov o esperantskih kongresih, ki so ga afriških somišljeniki zelo želeli videti, vendar ga zaradi nedelovanja zvočnega sistema ni bilo mogoče videti.

Oni decidis pretigi bonan projekciilon kun sistemo por alia tago kaj li nur skize kaj buŝe komentis la resumon. Jam estis la 11-a horo en la nokto.

Lasta programero, prelego de prof. d-ro SO Jinsu, okazis tre malfrue ekde la 10-a ĝis la 11-a nokte. La uzado de projekciilo ne estis glata. La preleganto mem devis pagi uzokoston parte, kio estis neatendita afero.

Tamen la prelego estis tre sukcesa, ĉar la gvidantoj de nia movado en Afriko povis vidi la filmojn de UK Nitra, Azia kongreso, Korea kongreso kaj Japana kongreso, kio estas vere malofta okazo por Afrika esperantujo.

Ĉe la fino mi diris mian impreson pri Afrika kongreso: "mi miris pro la fakto, ke lingva kapablo de afrikaj esperantistoj estas tre alta, kaj tamen la programeroj de la kongreso neniam akurate komenciĝis." Partoprenantoj ĉiuj konsentis. niaj karavanoj multe ĝuis la interparoladon kun afrikaj samideanoj kaj tiel finiĝis nia partopreno en AK. ■

*Prof. So Gilsu, Koreio
estrarano de UEA pri la azia agado*

Youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=WXYRIsGNdco>

Blogo:

<http://blog.naver.com/sokoguryo/220920387369>

Odloĉili so, da bodo drugi dan preparili dobro projekcijo z zvoĉnim sistemom in so na sploŝno in ustno komentirali povzetek, ĉeprav je bila ura ĝe enajst zveĉer.

Zadnji del programa, predavanje prof. dr. So Jinsuja, se je zgodil zelo pozno, nekje od 10. do 11. ure zveĉer. Uporaba projektorja ni bila tekoĉa. Govornik je moral sam plaĉati del uporabnine, kar je bilo nepriĉakovano.

Vendar je bilo predavanje zelo uspeŝno, saj so lahko voditelli naŝega gibanja v Afriki videli filme svetovnega kongresa v Nitri, azijski kongres, korejski kongres in japanski kongres, kar je zelo redka prilooĝnost za afriŝke esperantiste.

Na koncu sem povedal svoj vtis o afriŝkem kongreso: "Ĉudil sem se deĝstvu, da so jezikovne spozobnosti afriŝkih esperantistov zelo visoke, vendar se program nikoli ni toĉno zaĉel." Udeleĝenci so se s tem strinjali. Naŝa skupina je zelo uĝivala v pogovorih z afriŝkimi somiŝljeniki, in tako se je konĉalo naŝe sodelovanje na afriŝkem kongreso. ■

*Prof. So Gilsu, Koreja
ĉlan UEA za azijsko gibanje*

Youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=WXYRIsGNdco>

Blogo:

<http://blog.naver.com/sokoguryo/220920387369>

*Komuna foto de esperantistoj el Azio kaj Afriko.
Skupinski posnetek afriŝkih in azijskuh esperantistov.*

El la pasinteco... Iz preteklosti

Popolna slovnica esperantskega jezika

Priredil, izdal in založil Ljudevit Koser, *Juršinci pri Ptuju na Štajerskem*. Tiskal C. Albrecht (Moravič i dečak), Zagreb 1910, 8° 112 + 11. str. Cena K 1,20.

Tako je naslovljena knjižna ocena v junijski številki Ljubljanskega Zvona iz leta 1910, v kateri s kratko podpisani dr. J. Š. (domnevno dr. Janko Šlebinger (1876-1951), znameniti slovenski bibliograf, pomemben član Slovenske Akademije znanosti in umetnosti, v letih 1927-1946 ravnatelj NUK in v letih 1910-1916 urednik revije Ljubljanski Zvon) predstavlja prav tedaj natisnjeni prvi slovenski učbenik mednarodnega jezika esperanta. Sicer so v tej številki častitljive slovenske revije, ki po obnovitvi v Celovcu leta 1983 še danes izhaja v Ljubljani pod naslovom ZVON pri celjski Mohorjevi, objavljene recimo pesmi Vojeslava Moleta, danes pozabljene pesniške veličine, Alojza Gradnika, ki je svoj sloves ohranil in ga še danes utrjuje; Pugljeva črtica Osat, Moletov esej Dediščina po antiki (Rim), Josipa Premka črtica Sorodni duši; L. Pintarja članek Črtice o krajevnih imenih; Ivana Cankarja črtica Večerna molitev; Ivana Laha esej Romantiki; dr. Fr. Kidriča članek Paberki o Korytku in dobi njegovega delovanja v Ljubljani – nazadnje pa zapisi o knjigah, glasbenih dogodkih in drugih umetniških prireditvah in prikazih.

Najprej je treba povedati, da so to še bili časi, ko so se najvišje glave humanističnih in jezikoslovnih ved ukvarjale tudi z vprašanjem mednarodnega jezika in je bilo povsem naravno, da je temu vprašanju tudi osrednja slovenska literarna revija Zvon posvetila prostor in za prispevek zaprosila enega najbolj kvalificiranih recenzentov, ki ga je sploh mogla najti, saj je bil dr. Šlebinger odličen poznavalec slovenskega, vseslovenskega in nemškega slovstva. Danes bi težko našli kakšno slovensko literarno revijo, ki bi temu vprašanju posvetila vsaj krajši zapis. Današnji Slovenec, pripadnik anglo ameriške kulturne kolonije pod Alpami, je prepričan, da je to vprašanje rešeno s trenutno dominantno vlogo »narečja vojne mornarice ZDA« (Chomsky) in se s tem vprašanjem ni treba več ukvarjati. Dobro, to je tema za kakšno drugo obravnavo. Nazaj k Šlebingerjevi recenziji Koserevega prvega slovenskega učbenika mednarodnega jezika!

Ali naj recenzentu zamerimo, če esperanto imenuje »umetni mednarodni svetovni jezik«, ko pa se je ta površna in nikakor ne ustrezna definicija pri mnogih somišljenikih ohranila prav do danes? Imamo štiri koncepte nenarodnega jezika: svetovni (včeraj francoščina, danes angleščina, jutri najbrž kitajščina...), pomožni (lingua franca, pidgin), univerzalni (za unifikacijo filozofskih in znanstvenih pojmov – Descartes, Leibniz, Komenski itd.) in mednarodni (kakor volapük, esperanto, ido...).

Že slovenskemu avtorju učbenika pa lahko očitamo pretiravanje v oznaki »popolna« esperantska slovnica.

Prvič sploh ni šlo za slovnico, ampak za učbenik. Drugič pa niti največji in najbolj ugledni jeziki nimajo niti popolnih slovnice niti popolnih učbenikov.

To je obljuba brez podlage, in potem ni čudno, če se marsikdo ob takih neresnicah in pretiravanjih spotakne in podvomi tudi v to, kar je na stvari resničnega in dobrega. Nauk za danes: Za božjo voljo, ne pretiravajmo; ne, kako je esperanto lahek za učenje, ne, koliko nas je, ki ga govorimo, ne, kaj vse bi bilo z njegovo splošno uvedbo rešeno...

Recenzent svoje predstavitev niti ne začneja v slogu zaničevanja, ko pravi: »Zanimiv je esperanto v tvorbi besed, in v tej preprosti konsekvenci občudujemo njegovega izumitelja.« No, dr. Zamenhof v resnici ni »izumil« v esperantu prav ničesar, ampak je vse to našel v že obstoječih narodnih jezikih. Kar je naredil, je bila le konsekventna sistematizacija jezikovnih prvin in mehanizmov, ki v nedosledni rabi že obstajajo v jezikih, iz katerih je predvsem črpal gradivo za svoj mednarodni jezik, to pa sta predvsem grščina s svojo slovnico in latinski slovar, presejan skozi sita peterih sooblikujočih jezikov: francoščine, nemščine, angleščine, poljščine in ruščine. Prav Slovenec, sicer latinist prof. Franjo Modrijan, je v svoji knjižici Elementoj latinaj en Esperanto pokazal, kako prav nič v Esperantu ni »izmišljeno« ali kar »izumljeno«, kakor vse do danes ponavljajo nepoučeni kritiki.

Seveda pa tudi sicer tako kvalificiran recenzent, kakor je to bil dr. Šlebinger, ni mogel strpeti, da ne bi dal dr. Zamenhofu nekaj »dobrih nasvetov«, kako naj bi svoj novi jezik oblikoval, da bi slovenski profesorji imeli mirno spanje. Tako se postavlja v Čehove copate in »ugotavlja«, da bo ta naš slovenski brat imel preglavice zaradi stalnega akcenta na predzadnjem zlogu. No, če je tako, bi bilo treba reformirati tudi francoščino, ki ima stalni akcent na zadnjem zlogu, pa tudi kar sosednjo poljščino, ki ima stalni akcent tudi na predzadnjem zlogu, po kateri se je poljski Jud Zamenhof tudi zgledoval. Nemec naj bi se jezil pri glasovih ž in dž... No, ko zapiše besedo Journal, prav lepo izgovori ž kakor Slovenci in kakor tisti, ki govorimo esperanto. In ko na Baščaršiji v Sarajevu kupi bakreni kotliček za kavo, prav lepo izgovori besedo džezva in si pri tem ne polomi jezika. In Francozu se prav nič ni treba »premagovati«, da dvoglasnikov aŭ in eŭ ne bi izgovarjal po svoje. Njegovi problemi v esperantu so čisto kje drugje, a glede tega se je bolje posvetovati kar s Francozi, kakor pa z dr. Šlebingerjem. In recenzentu, če bi še živel, bi lahko zagotovili, da se Anglež, ki se uči esperanta, prav nič ne kremži zaradi nekaterih besed, vzeti iz nemščine, kakor *knabo* ali *knedi*, kakor ju navaja recenzent, saj je brez vsakega kremženja kar v svoj jezik že davno

sprejel tako izrazito nemško besedo, kakor *kindergarten!* In še veliko bi se jih našlo, le nekaj angleščine bi veljalo znati.

In tudi Italijanove izgovorjave s popačenima ci in ce (v italijanski izgovorjavi domnevno č*i*, č*e*), si ne velja izmišljati, saj je prvič prav izgovorjava italijanskih esperantistov zelo dobra in jasna, z navedenima glasovnama dvojicama pa ima Italijan težave ne pri esperantu, ampak pri latinščini – ali je recenzent torej hotel ukiniti latinščino?

Ne, na to je bilo treba čakati do novih oblastnikov, ki so po vrsti ukinjali vse osnove evropske in tako tudi slovenske civilizacije in kulture, tako so vrgli iz šol tudi grščino in latinščino. In recenzent naravnost prerokuje: »Vsi esperantski nadzorniki ne bodo mogli preprečiti teh prirojenih razvad.« Tako se zgodi, če kdo kak pojav ocenjuje na podlagi lastne fantazije, delujoče v kabinetu, recenzentu pa niti na misel ni prišlo, da bi obiskal katerega od esperantskih društev svojega časa, ki jih je bilo tedaj že dovolj, da bi lahko ugotovil, ali njegove predpostavke sploh držijo. Seveda je res, da fonetika materinščine nujno vpliva na fonetiko nematerne jezika – vendar prav vsakega in ne samo esperanta. Ker pa je esperanto tudi v pogledu fonetike med vsemi jeziki najbolj dosleden, preprost in jasen, so tudi vplivi lastne fonetike tu najmanj moteči. Recenzent prerokuje dalje, da bi bilo uvajanje tega jezika med najnižje sloge utopija. Še nikoli nisem srečal esperantistov iz »višjih slojev«, največ je med njimi prav teh, ki jim recenzent prerokuje neizvedljivost učenja mednarodnega jezika. Seveda je tu mogoče zavonjati pridvignjen nos akademske imenitnosti, ki pa ne more biti kriterij resnega obravnavanja tako pomembne teme.

Ob koncu je recenzent spet spravljivejši in neka-ko celo priporoča učenje tega jezika, a za tiste, ki »žele gojiti jezikovni šport«, obenem pa jim priporoča dve »trezni razpravi«, ki z idejo in izvedbo mednarodnega jezika seveda polemizirata. Danes živa duša ne ve več, kdo je bil učeni profesor K. Brugmann in kdo A. Leskien, ki sta polemizirala z Zamenhofom – jezik pa danes živi bolj kakor kadar koli prej, čeprav ne na enakih prizoriščih in tirnicah. Recenzija sicer tako zaslužnega slovenskega bibliografa dr. Šlebingerja je danes zanimiva samo za primerjavo, kako malo se je metoda psevdoznanstvenega zavračanja živega Zamenhofovega jezika v dobrih sto letih spremenila. Čehom pa ni treba glasno povedati, da se nikoli ne bodo mogli naučiti poljščine, ker ima ta stalni naglas na istem mestu kakor esperanto... ■

Povzel in komentiral
Vinko Ošlak

Sadjarstvo, vinarstvo, vrtnarstvo 3/1957
Združenje »Prijatelji kaktusov«

Zbiranje in gojenje posameznih cvetic kot tulipanov, krizantem, gladiol, dalij, orhidej, kaktusov in drugih ni nova zamisel. Znana je tako imenovana tulpo-manija.

V angleškem mestu Baary je bilo junija 1956 ustanovljeno združenje »Prijatelji kaktusov« (Amikoj de kakttoj), ki uporablja kot uradni jezik **mednarodni jezik esperanto**. Namen združenja je povezovati ljubitelje teh nenavadnih in zanimivih cvetic vsega sveta ter dati možnost medsebojne zamenjave izkušenj, semena, sadik in nasvetov v zvezi z gojenjem kaktusov in sokulentov. Združenje izdaja svoj bilten, ki prinaša splošno zanimive članke in napotke, obenem pa čitatelje obvešča o raznih novostih na tem področju. Bilten izhaja četrtletno.. Doslej sta izšli dve številki, ki med drugim prinašata tudi naslove tistih esperantistov, ki bi želeli dopisovati o kaktusih ter obširno klasifikacijo kaktusov s pojasnili strokovnih izrazov. V biltenu so objavljeni tudi strokovni članki n.pr. o karakteristikah posameznih vrst kaktusov in podobno. Zlasti je zanimiv članek Francoza V. Vajda o gojenju kaktusov v hranilni raztopini brez zemlje (hidroponika). Pravi, da ima kaktuse, ki so vzkalili, rastli in cveteli v vodi. Čeprav je to nekoliko čudno, ker so kaktusi doma v suhih predelih, je vendar res, saj že leta uspešno goji kaktuse po tej metodi. Združenje »Prijatelji kaktusov« ima svoje člane v Angliji, Argentini, Bolgariji. Švedski, Češkoslovaški. Braziliji, Nemčiji, Švici, ZDA, Danski in drugod. ■

I. Golob

Sadjarstvo, vinarstvo, vrtnarstvo 4/1957

Ali kaj veste o delu Državnega vrtnarskega poskusnega zavoda v Alnarpu na Švedskem?

Glavna postaja »Državnih vrtnarskih poskusnih zavodov« (švedsko: Statens Tradgardsforsok) je v Alnarpu, ki leži nekaj kilometrov izven Malmoja na jugu Švedske, toda mnoge podružnice so po raznih krajih vse države. Delovna poročila izdajajo večkrat letno in jih razpošiljajo univerzam, knjižnicam, poskusnim vrtovom i.dr. po vsem svetu. Poročila so v švedskem jeziku, povzetki (izvlečki) pa v angleščini in **esperantu**, ki ga ta ustanova rabi že od leta 1953. To je hvalevredno, saj tako posredujejo svoje izsledke tudi drugim in ne samo tistim, ki razumejo švedsko in angleško.

V laboratorijih in poskusnih nasadih delajo poskuse s sadjem, z jagodičjem, okrasnimi rastlinami in zelenjavo. Delo obsega načine kultiviranja, nego, gnojenje, škropljenje, namakanje, cepljenje, obrezovanje, preizkušanje raznih podlag, tehnične probleme in še marsikaj. ■

I. Golob

Kial oni ne lernas Esperanton? Zakaj se ljudje ne uĉijo esperanta?

La plej multaj homoj trovas Esperanton neinteresa. Ne indas trudadi la lingvon al tiuj, kiuj ne volas aŭdi pri ĝi. Prefere ol propagandi, indas mem lerni la lingvon bone kaj uzi ĝin en internaciaj kontaktoj, skribas Liu Xiaozhe.

Komencantoj de Esperanto ofte fervore propagandas tiun lingvon al ĉirkaŭaj homoj. Ili sentas, ke tiu magia lingvo por ili malfermis la pordon al la mondo. Do ili esperas, ke ĉiuj aliaj homoj ĝuos tiun raraĵon.

Sed tre ofte ili ankaŭ senesperigas.

Oni trovas, ke multaj informitoj, eksciinte pri la ekzisto de la internacia lingvo, nur surpriziĝas pri la artefareblo de homa lingvo, sed ili tuj forgesas ĝin turninte la atenton al alia afero. Iuj scivolaj forlasas la lernadon post nur kelkaj kursoj.

La komencanto denove estas la sola lernanto en la loko.

Kial? Kial oni ne varme brakumas tiun bonan lingvon kun bela interna ideo? Kial ilin ne interesas tiu lingvo, kiu povas forigi la lingvan baron en la internacia komunikado?

La kaŭzo fakte estas simpla: multaj homoj tute ne interesiĝas pri la lingva problemo! Por ili, krom sia gepatra lingvo, la aliaj lingvoj, per kiuj oni povas interflui kun nesamlingvaj homoj, estas tute superflua kaj nenecesaj!

La amatoroj kaj interesatoj de iu afero inklinas opinii, ke ilia celitaĵo estas la plej grava afero. Multaj subtenantoj de Esperanto ne konscias, ke por aliaj homoj estas aliaj pli gravaj aferoj ol la lingva problemo.

Jes, Esperanto alportas al vi ĝojon kaj ĝuon, sed multaj homoj ankoraŭ baraktas por la manĝaĵo kaj vestoj, do ili ne havas tempon kaj energion pripensi la bezonon je spirito.

Jes, lokaj esperantistoj multe helpas vin dum via vojaĝo en aliaj landoj, sed multaj homoj eĉ neniam foriras el siaj naskiĝaj vilaĝoj aŭ urbo.

Jes, per Esperanto vi povas konatiĝi kaj interflui kun homoj en diversaj landoj, sed multaj homoj kontaktas aliajn nur en la ĉiutagaj vivo kaj laboro, ne havante aliajn konulojn eĉ en sia urbo.

Jes, per Esperanto vi povas legi informojn el diversaj partoj de la mondo, sed multaj homoj ne povas aŭ ne volas legi ĵurnalon eĉ en sia nacia lingvo.

Jes, Esperanto estas lingvo kun bela ideo, kaj partopreni en la Esperanta movado estas kontribuo al pli bela mondo. Sed multaj homoj opinias, ke estas multaj aliaj aferoj pli gravaj ol la lingva problemo en la mondo, ekzemple, malriĉo, malsato, medio, akva riĉfonto, klimato, homaj rajtoj, ktp. ►

Veĉina ljudi esperanta nima za stvar, ki bi bila zanje zanimiva. Nima smisla vsiljevati jezika tem, ki zanj noĉejo slišati. Bolje kakor delati propagando bi bilo, ĉe se ga sami dobro nauĉimo in ga uporabljamo pri mednarodnih stikih, piše Liu Xiaozhe.

Esperantski zaĉetniki ĉesto ognjevito propagirajo ta jezik ljudem okoli sebe. Imajo obĉutek, da jim je ta ĉarobni jezik odprl vrata v svet. Tako upajo, da bodo vsi drugi ljudje uĉivali v tej posebnosti.

Pogosto pa ti ljudje tudi izgubijo vsako upanje.

Ugotovijo, da se ŝtevilni, ki so bili informirani in so izvedeli za obstoj mednarodnega jezika, le zaĉudijo nad tem, da bi bilo mogoĉe ĉloveŝki jezik umetno urediti, a nanj tudi takoj pozabijo, ko se obrnejo h kaki novi zadevi. Nekateri po prvi radovednosti zapustijo uĉenje po nekaj urah teĉaja.

Tak zaĉetnik je znova spet edini, ki se v svojem kraju tega jezika uĉi.

Zakaj? Zakaj ljudje ne objamejo vroĉe tega dobre ga jezika z njegovo lepo notranjo idejo? Zakaj jih ne zanima jezik, ki lahko odstrani jezikovne ovire v mednarodnem komuniciranju?

Vzrok je dejansko preprost: ŝtevilnih ljudi sploh ne zanima jezikovno vpraŝanje! Zanje so, razen materinŝĉine, drugi jeziki, s katerimi se je mogoĉe premikati med ljudmi drugih jezikov, povsem odveĉ in nekaj nepotrebega!

Ljubitelji in zainteresirani v kakŝni zadevi so nag-njeni k mnenju, da je to, k ĉemer so sami usmerjeni, najbolj pomembna stvar. Mnogi podporniki esperanta se ne zavedajo, da obstajajo za druge ljudi druge bolj pomembne stvari, kakor jezikovno vpraŝanje.

Ja, esperanto vam prinaŝa veselje in uĉitek, a mnogi se ŝe vedno spopadajo z vpraŝanjem, kaj jesti, kaj obleĉi, in tako nimajo ĉasa in moĉi, da bi premiŝljali o duhovnih potrebah.

Ja, esperantisti v svojih krajih vam veliko pomagajo med vaŝim potovanjem po drugih deĝelah, a mnogi ljudje nikoli ne odidejo iz vasi ali mest svojega rojstva.

Ja, z esperantom lahko spoznavate druge ljudi in se gibljete v raznih deĝelah, a ŝtevilni ljudje imajo stike z drugimi samo v svojem vsakdanjem ĝivljenju in delu, in nimajo drugih znancev niti v svojem mestu.

Ja, s pomoĉjo esperanta lahko berete informaciije iz raznih delov sveta, a ŝtevilni ne morejo ali noĉejo brati ĉasopisa niti v svojem narodnem jeziku.

Ja, esperanto je jezik z lepo idejo, in sodelovati pri esperantskem gibanju je prispevek za lepŝi svet. A mnogi menijo, da so tu ŝe ŝtevilne bolj pomembne reĉi kakor jezikovni problem v свету, recimo revŝĉina, lakota, okolje, izviri vode, klima, ĉlovekove pravice ipd. ►

luj homoj ne lernas Esperanton, ĉar ili neniam aŭdis pri ĝi. Sed plejparto de homoj ne havas intereson al Esperanto, eĉ jam detale informite pri tiu lingvo!

Ĉiuj havas propran intereson. Altrudi la sian al alia estas ne-efike kaj ofte malŝatate. Estas tute normale, ke oni ne interesiĝas ĉe Esperanto kaj ne lernas ĝin.

Do, kion ni faru? Ĉu ni ĉesu propagandi Esperanton al aliaj homoj?

Propagandado nepre estas farinda laboro, kiu povas varbi latentajn lernantojn. Sed se oni ne interesiĝas pri nia lingvo, ni ne daŭrigu proponi ĝin al ili. Kaj ni ne tro senesperigu. Ĉar ne ekzistas afero, kiu povas altiri ĉiujn homojn. Sufiĉas, ke ĉirkaŭaj homoj sciu pri Esperanto, kaj ili mem elektu ĉu lerni aŭ ne.

Fakte, estas pli efika rimedo propagandi la lingvon Esperanto, nome, ni mem lernu kaj uzu ĝin en la internaciaj kontaktoj. Vidinte, ke Esperanto estas utila, la veraj interesatoj lernos ĝin. Ni influu aliajn homojn per nia agado, sed ne per senĉesaj ripetitaj vortoj. Kiel oni admonas iujn religi-anojn: ne nur deklaru vian religion paca, sed ankaŭ agu pace! ■

Solis (Liu Xiaozhe)

La teksto unue aperis en la blogo de Liu Xiaozhe

Nekateri ludoj se ne uĉe esperanta, ker zanj nikoli niso sliŝali. A veĉina ljudi nima interesa za esperanto, tudi ĉe so sicer o tem jeziku podrobno informirani!

Vsak ima svoje interese. Vsiljevati svojega drugemu je brez uĉinka in pogosto ljudje tega ne marajo. Ĉisto normalno je, da se taki ludoj za esperanto ne zanimajo in se ga ne uĉijo.

Kaj naj torej storimo? Ali naj nehamo propagirati esperanto drugim ljudem?

Propaganda je nujno delo, ki lahko pridobiva latentne uĉence. Toda ĉe se kdo za naŝ jezik ne zanima, tedaj ustavimo svojo propagando med temi ljudmi. In ne izgublajmo pri tem upanja. Ne obstaja namreĉ stvar, ki bi lahko privlaĉila vse ljudi. Dovolj je, da ludoj okoli nas za esperanto sliŝijo, sami pa naj se odloĉijo, ali se ga bodo uĉili ali ne.

Dejansko obstaja bolj uspeŝen naĉin, kako propagirati esperanto. Namreĉ, da se ga sami uĉimo in ga uporabljamo v mednarodnih stikih. Ko bodo ludoj videli, da je to koristno, se ga bodo resniĉno zainteresirani zaĉeli uĉiti. Na ljudi vplivajmo s svojim ravnanjem, ne pa z neprestanim ponavljanjem besed. Kakor ludoj nekaterim vernikom oĉitajo: Ne oznanjaj samo, kako je tvoja vera miroljubna, ampak deluj v miru! ■

Solis (Liu Xiaozhe), prevedel V.O.

Tekst je bil prviĉ objavljn en blogu Liu Xiaozhe

Zlatko Malek naskiĝis la 3-an de januaro 1969, iĝis elektroteknikisto kaj post la invalida emeritiĝo en 2015 aliĝis al E-kurso en Maribor. Dum proksimume unu jaro li estis mia nura E-lernanto. Pli sindonemam lernanton en mia pli ol 50-jara instruista sperto mi ne renkontis. Li ne nur tre atente lernis, sed ankaŭ hejme serioze solvadis taskojn, ĉiam pli ol mi postulis. Li lernis avide kaj sincere ĝojis pri ĉiu sciakiraĵo. Ni jam planis unuan internacian E-renkontiĝon. Li estus devinta vojaĝi kun mi al la Germana E-kongreso ĉi-jare. Ĉiam ni babilis tre optimisme. Nur antaŭ du monatoj, kiam mi demandis lin kial li estas tiel juna (malpli ol 50-jara) emerita, li konfesis ke li malsanas de hereda malsano je koro kaj ke lia koro funkcias per nur 20%! Mi estis konsternita, sed neniam poste li menciis tion. Mi tre antaŭĝojis vojaĝi kun li kaj vidi lian praktikan lingvan progreson. Subite li mortis en marto 2017. Mi perdis sinceran amikon kaj ni perdis entuziasman movadanon.

Zlatko Tiŝljär - Pajo

Zlatko Malek se je rodil 3. januarja 1969, bil je elektrotehnik in po invalidski upokojitvi v letu 2015 se je pridruĝil esperantskemu teĉaju v Mariboru. Pribliŝno eno leto je bil moj edini uĉenec. Bolj pridnega uĉenca v svoji veĉ kot 50-letni izkuŝnji pouĉevanja nistem sreĉal. Ni samo predano posluŝal, ampak je tudi doma resno reŝeval naloge, vedno veĉ, kot sem zahteval. Vneto se je uĉil in iskreno veselil vsakega uĉnega doseĝka. Naĉtovala sva prvo mednarodno esperantsko sreĉanje, z menoj bi potoval letos na nemŝki esperantski kongres. Vedno smo se pogovarjali zelo optimistiĉno. Se pred dvema mesecema, ko sem ga vpraŝal, zakaj se je tako mlad (mlajŝi kot 50 let) upokojil, je povedal, da ima dedno boleznen srca in da njegovo srce deluje samo z 20%! Bil sem preseneĉen, vendar tega nikoli kasneje ni omenil. Vnaprej sem se veselil potovanja z njim in da bom videl njegov praktiĉni jezikovni napredek. Nenadoma je umrl marca 2017. Izgubil sem iskrenega prijatelja in izgubili smo navduŝenega pripadnika gibanja.

Zlatko Tiŝljär - Pajo